

EEN CHRISTEN VALLENDE EN OPSTAANDE

Door

Wilhelmus Saldenus

Predikant te Enkhuizen

Eerste uitgave:

Een christen vallende en opstaende, ofte noodige en stichtelijcke bedenckingen over het gheestelijck weder-invallen ende de heerschappye der sonde, voor so veelse beyde noch vallen kunnen in de wedergeborene; mitsgaders waerschouwingen, raedt ende troost daer tegen;

door Guiljelmus Saldenus.

t' Utrecht : by Jacobus van Doeyenborch,

1662
LEIDEN.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2006

INHOUD

Opdracht
Voorrede
Gedichten

EERSTE DEEL

HOOFDSTUK 1

Van de wederinstortingen in dezelfde zonden, voor zoveel die nog plaats kunnen hebben in de wedergeborenen.

HOOFDSTUK 2

Een algemene beschrijving van de wederinstortingen van Gods kinderen.

1. Enige op de personen, die wederinstorten kunnen.
2. Enige op de zonden, waarin de wederinstorting geschiedt.
3. Enige op de manier van wederinstorting.
4. Enige op de bekering van die zonde, waarin men weder ingestort is.

HOOFDSTUK 3

Een vertoog van de lelijkheid der wederinstortingen.

HOOFDSTUK 4

Geneesmiddelen om dezelve te voorkomen.

HOOFDSTUK 5

Troost en moedgeving aan diegenen, die daarover van harte bekommerd zijn.

HOOFDSTUK 6

De beantwoording van tegenwerpingen, die tegen die troost kunnen ingebracht worden. 1^e tegenwerping.

HOOFDSTUK 7

2^e tegenwerping: ik ben ontrouw aan mijn gedane beloften

HOOFDSTUK 8

3^e tegenwerping over de macht en heerschappij van de zonde

HOOFDSTUK 9

4^e tegenwerping over het goede voorbeeld van anderen

HOOFDSTUK 10

5^e tegenwerping over het moedwillig bedrijven van de zonde

HOOFDSTUK 11

6^e tegenwerping: het strijdt tegen Gods beloften

TWEEDE DEEL

Van de heerschappij van de zonde, in zover die nog plaats kan hebben in de wedergeborenen

- I. Of er nog enige heerschappij der zonde in de wedergeborenen vallen kan?
- II. Hoever die in hen vallen kan?
- III. Waaruit zij weten kunnen, dat deze of gene bijzondere zonde enige heerschappij over hen heeft?
- IV. Waaruit zij weten kunnen, dat dezelfde heerschappij maar deels en niet geheel in hen is?
- V. Waaruit men weten kan of de ziel, tegen deze of gene zonde worstelende, en soms daaronder rakende, nochtans de gewoonlijke overhand over die zonde heeft, of niet?
- VI. Welk onderscheid er is tussen een geheel heersende zonde, en tussen een beminde zonde?

Gedicht

*Die nooit stond, viel nimmermeer;
Die nimmer viel, verrees nooit weer.
Wel hem, het zij hij valt of staat
Nóch zorg-, nóch troostloos henen gaat.*

OPDRACHT

AAN DEN EERWAARDEN, GODZALIGEN, HOOGGELEERDEN,
ZEERVOORZIENIGEN
DR. HERMANNUS WITSIUS,

Getrouw Bedienaar des Heiligen Evangelies te Wormer.

Eerwaarde, hooggeleerde, en veelgeliefde medebroeder!

Wat moeite en arbeid aan de predikdienst vast is, weten diegenen het best, die hun zielen voor de Naam des Heeren overgegeven hebben. Melanchton placht niet zonder reden te zeggen: *dat de drie zwaarste werken van alle waren te regeren, te leren, en kinderen te baren*; welke dan alle in gemelde dienst samenkomende. Zo kan iedereen ook licht zien, dat ook dit werk boven alle andere moeilijk en zwaar moet wezen. Die ganse geestelijke huishouding moet van de leraars, met behulp hunner medeopzieners, geregeerd; de gemeente in het openbaar en bijzonder geleerd, en alle uitverkorene zielen uit het onvergankelijke zaad van het Goddelijke Woord als opnieuw wederom gebaard worden. Een last voorwaar, die, zoals Augustinus eens zei: *zelfs voor de schouderen der engelen verschrikkelijk is*.

De zaak, die hen vertrouwd is, is gewichtig, hun Meester rechtvaardig en nauwkeurig toezienende; hun rekenschap streng en scherp; hun bediening voor het vlees hatelijk, en hun natuurlijk hart van zo'n hatelijk werk afkerig. Kortom, zij mogen en moeten oprecht met Paulus zeggen: *Wie is tot deze dingen bekwaam?* 2 Kor. 2: 16.

Nochtans is het zo, dat diegenen, die in oprechte getrouwheid voornoemde dienst zoeken te vervullen, door huns Meesters goedheid, dikwijls nog verscheiden dingen kunnen hebben, die hun dat zware pak niet alleen dragelijk, maar ook soms licht en vermakelijk kunnen maken. Waartoe dan deze volgende bijzonder behoren :

- I. Die inwendige ondersteuning en bemoediging van de Heilige Geest, die hen als met een verborgene hand onderschoort, en tegen alle bezwijking en overweldigende verdrietigheid wapent. *Ik zal, zei daarom Christus, u mond en wijsheid geven, welken niet zullen tegenspreken noch weerstaan allen, die zich tegen u stellen*, Luk. 21:15.
- II. Die krachtige overtuiging huns harten, dat ze in alle oprechtheid voorhebben niet zichzelf, maar Christus te prediken, en niet hun eigen, maar zijn zaak te handhaven. Dit maakt hen tot koperen pilaren en ijzeren muren, waarop zelfs de allerbitterste smaadheden kunnen afstuiten; dan kunnen ze met de man Gods, Luther, zeggen, in zekere brief aan Melanchton: *Indien wij vallen, zo zal Christus ook vallen, die Heerser van de ganse wereld; en laat het zo zijn, dat Hij*

valle, zo wil ik nog liever met Hem vallen, als met de Keizer staande blijven. Of gelijk John Knox, gewoonlijk genoemd de Apostel der Schotten, tegen de Meester van Maxwell eens zei, toen hij hem dreigde, dat hem de mensen in zijn ijver niet meer zo helpen zouden, als tevoren. Indien, zei hij, God onze Vriend blijft, dan zijn wij verzekerd, dat Hij uit Zijn genade, zolang wij op Zijn beloften bouwen, en Zijn eer meer achten dan alle werelds profijt, ja ons eigen leven, ons zo zal versterken, dat wij weinig te achten hebben, wat gunst de mensen ons toedragen.

- III. Dat klaar en troostrijk gezicht, dat de Heere Jezus hen geeft van de vergelding van hunnen dienst niet op de aarde, maar in de hemel, die hun niet juist naar de menigte hunner vruchten, maar naar de oprechtheid en getrouwheid van hun arbeid zal toegediend worden. Ja, ofschoon velen van degenen, die zij hier vermaand; bestraft, overtuigd, ja in Christus' Naam gebeden hebben, evenwel verloren gaan; zijn dienaars hebben nochtans ook daarvoor hun bepaald loon te verwachten, 2 Kor. 2: 15.
- IV. Die onderlinge aanwakking en opwekking van degenen, die des Heeren dienst is aanbevolen. Wanneer zij met stichtelijke vermaningen, vriendelijke onderrichtingen, gevoelige bewegingen elkaar de sporen zoeken te geven, en zo elkaars natuurlijke traagheid en gemakkelijkerheid (die de allerbeste dikwijls tegen zijn dank nog aanliggen, en de last van de dienst merklijk zwaarder maken) met alle bescheidenheid trachten te verbeteren.
- V. Die lieflijke en vreedzame harmonie en eenparigheid, om elkaar in dat moeilijke werk naar vermogen te hulp te komen. Samengevoegde kracht draagt dan te lichter, wanneer de leraars, niet alleen in de uiterlijke arbeid gelijke lasten op zich nemen, maar zich voornamelijk ook, ten dienste der kerk, zo in het bijzonder alsook in alle vergaderingen, een aangename overeenstemming trachten te onderhouden. Als ze van elkaar in waarheid zeggen kunnen, hetgeen Fredericus Myconius, ijverig en Godzalig hervormer in Thüringerland, omtrent het jaar 1524, van zijn medehelpers in de Reformatie placht te getuigen: *Dat ze, met elkaar altijd gelopen, gekampt, gearbeid, gestreden en overwonnen hadden, en zulks in zodanige uitstekende eendrachtigheid, dat zich velen over die ongemene en vreedzame broederliefde en eensgezindheid dikwijls hadden moeten verwonderen.*

Nu, dit doet hen in elkaars zwarigheden een gevoelig aandeel krijgen, bindt de kracht hunner gebeden tezamen, drijft alle eigenzinnigheid, nijdigheid en zucht tot meesterschap buiten, laat niet toe dat men elkaar lagen legt, of elkaars stichting tegenloopt. Ja maakt, zo er soms enige zwakheden voorvallen mochten, dat die niet aangeblazen of uitgetrompet, maar gesmoord, bedekt en in der minne en liefde (zoveel de stichting lijden kan) voorbijgezien worden.

Overall dan, waar deze en dergelijke dingen het werk der bediening vergezelschappen, daar is het zeker (gelijk wij zeiden) dat zijn zware bekommernissen nog wonderlijk verzoet en verzacht kunnen worden.

Gelijk het ongetwijfeld dit dan ook is, hooggeachte medebroeder, hetwelk ons, iedereen in zijn dienst, (hoewel anderszins zo zwaar zijnde, als nu gezegd is) nog evenwel dikwijls zoveel troost en aangenaamheid heeft doen genieten, omdat wij, - namelijk, zoals ik vertrouw, - niet alleen enige zekere getuigenissen van die drie eerste verzoetingen in onze harten hebben kunnen gewaar worden, maar ook, Gode tot verheerlijking, moeten bekennen, dat Hij ons, - terwijl wij met elkaar hebben mogen

verkeren, - ook geenszins van die twee andere heeft willen misdelen. Ik moet nog dikwijls met vreugde gedenken aan onze onderlinge broederlijke samensprekingen, bijzonder daartoe strekkende (hetwelk de vierde verzachting is, die wij boven voorgesteld hebben) om elkaar èn in onze arbeid te moedigen, èn tot meerder verkloeking en naarstigheid op te wekken.

Daarbij komende (hetwelk de vijfde is) zo'n oprechte en vreedzame omgang, dat ik, bijna zonder vergroting, zou durven zeggen, dat het nauwelijks onder natuurlijke broeders eensgezinder, en bijgevolg ook gemakkelijker zou kunnen gevonden worden. Zodat ons de Heere waarlijk, hoewel in verscheiden kerken geplaatst zijnde, de genadige bevinding heeft gegeven van die heuglijke uitroep van de Israëlietische koning: *Zie, hoe liefelijk en hoe zoet is het, dat ook broeders tezamen wonen!*

Het is wel zo, dat het *de Heere des oogstes* goed gedacht heeft, u onlangs door een andere beroeping nog verder dan vroeger, van mij af te scheiden. Maar dat heeft echter zo veel niet kunnen teweegbrengen, dat ik u niet nog dikwijls in liefde zou gedenken. Gelijk ik, tot een openbaar bewijs daarvan, u dit nevensgaande traktaatje dan ook op het allereerbiedigst presenteer en opoffer; met dat vertrouwen, dat het nog enigszins voor een nieuwe keten zal kunnen verstrekken, om ons nog meer en meer in een stichtelijke en heilige liefde aan elkaar te verbinden en vast te houden.

Uw verdere vertrek laat ons niet veel andere, dan papiermiddelen over, om onze hartelijke vriendschap te voeden en te onderhouden. Weshalve ik dan niet heb kunnen nalaten, van deze gelegenheid gebruik te maken, om mijn genegenheid door deze geringe bladeren eens weer opnieuw aan u te bezegelen. U weet door wiens hand en met wat hart zij gegeven worden. Laat ze om die reden niet onaangenaam zijn; en zo u ze enige wedervergelding waardig oordeelt, vergun mij daarvoor maar die ene, die de grote Erasmus van zijn afwezende Vlatenus eens vorderde: *dat, namelijk, in wat gewest van de wereld Witsius zal mogen geraken, ik mij verzekeren mag, dat daar ook altijd een voornaam vriend van Saldenus zal gevonden worden.*

Van het werk zelf zeg ik niets bijzonders, maar onderwerp het graag uw verstandig en bescheiden oordeel, verzoekende, dat u de vrucht en stichting daarvan met de kracht uwer gebeden bij de Heere wilt bijstaan.

Dit vertrouwende, zal ik de oppersten Herder der schapen bidden, dat Hij uw persoon en nieuwe dienst met de zegen Zijner genade rijkelijk gelieve te overstromen, en tot winning veler zielen meer en meer te heiligen en bekwaam te maken.

Verblijvende ondertussen, gelijk ik schuldig ben,

Uw zeer genegen dienaar en medearbeider in Christus,

WILHELMUS SALDENUS.

VOORREDE

Christelijke Lezer!

Ik moet u een woord of drie zeggen, eer ik tot het werk kom. Weet, dat ik van deze dingen niet schrijf, zonder gevoeglijke en bekwame aanleiding.

De eerste daartoe is mij gegeven door zeker zeer aanzienlijk en Godvruchtig persoon, dikwijls klagende over deze wederinstortingen en de kracht of heerschappij der zonde; die ik ook met woorden, brieven, als anderszins wel getracht heb genoeg te doen. Maar ik kon echter zo veel niet uitweiden, of ik werd genoodzaakt, mij in de overdenking van dat hoogwichtige onderwerp wat dieper in te laten, en te zien, wat uit het Woord Gods nog meer daarvan uitgevonden en gezegd zou kunnen worden. Hetwelk dan datgene is, dat ik u als een *Tweede deel* van mijn: „*Droevigste staat eens Christens,*” doch om redenen onder een andere titel, thans meedeel.

Ik weet wel, dat anderen en onder die ook de hooggeleerde Thomas Goodwin, ten dezen, bijzonder over het stuk van *de wederinstortingen*, het hunne ook voortreffelijk gedaan hebben. Maar die allen zijn, immers zo veel er ons bekend zijn, zo kort en spaarzaam daarin geweest, dat ze nog vele zaken hebben overgelaten, en ons geenszins de weg afgesneden, om nog iets meerder daarvan te zeggen.

In de bewerking van deze hoofdstukken worden ook verscheiden andere zaken bijgehaald en wat uitgebreid, hetwelk niemand vreemd moet dunken, dewijl dezelve zo aan en in elkaar vast zijn, dat het niet wel mogelijk is, met gehele uitsluiting van de ene, behoorlijk en grondig te handelen van de andere. Ik beken ook graag, dat ik het liever anders gezien had, maar heb voor de noodzaak moeten wijken, met die hoop, dat misschien de verscheidenheid van spijze het gehele werk niet te onsmakelijker zal maken.

Ook zijn dezelve zaken van zodanige voortreffelijkheid en aangelegenheid, dat ik niet kan vertrouwen, dat zich iemand zal hebben te beklagen, dat hem dienaangaande enige nadere, hoewel korte verklaring wordt gegeven. Als bijvoorbeeld: van de kracht der geestelijke droefheid tegen de zonde; van de aard en gelegenheid der beloften; van de gehele heerschappij der zonde; van de geestelijke vermetelheid en hare delen; van de geestelijke wraak; van de aangrijping van Christus tot Heiligmaker; van de moedwillige zonden; van de goddelijke beloften; van de natuur der beminde zonde; van de orde van doding, enz.

De reden, waarom ik de verhandeling van de wederinstorting met die van de heerschappij der zonde samenvoeg, zult u in de inleiding kunnen vinden. Het is wel zo, dat ik in het eerste vrij wat breder ga dan in het laatste, maar zulks heeft deze reden : omdat een gedeelte van het laatste in de verhandeling van het eerste al bijgebracht is, namelijk het stuk van de totale of gehele heerschappij der zonde. Oók omdat ik in die weinige onderrichtingen, in het tweede deel begrepen, de voornaamste zwarigheden van de vromen over dat onderwerp genoeg meen ontdekt en beantwoord te hebben. De langheid, die buiten noodzakelijkheid is, bezwaart niet alleen doorgaans des lezers oordeel en geheugen; maar doet hem ook licht een walging krijgen zelfs in de stichtelijkste dingen, om welke oorzaak ik dan dezelve, zoveel mogelijk, ook geschuwd heb.

Schijnen u soms enige dingen wat duister, zoals dat licht zou kunnen wezen, wijt dat

niet ten eerste de schrijver, maar leer onderscheid maken tussen de zaken zelf, die u leest, en de manier van voorstellen van die zaken. De zaken zelf kunnen, óf wegens hun fijnheid, of wegens uw blindheid of anderszins gans duister schijnen, dat de manier van voorstellen van ervan niettemin klaar en duidelijk is. Wij weten, wat wij die van het pausdom, als zij uit de verborgenheid der Drie-eenheid, menswording van Christus, enz., de duisterheid der heilige Schrift tegen ons willen besluiten, gewoon zijn te antwoorden. Zie dan, of het aan uzelf niet hapert, als u misschien iets niet verstaat. Of, als het mijn schuld is, hetwelk ook wel zou kunnen wezen, ik beloof, haar bewust zijnde, bij de eerste gelegenheid, mijn mening nader te zullen uitdrukken.

Lees ook het een zowel als het ander, het laatste zowel als het eerste, want, behalve dat men, met hier en daar zo maar wat in te kijken, dikwijls van een geschrift al te lichtelijk een gering en slecht oordeel velt, zo worden veeltijds in de voortgang en in het einde sommige dingen nader geopend, dewelke, omdat men alles op éne plaats niet zeggen kan, in het begin zich zo klaar en duidelijk niet voordeden.

Maar, wat zal men zeggen? Hetzij zo het zij. Wij moeten geestelijke ogen hebben, indien wij geestelijke dingen te recht zien en verstaan zullen. Bid daarom voornamelijk de God der wetenschappen, dat Hij u met *de Geest der wijsheid en des onderscheids* wil begenadigen, opdat u de volgende onderwijzingen, met aandacht lezende, bescheiden daarvan moogt oordelen, voorzichtig toe-eigenen en uw zielen naar hun gelegenheid, veelszins daardoor verbeteren.

Dit is de wens van de geheel de uw in Christus,

WILHELMUS SALDENUS.

AAN DE DROEVIG GEVALLENE EN WEDEROPGERICHTE CHRISTENEN.

Op het boekje van
WILHELMUS SALDENUS.

*Gij, die door het vuur des Heeren
Door en door gelouterd zijt,
En door strijden hebt gaan leren,
Hoe u waart, en nu nog zijt;
Hoe u valt en weder opstaat
Uit de zonde, die u haat.*

*Die u haat, en hebt verzworen,
Met een onverzoende haat;
Die u wilt noch zien noch horen, -
Want u ziet en kent het kwaad
Van uw dodelijk venijn,
Opgepronkt in schonen schijn.*

*'t Heugt u nog, hoe u voor dezen
Hebt dit snood venijn geproefd,
En, benauwd vol schrik en vrezén,
Met veel angst ter dood bedroefd, -
Dat gij, met een tranenzee,
Hebt beschreid dit bitter wee.*

*Och, hoe waart u toen bedorven!
Totdat u door Christus' bloed,
Weer genezing hebt verworven,
En, voor helse pijn behoed,
Eens weer Godes goedigheid
Preest met ware dankbaarheid.*

*Och, hoe heilig was het beginnen!
Och, hoe ijverig ging u voort!
Och, hoe speelde in uw zinnen
Godes rein gepreekte Woord!
Dat U, boven het suikerzoet,
Hebt herkauwd in uw gemoed.*

*'t Harte kon dit niet besluiten,
't Moest ook mee ten monde uit;
Och, dit heilig vuur wil buiten,
Met zijn glans en zoet geluid,
Opdat het, met een zuiver licht,
Ook uw evennaaste sticht!*

*Al wat u tot boze zeden
En tot zonde heeft verleid,
Hebt u naarstig afgesneden,
En d' aanloksels afgeleid
Om te veiliger te gaan
Op een vrij en effen baan.*

*Hoe geduldig kon u dragen
Schamper jok en spitse praat!
Om de vrede na te jagen,
Zijt ge goedig die u haat;
En, van grootsheid afgekeerd,
Uwen minder liefst en eert.*

*Och, u meende kort geleden,
Vast gelijk een rots te staan!
Om, gewapend door gebeden,
Op de enge weg te gaan.
En hebt 's werelds ijdelheid
Eeuwig uw gunst ontzeid.*

*Doch deez' grote zielsgenaden
Hebt u altijd niet erkend;
Maar zijt tot dezelfde kwaden
Al te licht weer afgewend;
Enigszins de zeug gelijk,
Die weer invalt in het slijk.*

*Hierom bent u heel verslagen,
Meer dan ooit te voor bedroefd;
Och! dien last kon u niet dragen,
Dies u hulp en troost behoeft:
Eer een bange tranenvloed
U in wanhoop smelten doet.*

*Als de oud verbannen zonden
Weer voeren heerschappij,
O, zij geven dieper wonden,
Plagen u met slavernij :
Zodat u van droefheid kwijnt,
En van God verlaten schijnt.*

*Komt, bedroefden, Gods beminden,
Ziet wat hier Saldenus schrijft!
Hier zult u genezing vinden,
Die uw zwarigheid verdrijft,
En met hemels gunst bestraald,
Uit Gods heiligdom gehaald.*

*Hier zo toont hij medicijnen,
 Voor uw dodelijke wond;
 Hier zijn zalven voor uw pijnen,
 Om te maken heel gezond:
 Neemt die van hem dankbaar aan,
 Wel hem, die dit heeft gedaan!*

*Komt, die zijt belast, beladen!
 Hier is olie, melk en wijn;
 Leest, herleest al deze bladen, het
 Zal u overdienstig zijn;
 Prijst God, die zo lief ons heeft,
 Dat Hij ons deez' leraar geeft.*

C. J. WITS.

OP HETZELFDE BOEKJE.

*Hoe een Christen komt te glissen,
 En op het heilig pad te missen,
 Hoe hij, op bijzond're wijs,
 Ook kloekmoedig weer' verrijs,
 Heeft Saldenus ons naar het leven
 En gevoelig hier beschreven.
 Kom, Gods wedergeboren schaar,
 Die met zoveel zielsbezwaar
 Onophoudelijk gaat zuchten,
 En daardoor wel raakt aan het duchten,
 Met een lange bange strijd,
 Of u ook Gods kind'ren zijt!
 Hier is raad en troost te rapen,
 Hier, hier is uw schild en wapen,
 Om niet neer te zijn gelegd,
 Als de zonde u sterk bevecht.
 Bid altijd voor deze schrijver,
 Die met zo'n heilig ijver,
 Door Gods Geest, uw hart inprent
 't Geen de wereld gans niet kent.*

W. SLUITER

AAN DE SCHRIJVER

*O, gij stichtelijke schrijver!
Vol van heilig vuur en ijver,
Stijl en steun van Christus' kerk,
Die alhier uw licht laat lichten,
Sions burgerij komt stichten,
Met uw nut en nodig werk,
Dat van wijzen wordt geprezen,*

*Van oprechten eer bewezen,
Van eenvoudigen begeerd.
't Is voor Godes gunstgenoten,
Zowel kleinen als de groten,
Die u allen sticht en leert.*

*O, Saldenus, waarde herder!
Ga met schrijven nogal verder,
Troost en sticht zo Christus' bruid.
O! u treft al zulke zaken,
Die het hart der vromen raken,
En als paarlen munten uit.*

*Dies zij, die met ijver zoeken,
Roepen om Saldenus' boeken;
Met een heilig oogmerk,
Wensen zij, dat des drukkers persen
Mag hun grage lust verversen
Weder met zijn nieuwe werk.*

EERSTE DEEL

HOOFDSTUK 1

Van de wederinstortingen in dezelfde zonden, voor zoveel die nog plaats kunnen hebben in de wedergeborene.

Onder alle redenen, die een ieder Christen en voornamelijk de leraren ten hoogste noodzaken om tegen de satan een gedurige wacht te houden, is niet een van de minste zijn ongemene loosheid en sluwheid, die hij in het aanvallen van de zielen gewoon is te gebruiken. *De slang was listiger*, staat er, *dan al het gedierte des velds*, Gen. 3:2. Of, zoals Paulus zegt: *zijn gedachten zijn ons niet onbekend*, 2 Kor. 2 : 11. Want, behalve dat hij, een geest zijnde, een zonderling fijn verstand moet hebben, en zich bijgevolg zeer nauw met onze geest verenigen kan, heeft hij de ervaring van zoveel honderden; ja duizenden jaren nog tot zijn voordeel. Die hem ongetwijfeld zo'n geslepenheid in alle snode, arglistige en zielverderfelijke praktijken hebben toegebracht, dat het alleszins niet anders dan ten hoogste bezwaarlijk kan zijn, al zijn bedekte en kromme wegen behoorlijk te ontdekken en te vermijden. „'t Is minder moeilijk, zegt Hieronymus, *de vlucht van een arend in de lucht, en de gang ener slang op een steenrots uit te vinden, dan de loosheid van onze vijand, waarmede hij gewoon is om de harten van hemelse lieden rond te vliegen, recht te ontdekken, en zijn arglistigheid aan de dag te brengen, waarmede hij niet ophoudt diengenen lagen te leggen, die hij ziet op de rotssteen des geloofs gebouwd en geankerd te zijn.*”

Tot bewijs hiervan is niet nodig, dat wij veel dingen overhoop halen, laat ons maar met een verstandig oog letten op de besprinkingen, die hij op onze Zaligmaker Jezus Christus zelf gedaan heeft, zoals die te zien zijn bij Matth. Hfdst. 4: 1, enz. Ja, neemt maar één uit die alle, bijzonder de tweede, ... en ik zal u de snoodste gruwelen, om iemand tot de zonde te brengen, daarin vertonen, die bedacht kunnen worden.

Toen, staat er in het 5e vers, *nam Hem de duivel mede naar de heilige stad, en stelde Hem op de tinne des tempels; en zei tot Hem: Indien Gij Gods Zoon zijt, werp Uzelven nederwaarts; want er is geschreven, dat Hij Zijn engelen van u bevelen zal, en dat zij U op de handen zullen nemen, opdat Gij niet te eniger tijd uwen voet aan een steen stoot*, enz. Ziet daar:

1. De tijd van dien herhaalde aanval. Hoe weet hij dien op het voordeligste waar te nemen? Hij pakt Christus aan, nu niet vers en nieuw tot de strijd komende, maar zoals hij nu meende, dat hij Hem door de voorgaande eerste aanval al afgemat en vermoeid zou vinden, met hoop, dat hij Hem, zo slag op slag toebrengende, te zekerder overwinnen zou.
2. Hoe onverwacht bespringt hij Hem ook? Toen nog het zwaard van de Geest, dat is, Gods Woord als in Zijn mond was, waarmee Hij hem zo even tevoren teruggestoten had: *Daar staat geschreven*, enz. Tot een bewijs niet alleen van de onbeschaamde stoutmoedigheid satan, maar ook van zijn doortrapte loosheid. Hij dacht ongetwijfeld: nu zal Jezus op geen verder aanvallen verdacht, maar wellicht zorgeloos wezen. En zo gewapend zijnde, menen dat Hij niet behoeft te vrezen; deze zijn verzekerdheid dan zal ik tot mijn voordeel nemen, met hoop, hoe zekerder mijn vijand is, hoe eerder ik hem zal onderbrengen.
3. Hoe nauw let hij ook op het voordeel, dat hem de gesteldheid van de plaats,

waarin hij Christus nu had, kon geven? Hoe, dacht hij, kan Christus nu enige verleiding tot zonde of goddeloosheid tegemoet zien? Hij is immers in zodanige plaats niet, die daar de naam van heeft? Maar in de heilige stad, een plaats, die recht het tegendeel belooft, en daarom zal Hij nu gewis te minder op zijn hoede wezen.

4. Hoe voorzichtig is hij ook in de Heere niet met geweld tot de zonde te persen of te dringen, maar liever dadelijk daartoe te lokken? *Hij leidde Hem op de tinne des tempels*, enz., om Hem door de gevaarlijkheid van die plaats liever eerst aanleiding tot zijn oogmerk te doen zien, dan Hem zelfs al te vroeg en te plomp daartoe te verzoeken. Door zo'n bedekte weg eerst enige geschiktheid tot de zonde, zo hij meende, in Christus verwekt hebbende, hoopt hij dat zijn woorden en aanspraak daarna te meer vertrouwen bij Hem zullen ontvangen.
5. Hoe listig weet hij Hem ook van het een uiterste tot het andere te verzoeken? Van wanhoop tot achterdocht? Wat achterdocht, dacht hij, zal Jezus kunnen hebben van wat ik Hem vermetel zou willen maken, daar ik Hem tevoren tot geheel wat anders, dat is, tot mistrouwen heb zoeken te brengen?
6. Hoe weet hij ook het goede ten kwade te keren? En hetgeen uit zijn eigen aard de Heere Jezus van de zonde moest afschrikken, tot een beweegreden daartoe te gebruiken? *Indien Gij Gods Zoon zijt*, enz., het moest wezen: *indien Gij Gods Zoon zijt, doet dit niet*; maar hij keert het om en zegt: *indien Gij Gods Zoon zijt, doet het immers*.
7. Hoe tracht hij ook de geestelijke welstand van Christus vast te maken uit datgene, wat deze het allerkrachtigst kon ja moest losmaken? *U zult*, wil hij Hem wijsmaken, *weten dat Gij Gods Zoon zijt, wanneer Gij U van boven neerwerpt*; hoewel het tegendeel nochtans zeker volgen zou, namelijk: dan zult Gij weten, dat U Gods Zoon niet zijt, als U tegen wil en dank, ja tegen het uitgedrukte gebod van Degene, die Gij Uw Vader meent te zijn, U in het grootste gevaar stelt, om een beul van Uw eigen leven te worden.

Ziet u dan wel, hoe veelvuldige trekken en streken die loze en oude slang heeft weten te gebruiken in die ene aanval, opdat wij nu van geen andere spreken, die hij op onze Zaligmaker toen gedaan heeft. Hoe ontelbare pogingen moet hij dan niet dage lijks in het werk stellen in al die aanvechtingen, waarmee hij de lieve kinderen Gods doorgaans ontrust en moede maakt!

"Hij, te weten de satan, zegt Chrysostomus, is een kwaad beest en legt ons vele lagen; en als hij ons door een rechte weg tot de zonde niet verlokken kan en met zijn eigen dingen ons verstrikken, als hij openbaar de zaligheid van onze ziel niet kwetsen kan, dan berooft hij ons dikwijls in het heimelijk van al onze rijkdommen door de werken des vleses, die wij doen. Zijn lokaas bedrieglijk daaronder gemengd hebbende. Als hij ziet, dat wij dikwijls van openbare zonden een afschrik hebben; dat wij de onmatigheid mijden en de matigheid liefhebben; dat wij der gierigheid een vijand zijn, de onrechtvaardigheid haten, de rijkdommen verachten en bespotten; dat wij met vasten, bidden en aalmoezen ons bezighouden, dan verzint hij een ander gruwel, waarmede hij al onze goederen vertreedt, en al onze deugden onnut maakt. Want diegenen, die met grote moedigheid zijn macht overwonnen hebben, maakt hij, dat ze door hun goede werken opgeblazen worden, en op menseneer beginnen te zien, waardoor hij dan maakt, dat ze van de rechte eer van die werken verstoken worden."

Eén streek is er nog, om tot ons doel te komen, die hij dikwijls gebruikt, en niet verborgen moet blijven. Dat hij namelijk zo'n samen verstrengeling en samen

schakeling van de ene zonde met de ander weet te maken, dat hij dikwijls Gods kinderen door de een weet te brengen tot het bedrijf, of immers tot de vrees of verontrustende inbeelding van de andere. Door luiheid en nalatigheid in de godsdienst leidt hij hen soms tot ongelovigheid; en door ongelovigheid weer tot luiheid en nalatigheid. Hij trekt een beweegreden tot het laatste uit het eerste, en weer tot het eerste uit het laatste.

Bijzonder gebruikt hij deze listigheid in het ontrusten van de zielen, door die twee zorgelijke steenklippen, waarvan wij in het vervolg voornemens zijn te spreken; ***namelijk door de dwaasheid der wederinstorting en de heerschappij der zonde.***

Is eens een Christen weer ingevallen in dezelfde zonde, dan doet hij hem daaruit besluiten, dat hij dan nog liggen moet onder de heerschappij der zonde. En nogmaals, komt hij soms enige macht of heerschappij van zonde in zich te gevoelen, dan doet hij hem uit die hoofde gedurig vrezen en bekommerd zijn voor het wederinvallen in zijn voorleden en bitter beklagde zonden. En houdt hem zo al vast gedurig in angst en in kommer, om hem zo, was het mogelijk, van troost, en door moedeloosheid van zijn ganse zaligheid te beroven.

Doordat wij nu boven gezegd hebben, dat uit oorzaak van al deze veelvuldige listigheden van de satan van iedereen, doch bovenal van de leraren, die bijzonder als alarmblazers op de hoorn aangemerkt moeten worden, zeer naarstig tegen hem gewaakt dient te worden. Zo hebben wij het ook niet onvoordelig geacht, - gelijk wij toch een bijzondere zucht hebben, om de bekommerden en struikelenden vast te zetten, in het bijzonder van die laatstgenoemde stukken (latende de ontdekking van andere helse loosheden aan anderen over) - enige nadere opening en verklaring te geven, opdat de zielen, daarvan onderricht zijnde, immers voor zó ver tegen de snode en godloze sluwheid van hun bittere vijand gewapend en gesterkt mogen wezen.

Wij voegen beide deze hoofdstukken bij elkaar; *de wederinstorting bij de heerschappij der zonde*, omdat ze, zoals nu gezegd is, een bijzondere terugkaatsing op elkaar hebben, en de satan en ons vlees doorgaans het een uit het ander zoeken te besluiten en vast te maken. We houden evenwel in het verhandelen van die beide geen enerlei manier, omdat wij oordelen, dat in alle dingen geen enerlei manier waargenomen kan worden. En het zeker is, dat niet de leest naar de schoen, maar de schoen naar de leest gevormd behoort te worden.

De God nu der wetenschappen besture in dezen ons hart en tong naar Zijn heilig en onfeilbaar Woord, en geve uit hetgeen gezegd zal worden, de zorgelozen en onbekommerden, door de hulp van Zijn Geest, een hartveranderende ontwaking en roeping; de verslagenen en kleinmoedigen daarentegen een sterke en zielverkwikkende vertroosting. Dit zij zo. Amen, ja amen.

Eer wij evenwel tot de zaak zelf komen, zullen wij van het woord *wederinstorten of wederinvallen* iets vooruit zeggen.

De Grieken drukken het uit door een woord, hetwelk zoveel betekent als: *ik val weer neder*; waarvan ook komt een woord, dat uitdrukt, dat, al hetgeen tevoren opgericht is, *weer neerstort of neervalt*. De schrijvers passen het zonder onderscheid op allerlei dingen. De geneesmeesters gebruiken het evenwel het allermeeeste, en passen het op hun ziekten en koortsen, als, wanneer de zieken daarvan verlost zijn geweest, opnieuw in dezelfde soort van ziekte weer invallen; zoals het daarom een algemene regel bij hen is, dat de wederinstortingen in dezelfde kwaal gevaarlijker zijn dan de eerste

ziekte. Hiervan wordt dan ontleend het woord, dat wij hier gebruiken en door wederinstorting uitdrukken; waarom ook de Roomse Joh. Gerson, doch niet geheel onverlicht schrijver, zijn overwegingen tegen de wederinstortingen de naam geeft van: *geneesmiddel tegen de wederingestorte*.

Het Latijnse woord *relapsus* wordt ook dikwijls in deze dingen gebruikt, wat ook eigenlijk dezelfde kracht heeft. Het moet alleenlijk waargenomen worden, dat het in het geestelijke zeer dubbelzinnig is, en met groot onderscheid verstaan moet worden. Want, behalve dat het regelmatig gepast wordt op de persoon, dan is de *relapsus* diegene, die wederingestort is; soms op de zaak, dan is de *relapsus* de wederinstorting zelf. Daarom hebben de ouden daarvan doorgaans een heel ander gebruik gemaakt dan sommige hedendaagse schrijvers. Want de ouden verstonden door een *relapsus* niet alleen een eenvoudige herhaling of wederinvalling in een en dezelfde soort van zonden, of, zo u het woord persoonlijk nemen wilt, zo een, die maar eenvoudig wederingevallen was in die zonde, waarover hij tevoren berouw getoond heeft; maar zij verstonden daardoor, immers sommigen onder hen, een gehele *apostasie* en afval van de waarheid en de Godzaligheid. Namelijk zo een die de waarheid tevoren beleden, weer geheel afzwoer en verloochende. Waarom ook sommigen de zonde tegen de Heilige Geest door het woord *relapsus* uitgedrukt hebben.

Die van het pausdom in hun canonieke rechten, noemen zodanige alleenlijk een *relapsus*, die, nadat hij openbaar én voor de rechter de ketterijen met ede afgezworen heeft, evenwel daarna nog weer tot dezelve komt te vervallen. Wat streng oordeel zij ook over de zodanige uitspreken, hen van alle hoop van genade en ontferming uitsluitende, ja, indien ze geen berouw tonen, levend tot het vuur wijzende, of, berouw tonende, eerst tot de strop en dan tot het vuur, kan men bij de voorvechters van die bloedgierige kerk nalezen.

Zanchius zelf, een van de onze, verstaat door dit woord *relapsus* niet zo maar een enkele herhaling van dezelfde zonde, maar een gehele afwijking en afval van de leer der zaligheid, die men tevoren geloofd en beleden heeft. Dit moet hier dan noodzakelijk waargenomen worden, dat wij het bovengemelde woord, of het woord wederinstorting, dat daardoor betekend wordt, in zulke strenge zin hier niet willen gebruikt hebben; maar, dat wij daardoor verstaan zodanige herhaling van een en dezelfde zonde, als wij terstond nog breder verklaren zullen.

Het eigen woord vindt men in *Schriftuur niet, maar zodanige manieren van spreken wel, die in kracht hetzelfde betekenen; gelijk: tot dwaasheid weder te keren*, Psalm 85 : 9. *Weder te keren om Gods verbond en geboden te vernietigen*, Neh. 9 : 28. *Weder te keren, om kwaad te doen voor de Heere, zijn dwaasheid te hernemen*, Spr. 26:11, 2 Petrus 2:22. Wat alles al een en het zelfde is met weer in te vallen, of weer in te storten in een en dezelfde zonde.

HOOFDSTUK 2

Algemene beschrijving

Dit zij genoeg gezegd van de benaming der wederinstorting. Om nu tot de zaak te komen, zo dient tevoren geweten, dat ons oogmerk nu niet is, zo eigenlijk en bijzonder te handelen van de wederinstortingen der goddelozen en onbekeerden, - zoals het zeker is, dat die ook enigszins op hun wijze daaraan onderworpen kunnen zijn; - *maar bijzonder van diegenen, die er nog somwijlen vallen kunnen, en vallen onder de ware bekeerden en wedergeborenen.*

Dit nu opgemerkt hebbende aangaande ons oogmerk, zo zullen wij dan de volgende dingen in volgorde voorstellen en verhandelen:

- I. Een algemene beschrijving van de wederinstortingen van Gods kinderen.
- II. Enige onderscheidingen daaromtrent waar te nemen.
- III. Een vertoog van de lelijkheid der wederinstortingen.
- IV. Geneesmiddelen om dezelve te voorkomen.
- V. Troost en moedgeving aan diegenen, die daarover van harte bekommerd zijn.
- VI. De beantwoording der tegenwerpingen, die tegen die troost kunnen ingebracht worden.

I. Betreffende het eerste.

De algemene beschrijving van de wederinstorting van Gods kinderen; - want de onderscheidingen zullen daarna afzonderlijk voorgesteld worden; - is deze: ***dat ze is een misval of overval in een wedergeborene, waardoor hij meer dan eens één en dezelfde soort van zonde komt te bedrijven.***

1. Het Is een misval of overval. *Broeders, indien ook een mens overvallen ware door enige misdaad*, Gal. 6:1. Het is geen staat of wijze of manier van leven; geen gewoonte of hebbelijkheid van kwaad te doen, maar een daad of enige particuliere daden. Waardoor deze wederinstorting dan onderscheiden wordt van die gewone gang van zondigen, ja telkens in een en dezelfde zonde voort te lopen, met volle vergenoeging, zonder enige tegenstand van de geest. Want die valt alleen in de goddelozen en onbekeerden. Waarom dan derzelver wederinstortingen in dat geval ook zozeer geen misvallen of overvallen eigenlijk zijn, als wel een geliefd ambacht, en een dagelijkse hantering. Zij drinken de ongerechtigheid in als water, Job 15: 16.

2. Wij merken deze misval hier aan in een wedergeborene, dat is, in zo een, die alreeds het geestelijke leven in de gemeenschap van Christus genadiglijk ontvangen heeft, die vergeving van al zijn zonden heeft door de rechtvaardigmaking, en een oprechte, hoewel onvolmaakte verlichting des verstands, heiliging van zijn wil, hartstochten en ledematen door de heiligmaking. Daarom staat er: *God zal tot Zijn gunstgenoten van vrede spreken, dat ze tot dwaasheid niet wederkeren.* Ps. 85: 9. Zodat wij de wederinstortingen hier niet alleen voorwerpelijk beschouwen, maar *onderwerpelijk en in hun onderwerp*, voor zoveel ze, zoals nu gezegd is, teruggebracht worden tot diegenen, die ware Godzaligen zijn. Want of er in het algemeen enige wederinstortingen in de mens kunnen zijn, dat lijdt bij niemand enige

kwestie. Maar hier ligt de knoop, of er zodanige in de ware bekeerden wel kunnen zijn? Doch hiervan breder in het vervolg.

3. Er wordt bij gedaan, dat het een misval is, bestaande in het bedrijf van één en dezelfde soort van zonden, en zulks niet alleen voor ééns, maar voor meer, dan voor één keer. Zodat het voorwerp van een eigenlijk gezegde wederinstorting is een en dezelfde soort van zonden; om die reden niet de zonde in het algemeen, of enige nieuwe slag of soort van zonde. Zodat de vraag zou zijn, of een wedergeborene wel zou kunnen zondigen, of meer dan enerlei zonde bedrijven? Omdat zulks alleszins kennelijk is, en dagelijks door de ervaring bekrachtigd wordt. Indien dan iemand alleenlijk komt te zondigen, of meer dan enerlei zonde bedrijft, bijv. niet alleen dronkenschap, maar ook onrechtvaardigheid, kwaadspreken, gulzigheid, enz. zo begaat hij daarmee terstond geen wederinstorting; maar dan eerst wanneer hij blijft bij één en dezelfde soort zonden, dat is, dat hij meer dan eens zich of in dronkenschap, of in onrechtvaardigheid, of in kwaadspreken, of in iets dergelijks op zo'n wijze, als daarna gezegd zal worden, komt te verlopen.

4. Wordt gezegd, dat de wederinstorting bestaat in het weer bedrijven van een en dezelfde soort van zonden. In die zin, dat de mens diezelfde zonden, waarin hij tevoren gevallen was, opnieuw weer doet en dadelijk uitwerkt. Zodat hier de kwestie niet is: of in een wedergeborene nog wel zodanig een volstreckte mogelijkheid en kwade gesteldheid des harten is, welke geschikt en bekwaam zou zijn, om hem tot het wederbedrijven van een en dezelfde soort van zonde te kunnen vervoeren, behoudens nochtans, dat hij er, vanwege enig van buiten toekomend beletsel, nooit toe zou kunnen geraken? Nee, maar of hij, de geschiktheid daartoe in zijn ziel liggende, van dat buiten toekomende beletsel der Goddelijke genade soms voor een tijd wel zodanig kan verlaten zijn, dat het voor hem volstrekt niet alleen mogelijk is dezelfde soort van zonde te bedrijven, maar dat het er ook soms werkelijk toe komen kan, dat hij ze weer bedrijft.

Evenzo het de vraag niet is tussen ons en de Remonstranten over het stuk van de afval der heiligen, of in de heiligen, in zichzelf en in hun eigen krachten aangemerkt zijnde, enige volstreckte mogelijkheid is, om van God en de genade af te wijken; want dat wordt van onze theologen graag toegegeven. Maar of die volstreckte mogelijkheid daar zijnde, God wel ooit met Zijn ondersteunende genade zodanig de Zijnen verlaat, dat ze ook werkelijk en dadelijk tot die afwijking, versta een gehele en eindelijk zouden kunnen vervallen?

En dat is hetgeen, wat wij volgens Gods Woord tegen hen en huns gelijken ontkennen. Maar van de wederinstorting ontkennen wij dat niet; maar stellen, zoals daarna blijken zal, in de wedergeborene niet alleen zulke volstreckte mogelijkheid daartoe, als nu gezegd is, maar ook zo ene, die, doordat ze door Gods intomende genade niet altijd ingebonden wordt, soms tot het dadelijk en uiterlijk werk en bedrijf kan uitbarsten en uitbreken.

II. Totnogtoe de nodige ontleding van de voorgestelde beschrijving. **Wij gaan over tot het 2de, dat is, tot de onderscheidingen**, die tot nader verstand van deze stof waargenomen moeten worden.

Zij zullen vierderlei zijn, slaande:

1. Enige op de personen, die wederinstorten kunnen.
2. Enige op de zonden, waarin de wederinstorting geschiedt.
3. Enige op de manier van wederinstorting.
4. Enige op de bekering van die zonde, waarin men weder ingestort is.

Omtrent het 1ste daarvan moet men weten:

1. Dat wat anders is een zwak Christen, hetzij, dat hij zulks is of door de sobere mate van genade, die hij ontvangen heeft, of door enige voorname geestelijke ziekte of bezwijking, en wat anders een sterk, gezond en bevestigd Christen, Rom. 15 : 1. De eerste zal veel lichter wederinstorten dan de tweede; zoals een zwak lichaam veeleer weder invalt dan zo'n, dat ten volle gedwongen en wel gesteld is. Een kind, dat zwakke beentjes heeft, zal dikwijls al weer en weer struikelen, daar een sterk man, al is hij tevoren over het een of ander struikelblok eens gevallen, zich daarna evenwel zal kunnen ophouden en staande blijven, Gal. 6 : 1, 2.

2. Dat ook zelfs een sterk Christen tweezins kan aangemerkt worden. Ten eerste voor zoveel hij geestelijkerwijs zichzelf is, en ten tweede voor zoveel hij door enige kwade lusten ontsteld, en enige krachtige wegvoering van zijn vlees onderworpen is.

In het eerste opzicht kan hij nooit wederinstorten. Want in dat opzicht is hij altijd onder de leiding van de Heilige Geest, en bewaart zichzelf; omdat Degene, Die in hem is, meerder is, dan die in de wereld is. 1 Joh. 4 : 4.

Maar in het tweede opzicht, kan hij wel wederinstorten, doende zo menigmaal nog het kwade, dat hij niet wil, en latende het goede, dat hij wél wil. Rom. 7 : 19, 20. Maar dan doet *hij* dat niet meer, *maar de zonde die in hem woont*. Zoals een wijs en verstandig man zijns zelfs zijnde, dat is, voor zoveel hij wijs en verstandig is, geen zotte en dwaze redenen zal uitwerpen, wat hij nochtans wel kan doen, als hij buiten zijn gewone toestand is, of met een brandende en razende koorts bevangen is.

Aangaande het 2de onderscheid, staat te letten:

1. Als gesproken wordt van de wederinvallen in één en dezelfde zonden, dat zulks zozeer en zo eigenlijk niet verstaan moet worden van de zonden van *nalatigheid*, waardoor men iets goeds weer laat, dat men van tevoren ook heeft gelaten. Maar van de zonden van *bedrijf*, waardoor men iets kwaads weer doet, dat men van tevoren ook gedaan had. Die vernieuwde nalatigheden zijn geenszins te verschonen. Nochtans menen wij niet, dat onze Godgeleerden, handelende van de wederinstorting, daarop eigenlijk hun oog hebben. Waarom wij ook hetgeen in het vervolg gezegd zal worden daarop niet voornamelijk toegepast willen hebben. Wat daarvan ook te oordelen zij, zal wellicht daarna nog kort aangewezen worden.

2. Dat ook de zonden van bedrijf aangemerkt kunnen worden, óf voor zoveel ze nog inwendig zijn, en in de beweging; óf voor zoveel ze al uitwendig zijn en in der daad in het werk gesteld worden.

Zien wij die aan, voor zoveel ze nog maar inwendig zijn, dan kan gewis een kind Gods nogal dikwijls daarin vallen, want hoe menigmaal worden ook de beste niet bestookt of met nijd, of met hoogmoed, of met wereldsgezindheid, enz., hoewel ze tot die uiterlijke daden van die kwade bewegingen juist altijd niet uitbarsten. Welke

inwendige kwade begeerlijkheden, al komen zij al veeltijds op, hoewel ze niet vrij te spreken, maar te beklagen en te bestrijden zijn, evenwel niet eigenlijk voor die wederinstortingen, waarvan wij hier handelen, te achten en te houden zijn.

3. Dat ook de uitwendige zonden tweeërlei zijn; óf grof, zwaar, en enigszins ergerlijk; óf van minder gewicht, en voortkomende uit dagelijkse en onvermijdelijke zwakheid. Als van wederinstortingen gesproken wordt, dan wordt niet zozeer gezien op de laatste, als wel op de eerste. Want, hoewel die zwakheden bewijzen zijn van enige onstandvastigheid in de ziel, zijn ze evenwel geen wederinvallen, of eigenlijk gezegde herhalingen en wederinstortingen. Als iemand, na een zware koorts gehad te hebben, alle dagen nog enige rillingen en gevolgen daarvan gewaar wordt, mag men daaruit wel besluiten, dat de kwade stoffen in zijns lichaam nog niet volkomen uitgezuiverd zijn; maar die rillingen moeten geenszins voor een herhaling of wederinval in dezelfde koorts gehouden worden. Zij dreigen soms wel, indien men niet nauw toeziet, een wederinstorting, maar zijn het zelf eigenlijk niet.

Wat betreft het 3de onderscheid, ziende op de manier van de wederinstorting, moet mede aangemerkt worden:

1. Dat het wat anders is weder in te vallen in dezelfde zonde met voorbedachte raad, en met opzet, zodat men niet alleen weer in de zonde valt, maar moedwillig daarin loopt; en dat het wat anders is daarin te geraken uit onbedachtzaamheid en door een schielijke verleiding, eer men het weet, ja tegen, of zelfs buiten mening, Job 17:11. Het eerste is veel verschrikkelijker en verfoeilijker dan het laatste. Het ene is zichzelf te verkopen om kwaad te doen, zoals Achab, 1 Kon. 21:25, en de Israëlieten, 1 Kon. 17 : 17, het andere te doen, dat men niet wil, en gevangen geleid te worden onder de wet der zonde, die in onze leden is, Rom. 7 : 19, 23.

2. Dat ook onderscheid gemaakt moet worden tussen het opnieuw bedrijven van een en dezelfde zonde, wat geschiedt als in een voortgaande gang, zonder merkkelijk stilstaan tussenbeide, zoals Lot zijn bloedschande bedreef, en Petrus verscheiden malen verviel in dezelfde verloochening van Christus, én tussen zulk wederinvallen, wat geschiedt nadat enige merkkelijke verbetering tussenbeide gekomen is, Hetzij dan van een reformerende en particuliere bekering over die zonde, hetzij ook daarenboven van een waarachtige besef in het hart van die zonde, waarin men zich weer bevindt, en dat deze door God al kwijtgescholden en vergeven is. Wat in de Schrift genoemd wordt: *na de gesproken vrede tot dwaasheid weer te keren*, Ps. 85 : 9. Het eerste is, onzes oordeels, eigenlijk zozeer geen wederinstorting, - immers geen zodanige, waarvan soms de kwestie is, of ze wel in een wedergeborene zou kunnen vallen, - als wel een voortduring van dezelfde zonde. Evenals een koorts, waarvan iemand nog nooit genezen is geweest, indien ze alle dagen, of anders drie, vier of meermalen dicht achter elkaar terugkomt, eigenlijk voor geen wederinstorting, maar veeleer voor een voortgang van dezelfde koorts moet gehouden worden.

3. Dat het insgelijks vrij wat anders is in dezelfde zonde regelmatig weer in te storten, en dezelfde wederinstorting te beklagen en te veroordelen, én dat het wat anders is dezelve goed te keuren of te verkleinen en te verschonen. Dit zult u zien, als u het wederinvallen van Saul en Farao eens vergelijkt met de zonde van de heilige apostel Petrus. Saul nam meer dan eenmaal, zo het scheen, een besluit, dat hij David niet meer vervolgen wilde. Zonder twijfel was dit besluit dan zeer uitnemend en goed bedoeld; maar u ziet, hij keerde zelfs niet alleen terug tot de zonde, maar bleef daarin volharden, zichzelf daarin overgevend. Zo deed ook Farao. Hij besloot dikwijls, dat hij het volk van Israël wilde laten gaan. Ja hij beloofde het aan God en Mozes, dat hij hen wilde laten heentrekken. Maar u ziet, dat hij niet alleen tot de zonde terugkeerde,

maar ook daarin zo volhardde, dat hij zich daarover verontschuldigde. Hij dacht veeleer, dat hij in zijn besluit of voornemen, om het volk te laten gaan, gefaald had, en zo bleef hij daarin volharden, om het te willen behouden. Dit zult u in al de gevallen of zonden van huichelaars vinden, dat zij in het einde, - hoe zij ook voor een tijd lang hun voornemen weer veranderen, - zich daaruit zullen draaien, en zij treden weer terug tot het besluit, dat zij in dezelfde zonde willen voortgaan. Zij denken zo bij zichzelf: *ik zie dat het een zonde is, die bij mij de overhand heeft; ik kan ze niet weerstaan, zij is mij te krachtig, en daarom wil ik dezelve ook niet meer zoeken te ontgaan.*

Maar met Petrus was het geheel anders. Die stortte, het is waar, meer dan eens in zijn verloochening, maar met geen goedkeuring of toestemming ervan, maar veeleer met veroordeling en bittere bewening. *Hij ging naar buiten en weende bitterlijk.* En zo ziet men het doorgaans gaan met de wederinstortingen van bekeerden. Tenware dat ze hun wederinvallen niet merkten, of immers niet konden zien dat dit zó'n kwaad en zonde is. Zoals niet ontkend kan worden, of een recht kind van God zou zodanige bedwelming van oordeel voor een tijd wel onderworpen kunnen wezen.

Het 4de onderscheid ziet op de bekering van die zonde, waarin de wederinstorting geschied is. Want dat is, zoals wij zeiden, ook een bijzondere slag van wederinstortingen, die in zulke zonden geschiedt, waarvan gemeend wordt, dat men zich tevoren al bekeerd en gebeterd had. Merk dan op:

1. Dat die bekering tweezins aangemerkt kan worden: óf, dat ze gezetter, dieper en volkomener is, óf dat ze minder volkomen, hoewel niettemin oprecht, kreupel, minder hartbrekend en hartveranderend is. Ja dat ze dikwijls maar is, - zoals iemand het noemt, - als een weinig bedauwing van het hart ter oorzaak van een weinig zonneschijn van Gods liefde. In dat geval gebeurt de wederinval veel lichter, dan wanneer een ziel tot een vaster en gezetter staat van gezondheid en genezing gekomen is. Zoals een halfgenezene naar het lichaam lichter in het oude kwaad invalt, dan zo een, die ten volle gebeterd is.

2. Dat de bekering, die al in een volmaakter graad en trap over de vorige zonde verkregen is, evenwel nog niet altijd eveneens is. Want zij is, óf *enkel*, bestaande alleen in het wezenlijke van de bekering, dat is: in een veroordeling van bedreven zonde, in een verzoening met God in Christus daarover, en in een opzettelijk voornemen daartegen. Óf ze is *vermengd* met geestelijke vreugde en gevoel van haar vergeving. Zo de bekering maar *enkel* is, dan is de ziel ook nader tot de wederinstorting, omdat ze dan een bijzonder middel van ondersteuning mist, wat haar anders uitnemend zeer zou kunnen versterken, zoals wij daarna nog uitvoeriger tonen zullen.

Uit welke onderscheidingen nu verscheiden dingen blijken kunnen, als :

Vooreerst, welke dan de eigenlijke wederinstortingen zijn. Namelijk niet degene die geschieden in enige inwendige zonden, of in enige uitwendige, die maar dagelijkse en algemene zwakheden zijn; - als bijvoorbeeld, haastige en licht voorbijgaande gramschap, een ijdel woord of twee, enz. - *Maar die geschieden in uitwendige zonden, die enigszins grof zijn; of, zoals ze Paulus noemt, werken des vleses, die openbaar zijn, Gal. 5 : 19. Zoals dronkenschap, vloeken, liegen, hoerij, lastering, wraakoefening, bedrog en wat van dergelijke aard van de apostel in de bijgebrachte tekst nog meer opgeteld wordt.*

Ten tweede, hoe grote en troosteloze misslag het dan is van vele vromen, - doch hierin helaas, van al te eenvoudige harten, - die elke herhaling van zonde voor een

wederinstorting opnemen. Zij zondigen dagelijks, ja doen tien, twintig, ja honderd dagen achter elkaar al weer een en dezelfde zonde, waarom ze menen, dat ze, zo overvloedig van wederinstortingen zijnde, niet één gerust uur mogen hebben.

Maar laat die zielen de voorgestelde onderscheidingen wel inzien, zij zullen bemerken, dat, hoewel geen vernieuwing van zonde te verontschuldigen is, evenwel alle hun herhalingen geen herhaling van misdrijf of eigenlijke wederinstortingen zijn. Want, volgens hun besluit, leeft een ieder Christen, ja zelfs de vroomste in een gedurige gang van wederinstortingen, omdat hij dagelijks zijn gebreken heeft en bedrijft, ja meer dan eens bedrijft, die hij niet kan voorkomen of vermijden. Dit nochtans te beweren en staande te houden, is het vreemdste en ongegrondste gevoelen van de gehele wereld.

Ten derde. Zie welke de allerswaarste en zorgelijkste wederinstortingen zijn, namelijk die, welke geschieden van sterke Christenen, na voorgaande gezette bekering en gevoel der vergeving van de vorige zonden, enigszins met moedwil, voorbedenking en goedkeuring enz. De zodanige zijn alleszins voor allerlei zielen veel gevaarlijker en zorgelijker, dan die, welke van zwakkere Christenen, in hun gewone levensgang, óf na enige onvolmaakter bekering, óf na zo een die gans geen troost der vergeving bij zich heeft, en met hartelijke verfoeiing bedreven worden.

Welke verscheidenheid van trappen in de wederinstorting wij hier ook uitleggen, opdat een ieder de gelegenheid van zijn wederinstorting recht mag onderzoeken, en zijn droefheid daarover, naar de mate van de zwaarheid, leren bedwingen en evenredig houden. Dit goed te doen is een grote wijsheid in de praktijk der Godzaligheid. Omdat anderszins zeer dikwijls over de zwaarste wederinstortingen de kleinste, en over de geringste de meeste ontsteltenis opgenomen wordt.

Ten vierde. Op welke wederinstortingen dan zij, die daarvan schrijven, ook voornamelijk hun oog hebben, te weten op die, welke, - zoals nu gezegd is, - in uitwendige en enigszins grovere zonden van sterkere Christenen, na oprechte bekering en gevoelde vergeving, enz. begaan en bedreven worden; zoals wij dan daarop nu ook voornamelijk zien zullen. Behoudens echter, dat hetgeen gezegd zal worden, bij overeenkomst en naar gelijkmatigheid ook op allerlei minder slag van wederinstortingen gepast en toegediend zal mogen en moeten worden. Want, alhoewel alle zonden in trappen niet even groot en zwaar zijn, zo zijn ze nochtans, ten opzichte van het voorwerp, waartegen ze bedreven worden, en de straf en vloek, die ze verdienen, alle zeer verschrikkelijk en verfoeilijk. En dit nog des te meer, als ze dikwijls gerepeteerd en herhaald worden. Hoewel ze juist die mate niet hebben, wat die wederinstortingen wél hebben, waarop wij hier voornamelijk zien, moeten de zielen nochtans daar óók tegen gewaarschuwd, onderricht en als ze recht bekommerd daarover zijn, bemoedigd en getroost worden.

HOOFDSTUK 3.

De gehele gelegenheid van wederinstortingen nu genoeg geopend zijnde, moeten wij de lelijkheid en verschrikkelijkheid van die ook eens recht leren aanmerken.

Hoe velen zijn er nog, die van dit grote kwaad zulke kleine gedachten hebben! Daar nochtans daardoor de zielen doorgaans zo deerlijk verwond en buiten goede gestalte gebracht worden. Och! of wij dan allen een hart hadden, dat daarvoor rilde en beefde; dat als het soms uit zwakheid in de zonde eens mocht komen te vallen, ten minste mocht toezien, dat het door herhaling de schuld voor de Heere niet verdubbeld.

De voornaamste bedenkingen nu, om dit in ons teweeg te brengen, zijn de volgende :

Vooreerst staat wel aan te merken, dat, - wat ook anderszins van de mogelijkheid van wederinstortingen in de wedergeborenen te houden, of niet te houden is, wat wij in het vervolg verklaren zullen, - dat het, zeg ik, nochtans buiten alle tegenspraak vast en zeker is, dat de voorzegde wederinstortingen in de gelovigen ten minste niet zeer overvloedig en herhaaldelijk kunnen zijn. Wij spreken van zodanige, die geschieden in enige niet geringe en niet geheel onergelijke zonden. Eéns dronken te drinken, te hoereren, of iets anders dat vrij wat grof is te doen, ja nogal méér dan eens, zelfs na de bekering te doen; ... daardoor menen wij dat de genade niet geheel uitgesloten wordt. Maar dit willens en wetens dikwijls te doen en regelmatig weer te herhalen, dunkt ons inderdaad meer honden- en zwijnen- dan Christenwerk te zijn, 2 Petrus 2 : 22. *De zot*, zegt Salomo, *herneemt zijn dwaasheid*, Spr. 26:11. Ten minste de staat van zulken is, indien deze niet geheel genadeloos is, zoals wij vrezende, zeer zorgelijk en twijfelachtig. Zodat, hoewel we hen niet ten enenmale willen veroordelen, wij evenwel ook niet kunnen zien, dat ze zich, zo zijnde en blijvende, op enige vaste gronden van de genade der wedergeboorte verzekeren kunnen. Wat daarom ook te meer indruk en bekommeling in een ieder behoorde te veroorzaken, omdat verscheiden Godvruchtige Godgeleerden, - onder allen ook de man Gods Calvijn, - van dat oordeel zijn, dat er uit het ganse Woord des Heeren niet één bijzonder voorbeeld van iemand kan gegeven worden, die zich meer dan eens in grove zonden, nadat hij berouw daarover gehad heeft, verlopen hebbende, weer is hersteld geworden.

Ten tweede, dat het ook een gewoon, doch helaas, zeer droevig en schadelijk geval van de wederinstortingen is, dat ze, doorgaans herhaald en klein geacht zijnde, door Gods rechtvaardig oordeel, het hart van de mens op een bijzondere wijze vereelten en verhardden. *Kan ook een moorman zijn huid veranderen, of een luipaard zijn vlekken? Zo zult gij ook kunnen goed doen, die geleerd, dat is gewend zijt, of u daarin toegegeven hebt, om kwaad te doen?* Jer. 13 : 23. Daaruit komt ook dat zeggen van velen, dat ze deze of gene zonden niet kunnen laten; zij kunnen hun dronkenschap, vloeken en ontucht niet laten. Waarom toch? Omdat ze het al te dikwijls gedaan hebben, en het kwaad al tot het gebeente is doorgedrongen. *Want ook de gewoonte*, zegt een heiden, *is krachtiger dan de natuur*. Zo'n zondige gewoonte is dan voornamelijk in de wedergeborenen daarom te schandelijker, als zij meerder genade van niet in de zonde te kunnen of te willen leven, van God door de bekering, ontvangen hebben.

Opmerkenswaard zijn hier Augustinus' woorden. *Uit een verkeerde wil*, zegt hij, *komt de lust tot de zonde voort; als men de lust dient, zo komt er de gewoonte, en terwijl men die gewoonte niet tegenstaat, zo komt er eindelijk een noodzakelijkheid*.

Ten derde. God wordt ook van zijn kinderen meer bedroefd door een wederinstorting, dan door duizend van hun andere zonden. De reden is, omdat, zoals men wel aanmerkt, hoewel die vele andere soorten zonden meer te kennen geven de verscheidenheid van de verdorvenheid, nochtans de wederinstortingen meer aangaan tegen de kracht en het werk der bekering, die in het bijzonder omtrent die zonde van tevoren betracht is. En daarbij ook meer losmaken al de banden van des mensen beloften, verbonden en gebeden. Waarbij ook kan gedaan worden, dat ze zich rechtstreeks opzetten tegen Gods goedheid en liefde, die Hij in het vergeven ervan tevoren bewezen heeft. Nu, nooit wordt God meer smart aangedaan, dan als Zijn liefde geweld aangedaan wordt. Zijn toornigheid kan Hij ontlasten door wraak; maar Zijn geschonden liefde is te wonderlijk. Want die Hij liefheeft kan Hij niet straffen, of Hij straft, bij manier van spreken Zichzelf meteen, *want in al hun benauwdheden is Hij benauwd*, Jes. 63: 9. Zoals een moeder, haar kind slaande, dikwijls gevoeliger daarvan is dan het kind zelve. De Heere onze God, door de wederinstortingen dan in die engte gebracht zijnde, kan Zich daarover, - ik spreek naar de mens, - niet anders dan zeer jammerlijk bedroefd vinden.

Ten vierde; de wederinstortingen zijn ook op een bijzondere wijze aanstotelijk en ergerlijk. Zij bedroeven God niet alleen meer, maar ook al de vromen; stijven de zondige weg der godlozen, die, - zoals wij terstond hebben gezegd, - zo'n besluit maken: die en die Godzalige houden met het bedrijf van hun zonden niet op, maar doen ze telkens weer; waarom zouden wij dan behoeven op te houden? Zij brengen ook over de goeden een verdenking van huichelarij en onoprechtheid. Als u tienmaal een andere zonde doet, het zal u de luister van Godvruchtigheid niet half zozeer benemen, dan dat u tweemaal valt in dezelfde zonden, bijzonder als ze enigszins grof is. Daarop heeft iedereen het oog en maakt dat uw hart óf voor oneerlijk, óf voor onbekeerd geoordeeld wordt. Let er dan wel op, uw wederinstortingen zullen niet alleen maken, dat ge uzelf van uw geestelijke welstand niet verzekeren kunt, maar dat ook anderen, dikwijls ook de vromen, het goede gevoelen, wat ze van u gehad hebben, niet zullen kunnen of durven behouden.

Ten vijfde. Elke wederinstorting is bijna als een nieuw kruis voor uw Zaligmaker Christus. Elk van uw zonden, indien u een gelovige bent, heeft Hem een smartelijke doodsteek gegeven. Zo dikwijls dan, als u die herhaalt, geeft u Hem weer nieuwe doodsteken. En, och, hoe erg is het, dat u Hem die geven zou, wat juist een doodsteek in uw eigen hart behoorde te zijn, dat u er Hem nog één bij gegeven hebt! Zou u dan Christus weer kruisigen, u die zoveel vijanden van Christus nog dagelijks te kruisigen hebt, dat u er al uw leven lang werk genoeg aan kunt hebben? En evenwel, u doet het, zoveel in u is, zo dikwijls u terugkeert tot uw tevoren vergeven zonden. Niet wel op zo'n wijze, als diegenen, die tegen de Heilige Geest zondigen, waarvan Paulus spreekt, Hebr. 6 : 4, 5. Maar evenwel voor zoveel, dat, - het eenmaal lijden van Christus niet genoegzaam zou geweest zijn voor uw wederinstortingen, - het nodig zou zijn, dat Hij weer leed, opdat u behouden zou worden.

Ten zesde. Hoewel het God aan zijn hart wee doet, dat Hij Zijn beminde kinderen verdrukken moet, verschoont Hij hen evenwel nooit geheel over hun wederinstortingen. Ja Hij verschoont hen niet over dezelve, maar straft ze bovendien meestal veel verschrikkelijker, dan over enige andere zonde.

Al raakt het Hem zelfs óók, zo slaat Hij daarom niet minder, maar eer meerder. Zoals goede lieden, verstoord en getergd zijnde, dikwijls het moeilijkst tegengehouden

worden. Hiervandaan komen die geestelijke verlatingen, verschrikkingen in de ziel, ernstige bedwelmdheden, enz., waarover men die wederingevallenen zo dikwijls hoort klagen. Laat de ziel zelf spreken, hoe ze zich, na haar wederinvallen, tot zichzelf gekomen zijnde, wel gevoeld en bevonden heeft, en of zij het welgeraden vindt, zich weer daarin toe te geven? Ja, vraag het Petrus, Simson en anderen, zij zullen allen getuigen, dat hun wederinstorting altijd heel droevig en bitter opgebroken zijn. Zeer krachtig wordt het van Ezra ook uitgedrukt, hoe God de Heere met Zijn wederinvallend volk omspringen wil. *Zullen wij nu wederkeren, zegt hij, om Uw geboden te vernietigen, en ons te verzwageren met de volkeren dezer gruwelen? Zoudt u niet tegen ons toornen tot verterens toe, dat er geen overblijfsel noch ontkoming zij?* Ezra 9:14.

Ten zevende. De genezing van de wederinstorting is ook veel moeilijker en gevaarlijker, dan van enige andere zonde. De wederingestortenen in dezelfde ziekte zijn gevaarlijker. Is dit in het lichamelijke waar, tegelijk ook in het geestelijke, omdat het doorgaans een bewijs is, dat de verdorvenheid zeer diep wortel heeft geschoten, *Valt iemand in de zonde opnieuw in, zegt een onder de ouden, het is een teken, dat hij tevoren nog niet geheel daarvan afgeweken is geweest, en haar wortel nog niet geheel uitgetrokken heeft; maar dat er nog een heimelijke lust en begeerte tot de zonde in zijn ziel overgebleven is.*

Wanneer de satan, die tevoren door de wedergeboorte uitgedreven was, door de wederinstorting in de ziel weer toegang wordt gegeven, *dan neemt hij zeven andere duivelen met zich, die bozer zijn dan hij, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar, en het laatste van die mens wordt erger dan het eerste,* Matth. 12:45.

‘De duivel’, zegt zeker schrijver zeer aardig, ‘is dan zoals een stokbewaarder, die, zijn ontvluchte gevangenen weer in zijn macht gekregen hebbende, dezelve dan zoveel ijzeren boeien aandoet, als zij enigszins dragen kunnen, tot verzekering, dat ze hem niet weer ontsnappen mogen.’

Iedereen dan, naar de ziel gezond geworden zijnde, *zondige niet meer, opdat hem niets ergers overkome,* zoals Christus tegen die 38 jarige zieke eens zei. Joh. 5 : 14. Gewis, indien het bedrijven van deze zonde u licht valt, uw opstaan en herstelling daaruit zal u zwaar en pijnlijk vallen.

Om dan hiervan te scheiden, drukt toch tot waarschuwing deze twee gulden spreuken nog eens op uw hart. De een van Hieronymus: ‘De domme beesten en vogelen’, zegt hij, ‘vallen niet weer in de oude strikken en netten, waarin ze eens geweest zijn; hoe zal dan een mens, die met rede, ik doe er bij, die met genade, begaafd is, in dezelfde strikken van de satan, die hij eenmaal ontvloden is, weer instorten?’

De andere van Chrysostomus: ‘Wil, zegt hij, o mens, na de vergeving niet zondigen, na de genezing u niet kwetsen, na de ontvangen afwassing niet weer vuil worden. Bedenk, o mens, dat de schuld groter is ná de vergeving, dat een vernieuwde wond meer pijn doet na de genezing, en dat uw vuil lelijker is na de ontvangen genade! Zodat hij dan ook tegen de kwijtschelding ondankbaar is, die na de vergeving zondigt; de genezing onwaardig, die zichzelf kwetst na de genezing; en hij verdient niet weer gewassen te worden, die zich na de afwassing weer vuil gaat maken.’

Ik weet wel, dat hier nu velen verlegen staan, niet wetende, hoe ze dit wederinvallen naar behoren voorkomen zullen. Dikwijls liggen ze alweer in het oude kwaad eer ze het weten, en zijn dan soms zo daardoor gekrenkt en verzwakt dat ze nauwelijks raad weten om zich op te richten. Ondertussen is het bij aanvang een goed teken, dat ze vast begerig worden om zich te redden; wij zullen ze daarin ook, zoveel mogelijk,

behulpzaam zijn, en uit het Woord Gods velerlei middelen aanwijzen, die hen tegen hun wederinstortingen van dienst kunnen zijn. Oprechte vragers naar hulp weigert God geen hulp. Hij heeft niet gezegd tot het huis Jakobs: *zoek mij tevergeefs*. Ondertussen moet iedereen vermaand en opgewekt zijn, dat hij de raad die hij hier ontvangen zal, niet alleen maar hoort en leest, zoals dikwijls gebeurt, maar ook naarstig en voorzichtig tot zijn voordeel gebruikt en aanlegt.

Omdat nu de gezegde middelen tegen de wederinstortingen zeer veel zijn, zullen wij ze onder deze twee soorten behelzen:

1. Sommige wijzen aan, waarvoor zich de ingevallenen te wachten hebben.
2. Andere, wat ze te doen en in het werk te stellen hebben.

1. Die van de eerste slag zijn deze:

Vooreerst: Die niet wederinvallen wil, moet toezien, dat hij zich zoveel mogelijk vrij boude van alle verdenking en geestelijke verwaandheid. Hoogmoed komt voor de val.

*Die 's morgens vroeg in trots en fiere hoogmoed praat,
Des avonds lichtelijk met schaamt' ternederdaalt.*

Zo werd Petrus, zoals Augustinus van hem verhaalt, *van een grote pocher en zwetser een grote en menigvuldige struikelaar en verloochenaar*. Ik spreek hier niet van allerlei vermetelheid in het algemeen, (hoewel die altijd te vermijden is) maar van die, welke eigenlijk opzicht heeft op het wederinstorten in dezelfde zonde, die ik dan oordeel in de volgende vier dingen gelegen te zijn :

- (1) In een kleinachting van de wederinstortingen, zo van die, welke alreeds verleden, als die nóg toekomende mochten zijn. Als men, zwak zijnde, zijn ziekte in de wind begint te slaan, zo is men nabij het wederinvallen. Het verachten van de vijand is de voorbode van de nederlaag. Ps. 30: 6, 8, *Toen het mij welging, zegt David, zeide ik: ik zal in eeuwigheid niet wankelen; maar toen Gij uw aangezicht verbergtet, werd ik verschrikt*. En wat wordt er meer door de ervaring bevestigd, dan dat de stoutste sprekers doorgaans het hardst neerploffen?
- (2) In lichtvaardige beloften tegen het wederinstorten. Niet dat wij het hier gericht hebben tegen het doen van beloften; geenszins! Wij zullen in het vervolg tonen, dat het geheel anders bij ons ligt. Maar omdat het in deze gelegenheid zeer schadelijk is, los en onvoorzichtig te werk te gaan. *Wees niet te snel*, zegt Salomo, *met uw mond, en uw hart haaste niet een woord voor Gods aangezicht voort te brengen*, enz. *Want het is beter, dat gij niet belooft, dan dat gij belooft en niet betaalt*, Pred. 5 : 1. Wilt u nu weten, wat onvoorzichtig beloven is, of wanneer de beloften voor lichtvaardig, los en niet naar behoren gedaan geacht moeten worden; let dan op het volgende:
 - a. Wanneer gezegde beloften maar uit een onbesuisde schielijkheid, zonder enige behoorlijke voorbedenking gedaan worden; zoals dikwijls door geweld van droefheid en verontwaardiging over de zonde de Godzaligen daartoe geperst worden.
 - b. Wanneer ze geschieden zonder zen voornemen, om zichzelf daardoor tot vaster gehoorzaamheid en bestendiger en zekerder nalaten van de zonde aan de Heere te verbinden; wat wel de kracht en oogmerk van de beloften is, maar wat echter daarin van velen niet behoorlijk beoogd wordt, maar veeleer enige andere óf onnodige óf verkeerde inzichten. Als bijvoorbeeld, vrees voor schande bij de mensen, of ongerustheid in het geweten of wat dergelijks zou mogen wezen.
 - c. Wanneer ze gedaan worden, terwijl de mens in zodanige vreemde geestelijke flauwte en bezwijking is, die hem gevoelig ontneeemt van alle nodige

krachten, om het beloofde uit te voeren. Gezonden mogen veel werk beloven, maar niet de zieken. Het is in alle andere dingen een blijkbaar onvoorzichtigheid, als men het minste kan, het meeste te willen uitrichten.

- d. Wanneer ze gezamenlijk geschieden tegen alle zonden; hoewel beloften tegen deze of gene bijzondere zonden prijselijk zijn, zijn ze nochtans lichtvaardig, indien ze gedaan worden tegen alle zonden. Beloften moeten geschieden uit het geloof; nu, men mag niet meer geloven, dan hetgeen ons van de Heere beloofd is. Nooit te zullen zondigen is ons niet beloofd, zoals bekend is. Ja het tegendeel, zolang wij hier zijn, wij nog zondigen zullen, is ons geopenbaard. Zo mag men dan het nooit te zullen zondigen ook niet beloven.
 - e. Wanneer ze geschieden zonder behoorlijke eerbied en bekommering van de waardigheid, alwetendheid, macht, rechtvaardigheid en trouw van Hem aan Wie, en de gewichtigheid der zaak, van welke iets beloofd wordt. Beloften zijn enigszins een gedeelte van de zedelijke godsdienst, en vereisen daarom dezelfde eerbied, welke in de godsdienst geoeffend en getoond moet worden; of anderszins zijn ze los en lichtvaardig.
- (3) De vermetelheid, die hier geschuwd moet worden, bestaat ook in dat vleeselijk vertrouwen, dat er soms op dat gedane werk van beloften en besluiten tegen deze of gene zonden, door velen zo onbedacht gesteld wordt. Alsof de beloften als beloften, in en bij zichzelf, die kracht hadden, om zich tegen de zonden te sterken en te wapenen. De beloften, besluiten, verbonden enz. tegen de zonden zijn geen werkende oorzaken van die kracht, die tot het laten van de zonden van node is, maar alleen beweegredenen tot meerder en ernstiger tegenstand ertegen. Zo iemand dan van die beweegredenen afgoden maken wil, die zie toe, dat hem zulke verwaandheid niet te eerder en te droeviger doe instorten.
- (4) Zij bestaat ook in een verachtelijke versmaden van anderen, die wel eens gevallen en verleid zijn geweest. Tevens in al te scherpe veroordelingen en verontwaardigingen over hun misgrepen, waar sommigen zo een handje van hebben, zonder op zichzelf te zien, en waartoe ze ook nog zouden kunnen komen, Jak. 4: 12, Gal. 6:1. Alle deze leden van vermetelheid moeten dan vermeden worden, of het is onmogelijk van het weer instorten vrij te blijven.

Ten tweede. Die niet willen weer instorten, moeten zich ook wachten voor wanhoop, of voor die schadelijke inbeelding dat het langer onmogelijk is deze of gene zonden te stuiten en te vermijden, omdat zij toch telkens daarin weer gevallen zijn. Omdat uit die beschouwing zulke wanhopige gedachten al teveel ontstaan en oprijzen.

Dit is een ander uiterste, dat geschuwd moet worden. Men moet in deze gelegenheid zijn, zoals diegenen, die op het ijs wandelen: niet te roekeloos en niet te vreesachtig. Geen herhaalde wederinstortingen kunnen God de macht benemen om de mens daarna daarvoor te bewaren. Maar als wij de vereiste middelen gebruiken, dan is het ons niet alleen schadelijk, maar ook Gode oneerlijk, indien wij ten aanzien van de uitkomst de moed verloren geven.

Ten derde. Zij moeten in het vermijden van die zonden, waarin ze niet graag weer vallen zouden, ook zorgvuldig toezien, dat ze de aangrijping van Christus tot hun Heiligmaker en Helper tegen dezelve niet nalaten. Hierin verslappen dikwijls Gods kinderen al vrij wat erg, menende, zij hebben zulke beloften gedaan, van niet meer die zonde te zullen bedrijven. Ze hebben ook zo op Christus gesteund, vertrouwend dat Hij hen daartegen sterken en overeind houden zou. Maar helaas, nu zien ze, zo ze

menen, dat ze bedrogen zijn, en zich telkens ontrouw tegen hun Meester getoond hebben. Daarom durven zij zich Zijn hulp en bijstand niet langer inbeelden, of hun vertrouwen enigszins op Hem zetten. Maar helaas, dit alles is zeer verkeerd en schadelijk. Want voor zover iemand de Heere Christus hier loslaat, voor zover verliest hij alle kracht om de zonde te vermijden, doordat die toch geheel, zoals gezegd is, uit Hem alleen gehaald moet worden. Wat nut kunt u hier dan toch doen, met op de Heere niet te vertrouwen? Want zodoende zult u toch immers tegen uw wederinstoringen niet gesterkt kunnen worden. Bovendien het geloof dat Christus u in dezen helpen of bijstaan zal, moet niet gegrondvest worden op uw voorgaande trouw of ontrouw, maar op Zijn vrije wil en beloften. *Indien gij ontrouw zijt, zeggen wij met de apostel, Hij is getrouw en kan Zichzelf niet verloochenen, 2 Tim. 2 : 13.*

U zegt misschien: *wat moet ik dan doen, om Christus tot mijn Heiligmaker en Helper te hebben tegen mijn wederinstoringen?*

Antwoord. Betrach de volgende dingen:

- (1) Gaat geheel uit uzelf en verzaakt uw eigen krachten. Dit is de oude les, die nooit genoeg ingestampt kan worden. Al dat arbeiden, talmen en blijven hangen in uw eigen vermogen, doet u altijd zo deerlijk tegen wind en stroom oproeien, en bijgevolg meer terugvallen, dan staande blijven. Zie Joh. 15 : 5, 2 Kor. 3 : 4, enz.
- (2) Zoekt Christus eerst te krijgen tot Rechtvaardigmaker, en dan tot Heiligmaker; dat eerste moet eerst vaststaan, eer u tot het tweede kunt komen. En dat niet alleen zo in het algemeen, dat u maar geloven zou dat Hij u uw zonden vergeven heeft, maar ook in het bijzonder, dat Hij u van die bijzondere zonde, waarin u klaagt zo dikwijls gevallen te zijn, door Zijn bloed gerechtvaardigd heeft. De paarden worden hier door Gods kinderen dikwijls achter de wagen gespannen. Zij willen veeltijds al kracht tegen de zonde hebben, eer ze de vergeving daarvan recht beginnen te geloven. Daar het onmogelijk is, dat Christus u van een enige zonde heiligen zou, die Hij u tevoren niet heeft kwijtgescholden, moet u dan van de rechtvaardigmaking altijd beginnen, en zo opklimmen tot de heiligmaking, of u krijgt Christus nooit tot uw Heiligmaker. Ziet 2 Kor. 7:1, 1 Joh. 3:3, 1 Joh. 1: 9, enz.
- (3) Overdenk ook dikwijls het einde, oogmerk en de kracht van Christus' lijden, dat het niet alleen geschied is om u te rechtvaardigen, maar ook om u te heiligen. Christus heeft het laatste zowel verdiend als het eerste, wat u dan ook uit kracht van Zijn verdiensten en Gods beloften even zeker toekomt. Ziet de teksten Rom. 6:4, Col. 2:12, Hebr. 9:14, 1 Joh. 3: 3. Denkt altijd, zoals de doding der zonden onmogelijk is zonder de vergeving, dat ook zo de vergeving van uw zonden ijdel en tevergeefs zou zijn, zonder de doding.
- (4) Stel u het voorbeeld van Christus' onbevleete heiligheid altijd krachtig voor ogen. Laat u dat een gedurige wet en levende regel zijn, Matth. 11 : 27, Hebr. 12:1. Breng dat bijzonder in gedachten, als u enige begeerte tot uw oude zonde gewaar wordt; denkt dan: hoe zou Christus Zich toch gedragen hebben, indien Hem zo'n verzoeking voorgekomen was? Zou Hij ze niet met ernst tegengestaan en onwaardig van de hand gewezen hebben? Is dit mijn plicht dan ook niet? Zou ik dat durven doen, waar Christus, mijn Patroon, mijn Leidsman, nóch omhoog nóch omlaag zou toegegeven hebben? Houd, zeg ik, deze gedachten levendig in uw ziel en de heiligheid van Christus zal bijzonder krachtig in u worden, zo om u tot dergelijke heiligheid op te wekken. En bijzonder, om u van vele onheilige daden te weerhouden.
- (5) Werp u geheel en al op Christus' beloften, die Hij van u te zullen heiligen gedaan

heeft. U ziet de mogelijkheid daarvan, of u ziet ze niet. Op Zijn Woord moet u vast staan. Hij zal het gewis doen, niet omdat u het ziet, of niet ziet, maar omdat Hij het beloofd heeft. Christus is niemands Heiligmaker, dan van degenen, die het zo geheel op Zijn woord laten aankomen, of immers zo trachten en wensen te doen.

Uitvlucht. Daar gezegd wordt, dat ik mij zo geheel op Christus' belofte zal neerwerpen, en het daarop laten aankomen, is het dan zeker, dat Hij Zijn beloften altijd aan mij voltrekken en waarmaken zal?

Antwoord.

- (1) Gods beloften van Zijn uitverkoren kinderen te zullen heiligen, en de kracht der zonden in hen te zullen verminderen, enz., is volstrekt en zal derhalve altijd van Hem volbracht worden. Versta dit van het wezen van heiligmaking, niet van haar trappen, enz.
- (2) De beloften van de wedergeborenen van zodanige wederinstorting te zullen bewaren, die hen uit de genade en uit de hemel zouden sluiten, is insgelijks volstrekt en zal zo gewis als de voorgaande uitgevoerd worden, zodat ge u op die beide volstrekt, zonder enig omzien, mag verlaten.
- (3) De beloften, dat u van deze of gene wederinstorting in zulke of zodanige zonde bewaard zult worden, bekennen wij, is niet volstrekt, noch algemeen, maar, - zoals daarna breder gezegd zal worden, - onbepaald. Die wordt niet altijd noch aan ieder uitgevoerd; nochtans neemt dat niet weg, dat ge u op dezelve geheel neerwerpen moet. Want door dat neerwerpen op de belofte, verstaan wij niet die volstrekte onfeilbare verzekering, dat wij die beloofde weerhouding juist altijd zullen ontvangen, maar een vast oordeel en zeker vertrouwen, dat er toch geen tot zaligheid strekkende weerhouding van de wederinstorting, dan alleen uit kracht van die belofte, te verwachten is. Volgens die belofte bewaart ons God niet juist altijd, maar evenwel bewaart Hij ons nooit tot zaligheid, dan alleen uit kracht van die belofte. Zodat men evenwel alleen daarop rusten moet, omdat er niets anders is, waarop ons vertrouwen en geloof in Gods Woord gewezen wordt.
- (4) Nog een klip is er, die van Gods kinderen vermeden moet worden, en dan wel bijzonder het meest, als ze naar hun wens het weerinvallen niet ontgaan kunnen. Zij moeten wel toezien, dat ze dan geen al te zware lasten, hetzij van enige bijzondere plichten of manieren van strenge tuchtigingen of van iets anders op zich nemen. Een ieder moet zichzelf kennen en nooit verder springen, dan zijn stok kan reiken. Om de wederinstorting te vermijden is zonderlinge sterkte nodig. Nu zijn ziel met al te grote arbeid te overladen, is geen weg tot sterkte, maar wel tot aanzienlijke verzwakking. Het is de listigheid van de duivel, zegt iemand, dat hij de mens nodigt tot het durven van dingen, die zijn zwakheid te boven gaan. Het was Jobs zonde, *dat hij verhaalde hetgeen hij niet verstond, dingen, die voor hem te wonderlijk waren, die hij niet wist*, Job 42 : 3. Maar het tegendeel was Davids deugd, *dat hij niet wandelde in dingen, die hem te groot of te wonderlijk waren*, Ps. 131: 1. Het dragen van een zware last, zoals het sterke lieden sterker maakt, zal het zwakke lieden zwakker maken, ja dikwijls ten enenmale onder de voet werpen. Het is daarom verkeerd, dat sommigen, - van allen zeggen wij niet, vermits het met de sterken een heel andere gelegenheid is, - om deze of gene zonden te overwinnen en niet weer daarin te storten, zonder goede rekening van hetgeen zij kunnen uitstaan te maken. Of dikwijls hele nachten willen liggen bidden, lange tijd of zeer dikwijls vasten, of hun vlees op enige andere manier pijnigen en kwellen. Omdat ze met hun kleine krachten zo

onwennig handelen, dikwijls zich geheel uitmergelen. En zo niet minder, maar meer in de zonde weer invallen, die ze op die wijze meenden te vermijden. *Men doet geen nieuwe wijn, zegt Christus, in oude lederzakken, anders bersten de lederzakken, en de wijn wordt uitgestort en de zakken verderven*, Matth. 9: 16, 17.

Uitvlucht. Moet ik dan zoveel niet doen als ik kan, kan ik te v er gaan in het behartigen van de geestelijke dingen?

Antwoord.

- (1.) U moet wel zo veel doen als u kunt, maar uzelf niet inbeelden, dat u meer kunt dan u werkelijk kunt.
- (2.) In de inwendige lust en trek kunt u niet te ver gaan, maar wel in uw inbeelding en in het waarnemen van de uiterlijke middelen, want die moeten altijd naar de mate van de krachten, die u hebt, of lichter of zwaarder wezen. Als u ziek geweest bent, dan mag u wel trachten weer sterk te worden, maar niet allereerst door de hardste, maar door weke en voedzame spijzen.

Aanhouding. Hoe kan ik dat juist weten, dat ik boven mijn macht ga?

Antwoord

- (1) Voordat men aan het werk geweest is, beken ik, dat men dat zeer bezwaarlijk weten kan, maar het is dan het raadzaamste, dat men, zich tot de oefening der plichten begevende, altijd met de lichtste een aanvang maken, en zo tot de zwaardere, naar gelegenheid opklimmen.
- (2) Nadat men tot het werk gekomen is, is het zeer nodig te weten, dat de uiterlijke plichten niet om hun zelfs wil, maar om het einde en oogmerk, dat ze hebben, van God geboden en ingesteld zijn. Dat is, om de genade van de Geest in de ziel van de mens meer en meer te verwakkeren en op te wekken. Als u dan bevindt, dat u in zo'n strengheid uw plichten oefent, dat ze tot dat gemelde doel voor u niet dienen, maar veeleer, om u te verstompen, lomer en zwakker te maken, dan wijst het uit zichzelf dat u te ver zijt gelopen en teveel op u hebt genomen.

HOOFDSTUK 4

Welke dingen gedaan moeten worden om wederinstorting te voorkomen

Dusver die dingen, die tot voorkoming van de wederinstortingen gelaten moeten worden. Nu volgen die, welke gedaan en in het werk gesteld moeten worden.

Vooreerst dan, sta en arbeidt met alle ernst naar geestelijke vreugde en blijdschap in de Heere. Zwaarmoedige en kwijnende mensen hebben een verstuipte ziel. Nu, verstuipte leden kunnen makkelijk neerstorten, maar die recht verheugd en blijmoedig zijn, die gaan fier en recht overeind, en staan veel vaster in hun schoenen. Zieke lieden vallen gemakkelijk, zo ook zieke en bedrukte zielen *Laat dan de blijdschap des Heeren uw sterkte zijn*, Nehemia 8:11. De heiligende genade is werkelijk waardiger, dan de troostende; nochtans helpt de troostende zeer veel tot de heiligende, en moet daarom ook vlijtig nagejaagd worden. De Schriftuur is duidelijk: *ik zal horen wat de Heere spreken zal, want Hij zal tot Zijn volk en gunstgenoten van vrede spreken, dat ze niet tot dwaasheid wederkeren*, Ps. 85: 9, Ps. 51 : 14, Fil. 4 : 7, 2.

Uitvlucht. *Het is wèl gezegd, zult u zeggen, zoek geestelijke vreugde, maar hoe kan dat zo iemand doen, die zich telkens weer in het oude kwaad neergevallen ziet. Is voor zó een nog enige reden van vreugde?*

Antwoord Opzettelijk middelen aan te wijzen tot geestelijke vreugde behoort tot een andere plaats. Alleen zal ik dit hier zeggen.

- (1) Dat u tenminste met uw kleinhartigheid en neerslachtigheid tegen uw wederinvallen geheel niet winnen kunt. Ik beroep mij op uw eigen ervaring.
- (2) U kunt wel niet vrolijk wezen over uw wederinstortingen, daar moet u droevig over zijn. Maar maak dan deze droefheid tot de oorzaak en het voorwerp van uw vreugde, en wees vrolijk, omdat u zo bedroefd bent. Zie 2 Kor. 6 : 10.

Ten tweede. Verzoekt elkaars hulp tegen die zonden, waartegen u zelf niet veel raad weet. Hier hebt u bijstand nodig. De satan werkt niet alleen, als hij u tot wederinstortingen zoekt te brengen, maar heeft de wereld, uw vlees, en vele andere dingen te zijn dienste. Wat is er dan billijker, dan dat u elkaar ook de hand biedt? Menigmaal beloert ons deze of gene zonde, dat wij het zelf niet zo bemerken, als wel anderen. Die dan het eerst ziet, behoort ook de eerste te zijn de anderen te waarschuwen, te bestraffen, en te onderrichten. Dat behoorde niet kwalijk genomen, maar veeleer van anderen begeerd en verzocht te worden. Bijzonder indien wij ons zo wat onbestendig gevoelen, en deze of gene verdorvenheid in ons te verleiden, wat listig en krachtig bevinden. Gave God, dat het daar eens toe komen mocht, dat de man omtrent de vrouw, de vrouw omtrent de man, en andere gemeenzame en trouwe hartevrienden omtrent elkaar eens zo begonnen te handelen. Daar is niet aan te twifelen, of vele wederinstortingen zouden gelukkig verhoed en voorkomen worden.

Ten derde: Houdt nauwe wacht over uw hart en al uw handelingen. *Waakt en bidt*, zegt Christus, *opdat gi in geen verzoeking valt*, Matth. 26 : 41. David gaat hierin voor, Ps. 39: 1. Het spreekwoord leert het, waar zich het paard eens aan stoot, daar wacht het zich de tweede keer voor. Nu, om deze geestelijke wacht wèl waar te nemen, weet, dat u de navolgende dingen te betrachten hebt:

- (1) U moet nauwe kennis nemen en naarstig navorsen al die zonden, waaraan u het meest onderworpen bent, en die u het meest onder de voet werpen. U moet goede

kennis van uw vijand hebben, indien u met voordeel tegen hem zult waken. *Alleenlijk, kent uw ongerechtigheid, zegt de Heere, Jerem. 3 : 13. David: ik ken mijn zonde, Ps. 51: 5.*

- (2) U moet ook opzoeken al die zondige oorzaken, aanleidingen, enz., waardoor u weet, of u ooit tot die zonde, voor welke wederinstortingen u vreest, geraakt of gekomen bent. Die uit zijn ziekbed opstaat, en niet weer in wil vallen, die leert niet alleen zijn ziekte kennen, maar vraagt ook naar de spijs, drank, of lucht, welke hem die tevoren veroorzaakt mocht hebben. Die zich dan bijvoorbeeld geneigd vindt tot gramschap, onkuisheid, dronkenschap, enz., en daar wel tegen wil waken, moet ook leren uitvinden die bijzondere wegen, waardoor die verdorvenheden het allermeest gewoon zijn gaande en werkende te worden, Judas vers 23.
- (3) U moet ook niet alleen die ongeoorloofde en zondige aanleidingen tot de wederinstortingen leren kennen en vermijden, maar ook zelfs die, welke geoorloofd en middelmatig zijn. Indien u de ervaring maar geleerd heeft, dat ze gewoon zijn uw vlees, in het uitwerken van de zonde, op een bijzondere wijze gedienschtig en behulpzaam te wezen. Ook dit aas moet uw verdorvenheden onttrokken worden. De gelegenheid maakt menigmaal een dief, en een sterk man viel soms niet, indien hij alle struikelblokken uit de weg geruimd had. Of uw vlees dan wel eens zegt: *het is geen kwaad wat u doet, het is middelmatig, het is geen zonde*; nochtans moet u het van de hand wijzen. Niet, omdat het in zichzelf kwaad is, maar omdat het voor u kwaad is. Die van een gal-achtige gesteldheid zijn moeten zich van hete kruiden wachten, niet, omdat die in zichzelf kwaad zijn, maar, omdat ze dat bijzondere gestel te zeer ontsteken en gaande maken. Het is zonde of geen zonde; alles wat u maar een steen des aanstoets is, waardoor u gewoon bent in de zonde te geraken. Nu, dat moet bij u vermeden en nagelaten worden. Hij zondigt, die door iets middelmatigs, dat niet nodig is, zijn zwakke broeder doet struikelen, veel meer dan diegene, die zichzelf daardoor verleidt.
- (4) U moet ook zorgvuldig acht geven op al die dingen, die gewone en gewoonlijke voorboden zijn van de wederinstortingen. Die op sneeuw, hagel enz., voorboden van de wintertijd aandachtig let, sterkt zich te meer tegen de koude, en behoeft er daarna zo'n hinder niet van te lijden. Wij kunnen die voorboden thans niet allen verhandelen; iedereen moet zijn eigen voortekenen hier leren vinden. De zekerste, onzes oordeels, zijn: geestelijke verlatingen, luiheid omtrent heilige dingen, kleinmoedigheid, vermakelijke gedachten van de voorbedreven zonden, licht ingebeelde vergeving van de voorgaande wederinstortingen, enz. Waar deze zich beginnen op te doen, daar mag men wel bedenken, indien men niet toeziet, dat er een wederinstorting voor de deur is.
- (5) U moet ook gedurig bij de Heere aanhouden met gebeden en uitschietende smekingen tegen die bijliggende zonde, waartegen u zo bekommerd zijt. En zulks dan wel bijzonder, wanneer u enige bijzondere kracht van uit en inwendige verzoeken tot die zonde begint gewaar te worden. De schildwachten, die waken, zijn gewoon te roepen of te schieten, wanneer ze de vijand op hen zien aandringen. Zo moet u dan ook doen, indien u niet overrompeld wilt worden. Dit was Davids praktijk, Ps. 138:6: *Ten dage, zegt hij, als ik riep, hebt Gij mij verhoord, en Gij versterktet mij met kracht in mijn ziel, Ps. 51 : 14.* Dusver het derde middel.

Ten vierde. Sticht ook een felle en harde wraak tegen uzelf, over uw jammerijke en schandelijke onbestendigheid. Verleert het uw boos vlees op het allerbitterste, dat het

u zo dikwijls vervoert en al meer en meer tot de zonde weggesleept heeft; opdat het niet weer die stoutheid gebruike. Dit raad ik evenwel, ten opzichte van sommige leden van deze wraak, het meest aan sterkere en meer volwassene christenen, en niet zozeer aan de zwakken, die zich al te licht forceren, zoals wij boven gezegd hebben.

Maar wat moet ik doen, zult u zeggen, om mij zo tegenover mijzelf te wreken?

Antwoord. Doet het volgende:

1. Breng uw hart tot een diepe en ongewone mate van vernedering over uw voorgaande wederinstorting. Ik zeg bidt niet alleen, vernedert u daarover, maar vernedert u zeer diep en smartelijk daarover. De droefheid (gelijk wij elders geleerd hebben) moet enige verhouding hebben met de grootheid van de zonde. Een gewone droefheid is niet genoeg over een ongewone zonde. Een wederinstorting van een kind Gods is al wat ongewoons. Breekt uw hart dan vrij dapper daarover in stukken; ja breekt het niet alleen, maar vergruist en verbrijzel het. Maakt dat het terdege voelt en gewaar wordt, dat het zeer dwaas gedaan heeft, Job 42 : 6. Ps. 38 : 9, 10, en dat zal een ernstige aanvang zijn van uw rechtvaardige wraak.
2. Beoorloog ook en gaat het meeste aan tegen die bijzondere verdorvenheid, waaruit uw voorgaande wederinstorting zijn oorsprong heeft genomen. Die oorzaken zo op te zoeken behoort tot uw waakplicht, maar die te bestrijden tot deze wraakplicht. Is het gierigheid, haat, of wereldse wellust of iets anders, dat u het meest onder de voet helpt, daar moet u dan bijzonder tegen aan. Kruisigt die, doodt die, zet ze de voet op de nek en laat de boom niet leven, waaraan de vrucht die uw ziel nu zo bitter valt, gegroeid en gewassen is.
3. Houdt u altijd onverenigbaar en onverzoenlijk tegen uw vlees. Luistert geenszins naar vrede, verdrag of enige soort van verzoening, maar, hoe het kweelt, hoe het vleit, wat omhulsel, bewimpelingen, of bedekselen van schande het voortbrengt, tracht altijd even fel en even bitter daartegen te blijven. Een rechte wraakgierige kan geen ongelijk vergeven, maar stopt zijn oren voor alle woorden van verdrag of enige vereffening. Zo moet u dan ook doen. En uw wederinstorting, waartoe uw vlees u gebracht heeft, het zelf gedurig als de voornaamste reden van uw onverzettelikheden op zijn brood leggen. Nooit zult u het meer kwellen, als wanneer u het geheel doet wanhopen, van ooit of immer uw vriendschap weer te zullen winnen.
4. Ontziet niet, indien er ergerlijkheid bij uw wederinstortingen is, dezelve vrijmoedig en rondborstig voor anderen te bekennen en open te leggen. Daar is nog zo'n vleselijke eerlijkheid bij het vlees, al heeft het al wat kwaads gedaan, het heeft het evenwel nog liever bedekt, dan bekend en geopenbaard. Die de zonde doet haat het licht, de zonden zijn werken der duisternis, enz. Wilt ge u dan over uw vlees wreken, gaat rond, en zo veel met stichting wezen kan, ontdekt zijn vuiligheid, u kunt hetgeen snoder part spelen, dan dat u het een beschaamd aangezicht zoekt aan te jagen. En al laat het daarna niet na om u weer te bespringen uit deugdzaamheid, het zal misschien nog enigszins uit een vleselijke beschaamdheid dit nalaten.
5. Bedenkt altijd het allermeest die deugd, die u de soort van uw wederinstorting het meest weet tegen te wezen. Het tegendeel moet door het tegendeel terughouden worden. Is het dronkenschap, onkuisheid, hoovaardij, enz., waartoe u weer geraakt bent, oefent des te meer matigheid, eerbaarheid, nederigheid. En al wil er uw vlees niet aan, doet het daarom des te meer. Het moet er aan, tegen heug en meug. Het heeft op uw geestelijke wil niet gepast, past u op zijn wil dan ook niet. Zonder zonde, ja met groot recht, mag u hier overdwars op de wagen

willen. Geen wraak laat toe, dat men zijn vijand in het minst terwille zij, maar raadt altijd het tegendeel te willen. Ziet Rom. 8: 13, enz.

Ten vijfde. Indien u niet weer wilt instorten, herdenkt zeer dikwijls de droefheid en smart, die u om het eerste bedrijf uwer zonde hebt moeten uithouden. Wat tranen, zuchtingen en klachten het u heeft moeten kosten, eer u daarover bij God in genade hebt kunnen komen. Dit zal u van de tweede keer een afschrik doen hebben. U zult het haastig berouw niet weer zo duur willen kopen. Het gebrande kind schuwt het vuur. Die eens de bittere nasmaak der zonde geproefd heeft, en recht ziek daarvan geweest is, die zal er, - hoewel hij er, zoals daarna gezegd zal worden, wel weer toe zou kunnen vallen, - evenwel niet weer toe *willen* vallen. Houdt het bovengezegde dan maar altijd vers in 't geheugen, en u zult gewis onder Gods medewerking, niet zo dikwijls noch zo licht tot wederinstortingen komen.

Ten zesde. Doet ook goede ernstige en voorbedachte beloften tegen die zonden, die u niet graag weer zou bedrijven. Zo schadelijk het lichtvaardig beloven hier is, zo voordelig is het voorzichtig beloven. *Ik heb gezworen*, zegt David, *en zal het bevestigen*, Ps. 119: 106. U zult uw woord beter houden, als u het met ede aan de Heere verzegeld hebt. 't Blijkt in alle andere dingen, dat u ze veel beter kunt laten, als u een gelofte gedaan hebt, dan als u die niet gedaan hebt. Het gebod hiertoe hebt U, Ps. 76 : 12: *Doet geloften, en betaalt ze de Heere, uwen God, gij allen die rondom Hem zijt*. Ik weet wel, dat u hier moeilijk aan wilt. Ik zal daarom uw uitvluchten tegen deze plicht ook korte zoeken weg te nemen.

Uitvlucht. Het doen van geloften was wel gebruikelijk in het Oude Testament, maar heeft geen plaats in het Nieuwe?

Antwoord.

- (1) Dit is waar van de ceremoniële geloften, zoals die van het nazireeërschap, en andere. Ziet Levit. 27 : 2.
- (2) Die, welke geschieden van zulke dingen, die evenwel geboden of verboden zijn, hebben haar gebruik zowel in het Nieuwe als in het Oude Testament, omdat ze een gedeelte van de morele of zedelijke godsdienst zijn.
- (3) Ja ook zelfs zulke, welke gedaan worden van onverschillige of middelmatige dingen. Want hoewel dezelve, op zichzelf, volstrekt genomen, geen godsdienstplichten zijn, zijn ze nochtans in sommige gevallen geboden, voor zoveel ze behulpmiddelen tot de godsdienst, of tot de Godzaligheid zijn. In zover dat alhier dusdanige of dergelijke sluitreden gemaakt zou kunnen worden: al hetgeen dat ons tot de ware godsdienst bekwamer en in dezelve bestendiger maakt, dat heeft zowel plaats in het Nieuwe, als in het Oude Testament. Het doen van beloften maakt ons in sommige gevallen tot de godsdienst bekwamer en in dezelve bestendiger; bijgevolg in sommige gevallen is hetzelfde zowel noodzakelijk in het Nieuwe als in het Oude Testament. Het is hier bijna een en het zelfde zoals met het vasten.

2°. *Uitvlucht. Is het niet op zijn Paaps, de mensen tot het doen van geloften weer te willen aanraden?*

Antwoord.

- (1.) Al wat de Papisten doen, is niet te veroordelen; maar alleen dat, wat ze als Papisten doen, dat is, wat ze verkeerd en onbehoorlijk doen.
- (2.) David, Jakob, Simson hebben geloften gedaan, nochtans waren ze geen Papisten.

- (3.) Wij spreken hier niet alleen van het beloven van middelmatige dingen, maar ook van de geloften, die geschieden omtrent geboden of verboden dingen, wat nochtans regelrecht tegen hun leer aanloopt, dewijl ze immers meestendeels drijven, dat verboden of geboden dingen het voorwerp der geloften niet wezen kunnen.
- (4.) De Papisten beloven ongeoorloofde dingen, vrijwillige armoede, blinde gehoorzaamheid, enz. wat wij verfoeien.
- (5.) Zij maken hun geloften verdienstelijk, waarvan wij insgelijks een afkeer hebben.

3^e. Uitvlucht. *Ja maar, ik ben zo wonderlijk ongestadig. Als ik mijn zonde met ede al verbied, maar ik laat ze toch niet?*

Antwoord. Dat was de reden ook van die vromen Staupius, wiens woorden wij in het vervolg aanhalen zullen, door welke hij voornemens scheen te worden, om het doen van geloften geheel na te laten. Maar wij zeggen daarop:

- (1) Om uw ongestadigheids wil, moet u de geloften niet nalaten, maar ze daarom te meer doen, en ze als een breidel en toom gebruiken voor uw los en onbestendig hart. Omdat het volk veranderlijk en wispelturig is, daarom laat de overheid niet na, het een eed af te nemen, maar daarom doet ze het. Het gaat evenzo in alle andere dingen, men bezegelt zijn woorden met een eed om de menselijke ongestadigheid te genezen en te hulp te komen.
- (2) In uw doop, avondmaal, gebeden, enz. doet u evenwel dezelfde geloften, is het niet uitdrukkelijk, ten minste ingesloten en met uw hart. Ja al uw voornemens en besluiten tegen de zonden, wat zijn die anders dan zo vele ingesloten en stilzwijgende geloften aan de Heere?
- (3) Denkt toch, dat dit van de satan listigheid is, om u door dit middel deze nodige betrachting tegen te maken, en zo meteen uw wederinstorting te vermenigvuldigen. En onderzoekt u eens, of u niet wel bevonden hebt, dat u, uw geloften achterwege latende, lichter en meer in de zonde verstrikt bent geworden, dan wanneer u uw hart met geloften daartegen gesterkt en bebolwerkt had?

4^e. Uitvlucht. Ik word veel harder besprongen, om mij tot de zonde weer te begeven, wanneer ik er zulke geloften tegen gedaan, dan wanneer ik mij daarvan onthouden heb?

Antwoord.

- (1) Dat is geen wonder, want het vlees strijdt niet alleen werkelijk tegen de geest, maar ook naar evenredigheid van de ernst van de Geest tegen het vlees, valt het vlees ook te feller en te heviger aan, en kant zich daarom doorgaans ook het meest tegen de allersterkste en ijverigste geloften en besluiten.
- (2) De satan, zo hij meent, heeft ook zijn merkelijke redenen daartoe. Want:
 - a. Hij ziet van die vaste verbintenissen tegen de zonden meer schade tegemoet, dan maar van flauwe en slappe voornemens. Hij merkt wel dat die maar dienen, om zijn vervloekte plannen de hals te breken.
 - b. Hij hoopt ook, als hij u, niettegenstaande uw geloften, evenwel tot de zonde kan brengen, dat hij u met die geloften en de verbreking van die dan te meer zal kunnen ontrusten en te eerder tot twijfelmoedigheid vervoeren.
 - c. Hij vertrouwt ook, dat dát de beste weg is, om u in het toekomstige van het doen van geloften af te schrikken.
 - d. Hij mag u ondertussen na gedane geloften meer bespringen, maar hij kan evenwel minder schade doen. U hebt hem dan, als aan een keten, zo ge in uw geloften uw geloof maar recht oefent. Een leeuw die aan de band ligt, zal in het

algemeen wel meer razen en tieren, maar echter minder verscheuren en verslinden.

5°. Uitvlucht. *Als ik geloften tegen mijn zonden gedaan heb, en die dan evenwel bedrijf, dan is mijn zonde immers veel zwaarder, dan als ik geen beloften gedaan had?*
Antwoord.

- (1) Dat is waar, als u met opzet die zonde evenwel doet, die u voorgenomen had niet meer te doen, en als uw gelofte ontrouwe gebroken hebt. Zie hiervan in het vervolg.
- (2) Laat dit in het algemeen al waar zijn, zo moeten om die reden de geloften evenwel niet nagelaten worden. Omdat het niet uitvoeren van de een plicht, ons geenszins kan losmaken van de verbintenis tot de andere plicht. Als bijvoorbeeld, omdat iemands zonde, als hij ten avondmaal gaat, daar geheel niet recht toe gesteld zijnde, groter is, dan wanneer hij er niet aangaat, dan maakt zulks hem evenwel niet los van de verplichting tot het avondmaal, enz.
- (3) Die verzwaring van de zonde komt niet uit de gelofte; maar komt uit de onbedwingbaarheid van uw vlees, dat het zo boos is, dat het ook door eigen woord en eed niet ingebonden kan worden. Zodat het uw schuld is, dat uw zonde zwaarder is, niet de schuld van de gelofte; waarop het dan ook niet verhaald kan worden.

Ten zevende, en ten laatste. Wilt u niet wederinstorten, leert uw genegenheden of hartstochten wel regelen, en altijd houden onder het gebied van de Schrift en uw verlicht geweten. De hartstochten zijn zonder die teugel, niet anders dan dolle paarden, welke losgelaten zijnde en de meester spelende, u telkens weer, u wilt of u wilt niet, neer zullen werpen. Waardoor kwam Petrus tot die herhaalde verloochening van zijn Heere en Meester? Anders, dan door de ongeregeldheid van zijn hartstochten, en dat hij zijn menselijke vreesachtigheid te zeer voldeed en volgde? *Een zot*, zegt Salomo, dat is een mens, die zondig en onverstandig is, *laat zijn gansen geest uit*; dat is, al zijn gedachten, genegenheden en bewegingen. *Die daarentegen wijs*, dat is, voorzichtig is, *houdt dezelve achterwaarts*; dat is, die toomt die in, om, zoals het sommigen verstaan, denzelf niet geheel te ontdekken : of, zoals het ook genomen kan worden, om zijn genegenheden te verhinderen, dat ze over de redelijke machten van de ziel geen heerschappij beginnen te gebruiken. „De ongetoomde, ongeregelde genegenheden des mensen, zegt Casmannus, doen het geweten merkelijke schade. Want, zoals de vrije ongetoomde paarden dikwijls de voerman met de wagen overhoop werpen, wanneer ge uws harten genegenheden niet kunt bedwingen en in de toom houden, zullen zij ook beide uw verstand en geweten verkeren, en geheel verderven. Derhalve waar zulke ongebonden genegenheden heersen, daar kan een goed geweten geen stand grijpen. Daarom bedwingt en toomt uw boze genegenheden, zo lief als u uw zaligheid hebt.” Hij wordt met de tijd ook meester over vele zonden, die zo meester over zichzelf kan worden.

HOOFDSTUK 5

Troost en moedgeving aan diegenen, die daarover van harte bekommerd zijn.

Zo verschrikkelijk en verderfelijk de Heere is voor alle hardnekkige en onbekeerlijke zondaren, die Hij als kaf in zijn toorn verstrooien en wegstormen wil; zo vriendelijk en goedertieren is Hij weer voor allen, die in de Naam zijns Zoons met boetvaardige harten tot Hem komen. *“Mijn kinderkens, zegt daarom de apostel Johannes, ik schrijf u deze dingen, opdat gij niet zondiget, en indien iemand gezondigd heeft, wij hebben enen voorspraak bij den Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige.”* Het is waar, lieve Christenen, zoals wij getoond hebben, dat de staat van de wederingevallene gewis zeer droevig en beklaglijk is; nochtans willen wij de recht bedrukte en bekommerde daarover daarmee niet geheel voor het hoofd stoten. Maar is het zo, dat iemand daartoe vervoerd en gebracht is, en hij klaagt, hij zucht, hij kermt daarover: *kinderkens, wij hebben een voorspraak Jezus Christus, de Rechtvaardige.* Er is nog balsem genoeg in Gilead, om de zodanigen te zalven en tegen geweld van wanhoop op te houden. Wat dan datgene ook is, waarmee wij ons in het vervolg nog verder zullen bezighouden.

De ongevoelige en hardnekkige zondaar gaat met zijn wederinstorting even gerust daarhenen. Maar waar Gods Geest oprecht in de mens begint te werken, daar hoort men een andere taal, daar smart doorgaans het hart en klaagt de tong, en dikwijls wel nergens meer over, dan over het herhalen van hun zonde.

“Och, och, zegt daar de ziel, (opdat ik haar bekommring met de woorden van een zeer geestelijk schrijver uitdrukke) hoe dikwijls heb ik mij voorgenomen mij voor deze of gene zonde te wachten, en hoe dikwijls heb ik mij telkens weer daarin verward gevonden. Hoe dikwijls heb ik mij voorgezet mij zo te matigen in mijn eten en drinken, dat ik daardoor in het minst niet mocht bezwaard worden, en heb evenwel mij telkens vergeten, als mij wat aangenaams is voorgekomen. Och, Heere, hoe jammerlijk bedrieg ik mijzelf, door de ongepaste liefde, die ik mijzelf toedraag, dat ik zo graag mijn vlees tot lust bezorge! Hoe menigmaal heb ik alweer en weer (zo dikwijls mij sterke gelegenheden daartoe werden gegeven) de ijdelheid nagegaan, en U mijn God, minachting aangedaan, hoezeer ik ook het tegendeel had voorgenomen! Och, Heere, hoe groot is de menselijke broosheid, die tot zonde geneigd is. Heden neem ik voor mijn zonden te laten, en dezelfde dag doe ik dezelfde zonde weer. Dit uur maak ik een opzet om mij tegen deze of gene zonde te wachten, en een uur daarna verwar ik mij weer in dezelve, alsof ik zo'n voornemen niet gehad had.”

Ziet, dit zijn doorgaans de klachten van een bekeerde zondaar, als hij zich weer bevindt in zijn tevoren betreurde zonden. Op drieërlei wijze nu zullen wij die zo gesteld zijn, gerust trachten te stellen:

- I. Met te vertonen, dat de deur van Gods genade voor de wederingevallen zondaar, zich met rechte droefheid over zijn wederinstorting vernederende, geenszins gesloten is.
- II. Met te bewijzen, dat ook zelfs diegenen, die alrede in Gods genade staan en bekeerd zijn, zulken wederinstorting nog wel onderworpen kunnen zijn.
- III. Dat deze wederinstorting, hoewel bij toeval, dikwijls enig merkkelijk voordeel aan diegenen, die daarover zo ontsteld zijn, kunnen toebrengen.

I. Het eerste dat namelijk Gods genadedeur ook zelfs voor diegenen, die al meer dan eens in dezelfde zonde zijn gevallen, nog openstaat, kan uit de volgende bewijzen duidelijk afgeleid worden.

1. Omdat ze in het algemeen onbepaald en zonder onderscheid voor alle boetvaardige zondaren openstaat, zo ook voor de boetvaardige wederingestorten. Zie de duidelijke teksten, Hand. 10:43: *Deze, zegt Petrus, geven al de profeten getuigenis, dat iedereen, die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn Naam.* Insgelijks Christus, Matth. 11 28: *Komt herwaarts tot Mij, allen die belast en beladen zijt, en Ik zal u rust geven.* Alsmede Jesaja: *O alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk,* Jes. 55: 1. Zoals ook Paulus, Rom. 3 : 21, 22: *Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten, namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus tot allen en over allen, die geloven, want daar is geen onderscheid.* Indien God u nu uitsloot, dan was Zijn genade niet voor alle bekeerden, maar naardien ze voor alle bekeerden is, waarom bent u dan uitgesloten?
2. Omdat God bijzonder en met name zulke wederingestorten, als u bent, tot Zijn genade roept en nodigt. Zie zijn eigen woorden, Jer. 3: 1: *Men zegt, zegt Hij, zo een man zijn huisvrouw verlaat, en zij gaat van hem, en wordt eens anderen mans, zal hij ook tot haar nog wederkeren? En zou dat zelve land niet grotelijks ontheiligd worden? Gij nu hebt met vele boeleerders gehoereerd, keert nochtans weer tot Mij, spreekt de Heere.*
3. Omdat er niet alleen zo'n bijzondere nodiging geschiedt aan de wederingestorten, maar ook een bijzondere belofte, van dat zij komende in genade aangenomen zullen worden. *Ik, zegt de Heere, bij de profeet Hosea, hoofdstuk 14 : 5, zal hun afkeringen, dat is, hun wederwijkingen, nadat zij zich al eens tot Mij toegekeerd hadden, genezen; Ik zal ze vrijwilliglijk liefhebben, want mijn toorn is van hen geweken.*
4. Omdat Christus gebiedt, dat de mens zijn broeder, zeventigmaal zevenmaal in dezelfde verongelijking vervallen zijnde, evenwel in genade aannemen en vergeven zal, Matth. 18 : 22. Wil Hij dat van ons, waarin maar een sprankje en vonkje, ja maar een straaltje van liefde gevonden wordt, omtrent elkaar toegepast hebben; hoe zou Hij, die de Liefde Zelf is, en alle ingewanden van liefde in ons moet inplanten, dan zelf van harte daartoe niet geneigd zijn? Zou zijn barmhartigheid dan met één vergeving uitgeput zijn, en zou Hij van ons zo'n veelvoudige vergeving afvorderen? Dit ware aan zijn liefde honderdvoud te weinig toegeschreven, en van onze liefde honderdmaal teveel gevorderd.

Uitvlucht. God wil zijn genade wel bewijzen aan allen, maar aan zulke allen, die, zoals terstond gezegd is, zich oprecht tot Hem bekeren. Nu, die zo wederingevallen zijn na de gesproken vrede, kunnen zich niet bekeren, en daarom raken voorzegde dingen de zodanige niet. De tekst is klaar en onweersprekelijk, Hebr. 6:4. *Want het is onmogelijk, zegt de apostel, degenen, die eens verlicht zijn geweest, en de hemelse gaven gesmaakt hebben, en van de Heilige Geest deelachtig geweest zijn, en gesmaakt hebben het goede Woord Gods, en de krachten der toekomstige eeuw, en afvallig worden; die, zeg ik, weer te vernieuwen tot bekering.*

Antwoord.

(1) De apostel zegt daar geenszins, dat de wederingestorten, waarvan wij hier spreken,

- zich niet weer kunnen bekeren, zoals daarna nog breder zal blijken.
- (2) Als wij zeggen, dat God zijn genade ook aanbiedt aan diegenen, die wederingestort zijn, zo verstaan wij door die genade de vergeving der zonden. Nu, de bekering, genomen zijnde voor het werk der heiligmaking, gaat niet vóór het ontvangen van die vergeving, als een oorzaak of een voorwaarde, maar volgt daarop als een vrucht of werking. Niemand krijgt vergeving of genade, omdat hij bekeerd is, maar opdat hij zich bekere. Ziet onze Catechismus Vraag 60. Rom. 4 : 6, enz.
- (3) Daar is geen zonde, op dewelke God volstrekt geen verandering tot bekering wil laten volgen, dan alleen de zonde tegen de Heiligen Geest. Wie nu zal alle wederinstortingen voor zonden tegen de Heiligen Geest willen gehouden hebben?
- (4) Op de bijgebrachte Schriftuurplaats zouden veel dingen gezegd kunnen worden; wij zullen alleen bij het voornaamste blijven:
- Dat in dezelve niet gesproken wordt van zo'n gemene wederinstorting, maar van een gehele en eindelijke afval, namelijk niet van het waarachtige en zaligmakende, maar van het tijdelijk geloof. Waarvan wij ook graag willen bekennen, dat zich de afvallige niet kan bekeren.
 - Dat die verlichting en smaak der toekomstige eeuwen, welke aldaar in die zondaren gesteld wordt, niet is te verstaan van die zekerheid en overtuiging, dat hen hun zonden vergeven waren, zoals dat zo is in sommige bedrukte ingestortenen, maar van dat licht, dat ze gehad hadden in hun harten, dat de leer van het Evangelie de Goddelijke en zaligmakende waarheid was. En dat ze tegen dat licht en die kennis aan, die waarheid evenwel verloochend hadden en die nu vervolgden.
 - Behalve dat wij ook niet vreemd zijn van dat gevoelen, dat die gehele plaats niets anders behelst dan een voorwaardelijk voorstel, die niets zekers stelt, maar alleen aanwijst, het een gesteld zijnde, hoe het andere daarop en daaruit dan volgen zou, als Gal. 1: 8.
- (5) Zucht en ernstig verlangen naar bekering, of om zich te mogen bekeren, is niet geheel zonder bekering. Nu zult u, die klaagt over wederinstorting, niet durven zeggen, dat u daarvan geheel ontbloot bent. Want zelfs door uw klagen zou men u van het tegendeel gemakkelijk kunnen overtuigen, 2 Kor. 8 : 12, Matth. 5 : 3, enz.

Aanhouding van uitvlucht. Wettisch klagen is geen bewijs van zucht tot de bekering. Mijn klagen kan maar zuiver wettisch zijn, voortkomende alleen uit schrik, en natuurlijke overtuiging van de verdiensten van mijn wederinstorting?

Antwoord.

- De vraag is niet wat kan zijn, maar wat is.
- Dat uw klagen niet alleen wettisch is, kan daar uit blijken:
 - Omdat u het daarvoor houdt en, bijgevolg daarover bekommerd bent, en wel wensen zou, dat het Evangelisch mocht wezen. Waarvandaan komt nu toch die zucht tot het Evangelisch klagen, anders dan uit die zoetheid en smaak van het Evangelie zelf?
 - Omdat het, zoals hierna zal blijken, uit het niet behoorlijk beantwoorden van uw vorige vergeving voortkomt. En waarlijk, dat is eerst recht Evangelisch klagen, als men niet alleen door de schrik van de wet, maar voornamelijk door bekommerning van dat men tegen het Evangelie, tegen de vergeving der zonden en tegen de liefde van Christus gezondigd heeft, tot klagen gebracht wordt.

Uitvlucht. Misschien passen die troostgronden wel op de zodanigen, die enigszins wederingestort zijn in dezelfde zonden, maar die misschien nooit gevoeld hebben, dat hun die eerste zonde vergeven was. Maar met mij, - zult u zeggen, - is het anders gelegen; ik heb mij verzekerd gehad, ja gevoeld, dat mij de voorgaande zonde vergeven was, en desniettenstaande boven en tegen dat gevoel aan, ben ik er al weer ingevallen, hoe zou toch God zo'n boosheid kunnen of willen vergeven?

Antwoord.

- Gods Woord, in het voorstellen der genadebeloften, spreekt algemeen, en maakt geen uitzondering van zulke of zulke wederinvellingen. Degenen, die dan maar recht daarover bedroefd zijn, moeten ook geen uitzondering maken. Het is beide kwaad, de palen van Gods genade door roekeloosheid te ver uit te zetten, en die door neerslachtingheid al te zeer in te binden.
- Wij willen gaarne toestaan, dat door het gevoel van de vergeving der voorgaande zonden, het wederinstorten in dezelve zeer verzwaard wordt; maar ontkennen evenwel, dat daardoor de kwijtschelding onmogelijk zou worden.
- Deze vergeving van het voorgaande bedrijf der zonde, waarin u klaagt, dat u nu wederingevallen bent, óf is waarlijk geschied, óf zij is niet waarlijk geschied. Is ze niet waarlijk geschied, hoe kunt u dan zeggen dat u tegen het waarachtig gevoel van dezelve wederingevallen bent, dewijl van hetgeen er niet is, vanzelf geen waarachtig gevoel kan wezen.

Zegt u, *dat ze waarlijk is geschied*; dan moet u, omdat u weet, dat u het voorgaande bedrijf vergeven is, niet besluiten, dat u het volgende niet zal vergeven worden, maar juist anders. Omdat u de ene zonde is vergeven, moet het vaststaan, dat u, op voorwaarde van geloof, de andere ook zal vergeven worden, omdat de vergeving Gods over Zijn kinderen algemeen is, niet alleen van de voorleden, tegenwoordige, maar ook van al de toekomstige zonden, die zij nog te eniger tijd zouden komen te bedrijven. *Het bloed van Jezus Christus, de Zoon Gods, reinigt ons van alle zonde*, 1 Joh. 1: 7. En zulks tegelijk, en als in één ogenblik; voorwerpelijck te weten, dat is, voor zoveel die vergeving Gods daad is; hoewel niet tegelijk onderwerpelijck, dat is, voor zoveel die vergeving van hen ontvangen en gevoeld wordt, Hebr. 7: 25, en 9 : 12. Ps. 32 : 4. Waaruit nochtans zoals sommigen menen, geen zorgeloosheid kan gevreesd of tegemoet gezien worden; omdat zolang iemand zorgeloos is en blijft, hij zich nóch van de vergeving der voorleden, nóch van de kwijtschelding der toekomstige zonden kan of mag verzekeren.

Aanhouding van bezwaar. *Ja maar*, zult u zeggen, *ik besluit, dat mij nu die voorgaande daad niet vergeven is geweest, omdat ik er weer opnieuw ben ingevallen.*

Antwoord.

1. Dat volgt gans niet, omdat de oorsprong van Gods vergeving niet moet gezocht worden in de mens, of in zijn wederinvallen, of niet wederinvallen; maar in God zelf, in vrijwillige liefde en genade door Christus.
2. Indien dit besluit al vast ging, ik val weer in dezelfde zonde, derhalve zij is mij tevoren niet vergeven geweest, dan kan het evenwel tot staving van de voortgebrachte uitvlucht niet dienen, maar stoot integendeel de kracht ervan omver. Want, zeggen wij alweer, oordeelt u uit de wederinstorting, in dezelfde zonde, dat ze u tevoren niet is kwijtgescholden geweest, hoe kunt u dan zeggen, dat u ze weer hebt bedreven tegen het gevoel en de verzekering van die kwijtschelding, die u oordeelt dat nooit geschied is. Dit strijdt immers tegen elkaar, en kan geenszins overeengebracht worden.

Aanhouding. U zult verder zeggen : al heb ik deze of gene zonde niet weer bedreven tegen een waarlijk ontvangene vergeving, ik heb evenwel gemeend, dat ze mij vergeven was, en om die reden dezelve weer begaan tegen getuigenis van mijn geweten, mij onderwijzende en verzekerende van die vergeving. Welk geweten, - hoewel ze in dat getuigenis mocht gedwaald hebben, - moest ik nochtans daartegen niet ingegaan hebben, omdat ook het dwalende geweten bindt; zodat hij altijd zondigt, die iets daartegen doet. Is het niet waarlijk, en naar de stof, dan is het ten minste ten aanzien van het fatsoen en volgens mijn mening. Nu, zo tegen het licht van mijn gemoed, hoewel dwalende, te zondigen, ja steeds weer te zondigen, hoe zou dát vergeven kunnen worden?

Antwoord Behalve dat wij in het vervolg van dit stuk wat breder zullen spreken, zeggen wij nu kort:

- (1) Dat het buiten allen twijfel, niet alleen zonde, maar een zware zonde is, tegen het getuigenis van ons geweten, hoewel vals oordelende, aan te gaan. Waarom wij dan ook de wederinstortingen, die daartegen geschieden, geenszins willen verkleinen, en nog veel minder vrijspreken. Hoewel het geweten hier niet zozeer aangemerkt kan worden, als onmiddellijk getuigende: *u zult niet weer zondigen*, waarop nochtans die dingen, die boven bijgebracht zijn, in het algemeen van de Godgeleerden gepast worden, maar alleen middellijk: *God heeft u de vorige zonden vergeven, daarom zult u ze niet weer bedrijven*; hoewel het zo is, zeggen wij, zo is het evenwel zeer lelijk tegen die ingebeelde vergeving van het voorgaande kwaad zich in hetzelfde weer te verlopen.
- (2) Nochtans zeggen wij ten 2de, dat men geenszins moet vragen, of ook zulke wederinstortingen zouden kunnen vergeven worden. Geen zonde is er ooit begaan, of Christus' lijden zou tot wegneming daarvan overvloedig genoegzaam kunnen zijn, indien het Gode beliefdde het zelf daarvoor aan te nemen. Ja, ook zelfs de zonde tegen de Heilige Geest zou in dat geval vergeven kunnen worden; dewijl er, volgens veler gevoelen, geen eerder noch nader reden van hare onvergefelijkheid gegeven kan worden, dan het besluit Gods, waardoor Hij niet gewild heeft het bloed Zijns Zoons tot een verzoening voor dezelve te bevelen en te ontvangen.

Aanhouding. *Ja maar, is er wel een enig voorbeeld in de heilige Schrift van iemand, die tegen het getuigenis van de vergeving van deze of gene zonde, evenwel in dezelve wederinvallen, en in genade aangenomen is?*

Antwoord.

- (1) Dat behoeft niet, omdat het vertrouwen van vergeving niet gegrond moet zijn op voorbeelden, maar op de belofte. Het is genoeg, dat de belofte er is, dat God geen zonde van iemand, die zich slechts bekeert, onvergeven wil laten, Ezech. 18: 21. 1 Joh. 1: 9. Aanmerkelijk is te die einde het antwoord van de man Gods Calvijn, dat hij over dit onderwerp aan Ambrosius Blaureus eens gaf: „Daar wordt wel, zegt hij, geen bijzonder voorbeeld hiervan in de Schriftuur gevonden, nochtans indien die ontbreken, zo mag men in de leer van de vergeving der wederinstortingen veilig en gerust zijn. Dewijl het zeker is, dat de heilige Schrift allen, die zich bekeren, hoop van genade te zullen verkrijgen voorstelt, zoals dat uit het Oude en Nieuwe Testament kan bewezen worden; niemand moet derhalve aan Gods genade wanhopen, als hij zich zelf maar in het minst niet toegeeft, of door hoop van genade moedwillig komt te zondigen.
- (2) Het is minste waarschijnlijk van al die wedergeborenen, die ooit wederingevallen zijn, waarvan wij terstond sommigen zullen bijbrengen, dat zij wel gevoel hebben gehad van die zonden, waarin zij wederingestort zijn. Want wie kan geloven, dat

die heilige mensen, die zo dikwijls om vergeving en verzekering daarvan gebeden hebben, nooit enige bestraling daarvan zouden verkregen hebben?

- (3) Om u evenwel van geen bijzonder voorbeeld ontbloot te laten, neemt dat enige van de heilige apostel Petrus, van welken het immers klaar blijkt, dat hem zijn lelijke menselijke vrees, die niet alleen inwendig bleef, maar ook tot zulke ergerlijke, ja schrikkelijke daden uitbrak, dat hij zelfs zijn eigen Meester, Zaligmaker, ja God, kwam te verloochenen, is vergeven geweest? Ja dat hij kennis van die vergeving gehad heeft, Luk. 22:31, Mark. 16:7. Maar dat hij evenwel in gelijke menselijke vrees opnieuw gevallen is, zoals blijkt uit Gal. 2:12.

HOOFDSTUK 6

De beantwoording van tegenwerpingen, die tegen die troost kunnen ingebracht worden.

Nu volgt het tweede lid van onze vertroosting, waarin ons niet alleen te tonen staat, dat er voor die bekommerde wederingevallenen nog genade is te bekomen, zoals nu bewezen is, maar ook, dat zelfs zulke weder ingevallenen met het dadelijk hebben der genade, zo van rechtvaardigmaking als van heiligmaking zal bestaan kunnen. Wat een stuk van zeer groot belang is, en met het voorgaande, zeer troostrijk is voor hen wier zielen terecht over hun wederinstortingten verbroken en verbrijzeld zijn. 't Is wel zo, dat wij dit tevoren al genoegzaam verondersteld hebben, dewijl wij voornamelijk tot begenadigde wederingestorten hebben gesproken; maar omdat het bij vele zwakke zielen gemakkelijk in twijfel kan getrokken wordt, en zij zelfs, alleen daarom, hun staat soms ten enenmale wegwerpen, zo achten wij het ten hoogste nodig, dat hetzelfde hier nog eens uitdrukkelijk, krachtig bewezen en vastgesteld wordt. Troost u dan hiermee, recht verslagen weder ingevallene, dat het wel wezen kan, dat u nog een Godzalige, een kind van God, ja een geliefde des Heeren bent en blijft, niettegenstaande, dat u tegen uw wil en dank, al eens weer in dezelfde zonde gevallen en neergestoten mag zijn. Dit bewijs ik klaar op twee manieren:

- I. Met voorbeelden.
- II. Met redenen.

De voorbeelden zijn menigerlei in de heilige Schrift.

De koning Jozafat, die tweemaal een verbond met goddeloze koningen gemaakt heeft, als blijken kan uit 2 Kron. 18:1 en 20:35; van Simson die tweemaal hoererij bedreven heeft, Richt. 14:3; 15:20 en 16:1; van Petrus die zich tweemaal heeft verlopen in zulke deerlijke mensenvrees, Matth. 26:71, Gal. 2:13; van Abraham, die tweemaal zo schandelijk gelogen heeft, Gen. 12 : 12 en 20:2, 3; van Lot, die zich tweemaal vergreep in bloedschande, Gen. 19:31; van Maria, die de Heere Christus tweemaal heeft tegengesproken, Luk. 2.:49, Joh. 2: 9; van Johannes, die tweemaal voor de engel neerviel, Openb. 19:22, en andere dergelijke meer.

Die door anderen bijgebracht zijn, zullen wij de navolgende nog toevoegen: Jozef, zijnde buiten alle tegenspreken een ware bekeerde, verliep zich nochtans, meermalen in die afgodische manier van eedzweren. (hoewel hem sommige daarover verschonen willen) bij het leven van Farao, Gen. 42 : 15, 25.

Job, een man, die oprecht was, vroom en God vrezende, verliep zich tweemaal in grote ongeduldigheid; eens met het vervloeken van de dag zijner geboorte, Job 3 : 1, en eens met zeer verdrietig te wensen naar de dag van zijn dood, Job 6:9.

Jona, een heilig profeet, ontstak tweemaal in zeer schandelijke toorn tegen God Zelf, Jon. 4 : 1, 9.

David, een man naar Gods hart, loog tweemaal zeer schandelijk; eens tegen de priester Achimelech, wat daarna een oorzaak van zo'n wrede moord was, 1 Sam. 21 : 2, daarna tegen Achis, de koning van Gath, 1 Sam. 27 : 10.

Jeremia, een uitstekend man, verviel meer dan eens tot grove murmuring; eens met zijn geboortedag te vervloeken, Jerem. 20:14, en eens door zich nijdig te tonen over der godlozen vrede, Jerem. 12:1, 2, 3.

Doet hierbij Gods volk in de woestijn, Num. 14:12, waarvan niet alleen staat, dat het de Heere eens, tweemaal, driemaal, maar zelfs tienmaal verzocht had.

Insgelijks de voorbeelden van zoveel heilige vaders in het Oude Testament, die zich meer dan eens in dezelfde zonde van polygamie, of nemen van vele vrouwen verlopen hebben. Wie zal echter dezer aller bekering in twijfel trekken? En nochtans blijkt het, dat ze meer dan eens dezelfde soort van zonde hebben bedreven. Want, hoewel dit een zonde was, die niet geheel in hen heerste, en God genadig in hen overzag, was het toch werkelijk een zonde, en de herhaling van die werkelijk een wederinstorting.

Het blijkt ten laatste ook in de discipelen van Christus, die zoals bekend is, meer dan eens onder elkaar twistten wie in hun Meesters aards en werelds koninkrijk de voorzitting hebben zou. Hier ziet ge, zegt iemand over die plaats, Luk. 22 : 24, dat de discipelen in een en dezelfde zonde van eergierigheid en staatszucht weer invielen, waarvan ze tevoren niet alleen overtuigd en bestraft waren geweest, maar buiten twijfel ook berouw hebben gehad.

Er ontbreken hiervan ook geen voorbeelden buiten de Heilige Schrift. Wij zullen alleen enige weinige aanhalen.

Er wordt verhaald van Johan van Staupitz, eerste rector aan de hogeschool te Wittenberg in het jaar 1525, een groot vriend van Luther, die hem daarom ook placht te noemen: „zijn Staupicius”, dat hij ongeveer zijn zwakheid met deze woorden beleed en beklaagde: „Ik heb mij meer dan duizendmaal voorgenomen Godzaliger te worden, maar heb nooit volbracht hetgeen ik beloofd had, ” (verviel hij telkens alweer in zijn oude gebreken) „nu zal ik na dezen geen beloften meer doen, dewijl ik bij ervaring bevonden heb, dat ik ze niet kan nakomen.”

‘t Was ook de bijzondere zonde van Melanchton, in de zaak Gods (die in zijn tijd vrij wat eiste) zeer vreesachtig en kleinhartig te zijn; ja zo erg dikwijls, dat hij zijn lichaam daarom verteerde en verkwijnde. Maar helaas! hoe dikwijls verviel hij niet in dezelfde zonde! Zodat zijn boezemvriend Luther, in wiens schoot hij zijn bekommernissen placht uit te storten, genoodzaakt was hem niet alleen eens, maar al vrij dikwijls daarover te bestraffen. Op zekere tijd toen de Roomsens, nevens de keizer, zeer raasden en niet anders dan dreigementen tegen de hervorming bliezen, lag de goede Melanchton weer zo diep in ongelovige vrees verzonken, dat Luther hem met deze woorden tekeer moest gaan: „U zoudt wel graag als een wijsgeer deze ganse zaak naar uw verstand willen afmeten en bestieren, dat is, zoals een zegt, met verstand hier gek willen zijn, en ondertussen uzelf verteren; en u ziet niet, dat de zaak geheel buiten uw handen en raad gesteld is; ja Christus verhoede, dat ze in uw handen of onder uw raad zou komen, zoals u dat nochtans zo hardnekkig begeert.” En in een andere brief op een andere tijd: „De grote bekommelingen, waardoor u schrijft dat u verteerd wordt, haat ik uitermate zeer; want dat die zo de overhand in uw ziel hebben is niet vanwege de grootheid en zwaarheid van de zaak, maar vanwege de grootheid van uw ongelooft.”

Luther zelf was wel niet vreesachtig zoals Melanchton, maar ondertussen zeer grammoedig, scherp en geweldig tegen zijn tegenpartijen, niet alleen Roomsens, maar ook de onze. En, och arme! niettegenstaande hij die zonde wel zag en beklaagde, hoe dikwijls lag hij evenwel zag en beklaagde, hoe dikwijls lag hij evenwel niet weer daarin gevallen? Tegen Oecolampadius was hij eens zo onstuimig, dat hij hem niet alleen, nevens Carlstadt, in de conferentie te Marburg, voor een broeder weigerde te erkennen, niettegenstaande Filips, landgraaf van Hessen, zulks zo graag gezien had, maar dat hij die goede man ook na zijn dood nog vervolgde.

Zo was hij ook zeer heftig tegen de predikanten van Zurich: Pellicanus en Bibliander, enz., in het jaar des Heeren 1543. En voorts tegen degenen, die hij Zwinglianen

noemde, dat zijn die van onze belijdenis. Wat hij soms daar wel van zei, laten wij daar, en kan bij anderen nagezien worden. Zoals hij wonderlijk van de Heere verwekt was om Zijn kerk dienst te doen, had hij ook zijn bijzondere en merkbare vergrijpingen. Immers, zoals nu getoond en aangewezen is, stortte die grote man nog telkens zo weer opnieuw in die gewoonlijke bitterheid en ergelijke onstuimigheid. Nochtans brengen wij dit niet bij om dat doorluchtige licht in Gods Kerk (welks nagedachtenis altijd bij ons in zegen zal blijven) enigszins te verduisteren, maar alleen om te tonen, dat de sterkste benen ook vallen, ja ook vrij meer dan eens in voorname gebreken weer invallen kunnen.

Wij besluiten dit dan met de bekentenis van Anselmus, of wie het ook zij, die onder Anselmus' naam die bekende *Overdenkingen* in het licht gegeven heeft: „Indien,” zegt hij, de gerechtigheid des rechtvaardigen die valt, te niet wordt, hoeveel te meer dan des zondaars, die in hetzelfde kwaad wederinvult! En ach, hoe dikwijls ben ik met de hond wel niet weergekeerd tot mijn uitbraaksel, en met de zeug tot de wenteling in het slijk!”

II. De redenen van deze waarheid zijn ook duidelijk. Want:

1. Indien het niet geschieden kan, dat een wedergeborene wederinstort in een en dezelfde zonde, zou dat uit een van deze twee oorzaken moeten voortspruiten: óf, omdat door de genade der bekering de wortel of het beginsel van die zonde ten enenmale is gescheiden en weggenomen; óf, omdat die wortel daar nog overgebleven zijnde, de wedergeborenen beloofd is, altijd van het bedrijf die zonde bevrijd en weerhouden te worden. Uit het eerste kan het niet voortkomen, omdat die wortel geenszins geheel weggenomen is, maar wij altijd nog een gedeelte van het verdorven vlees in ons behouden, Gal. 5:17, Rom. 7 :23. Het kan ook niet spruiten uit het tweede, omdat zo'n belofte van bewaring in de Heilige Schrift niet te vinden is. Op die teksten, die daarvan enigszins schijnen te spreken, zullen wij in het vervolg het onze zeggen.
2. Het wezen en de aard van de ware wedergeboorte is daarin ook niet gelegen, dat ze de mens juist gedurig zou moeten afhouden van deze of gene soort van zonde; maar daarin, dat ze in hem veroorzaakt een gezette afkeer en haat tegen alle soorten zonden. Zij neemt de mogelijkheid van de zonde niet weg, maar alleen de liefde en genegenheid tot de zonde. Dit dan gepast zijnde op die wederinstortingen, dan volgt noodzakelijk, dat ook die door de genade der wedergeboorte niet geheel onmogelijk zijn geworden; hoewel het onmogelijk is, dat de wedergeborenen ze met rechte liefde en zucht daartoe zouden bedrijven. De wedergeboorte geeft hen kracht om die altijd te haten, maar niet om ze altijd te vermijden.
3. Daar zijn ook maar twee soorten zonden, die geenszins met de wedergeboorte bestaan kunnen.
 - a. Volstreckte ongelovigheid, waartoe de zonde van ketterij en de lastering tegen de Heiligen Geest ook gerekend kunnen worden.
 - b. Eindelijke en ongeneeslijke ongehoorzaamheid.

Omdat nu tot geen van beide soorten de wederinstortingen in dezelfde zonde gebracht kunnen worden, zo volgt alweer noodzakelijk, dat ze niet geheel onmogelijk zijn voor de wedergeborenen. Zij zijn geen gehele ongevoeligheid, geen ketterij, geen lastering tegen de Heilige Geest, nóch ook eindelijke ongehoorzaamheid, dewijl zeer velen daarvan, zoals boven blijkt, tot ware bekering gekomen zijn.
4. Kan een wedergeborene in dezelfde soort van zonde niet weer invallen, dan

moeten al zijn zonden, waarin hij zo nu en dan nog geraakt, noodzakelijk voor nieuwe soorten zonden gehouden worden. Wat te stellen, onzes bedunkens, tegen de blijkbare ervaring aanloopt, en in alle gevallen niet beter met de genade van bekering zou overeengebracht kunnen worden, dan de mogelijkheid van de wederinstorting. Zoals het gewis niet meer met de welgesteldheid van een lichaam overeenkomt, dagelijks vele nieuwe soorten pijnen en zwakheden gewaar te worden, dan zo nu en dan eens aan één en dezelfde ziekte onderworpen te zijn.

Het derde lid van onze vertroosting behelst enige aanmerkelijke vruchten, die de ware Godzaligen zelfs uit hun smartelijke wederinstortingen nog dikwijls trekken en gewaar kunnen worden. Gevende God, naar Zijn wijsheid en goedheid, hen te genieten: voordeel uit schade, en licht uit duisternis. Wij zullen deze vijf vruchten nu alleenlijk bijbrengen:

- (1) De eerste vrucht is, dat ze daaruit leren verstaan de vasthoudendheid en het vastkleven van de zonde in en aan hun ziel. Zoals ook de onvermoeidheid van de satan om hen te verleiden, en tot de zonde, zo dikwijls hij maar kan, weg te slepen. Wierp hij hun maar eens terneer voor een enkele keer, dan zouden ze licht menen, dat zijn macht al uit, en hij zijn arbeid al moede was. Waarom de Heere dan billijk toelaat, dat zij zo wel eens weer terneer raken, opdat zij zijn aanhoudende onverdrietigheid mogen leren kennen en hun vijand nooit klein achten. Zoals óók, opdat zij bemerken, dat hun verdorvenheden nog leven, die ze misschien gemeend hebben, dat al dood waren, omdat deze zich voor een tijd niet geroerd hadden, of door een ernstige droefheid misschien wat gekrenkt, of onder de knie gehouden waren.
- (2) De tweede vrucht is, dat Gods kinderen door het gevoel van hun wederinstortingen doorgaans ook voorzichtiger en wakkerder leren worden. Die op het ijs af en toe valt, leert zijn treden hoe langer hoe vaster zetten. Wij zijn van nature tot hinken geneigd, dat is, tot losheid en onbesuisdheid, Jer. 8:5, 6, en vergeten bij gevolg lichtelijk de slibberigheid van onze weg. Daarom laat ons God somwijlen stenen voor de voeten werpen, waarover we af en toe eens vallen, opdat wij meer op onze hoede mogen leren wezen. *En doodt ze niet*, zegt David, van zijn verspieders, *opdat het mijn volk niet vergete*, Ps. 59: 12. Daar staat van de goddelozen, *dat ze God niet vrezen, dewijl bij hen gans geen verandering is*, Ps. 55: 20. En waarlijk, zelfs de Godzaligen, indien zij geen verandering hadden, zij zouden God ook minder vrezen; zodat elke verandering in dezen, het vallen in de zonde, het weervallen, het wederopstaan, enz. de mens tot een nieuwe kennis van God en zichzelf brengt. Ja bijzonder tot een nieuwe kennis van zijn eigen veranderlijke toestand, en bijgevolg, tot een nieuwe trap van vreze en heilige bekommering, om toch niet weer weggerukt en terneer gestoten te worden.
- (3) De derde vrucht is, dat ze daaruit meer en meer overtuigd worden van de noodzakelijkheid van hun afhankelijkheid van God in al hun buitengewone daden. Want, als een Godzalige ziel bevindt, dat nóch zijn gezette voornemens, nóch zijn plechtige beloften tegen deze of gene zonde, hem van het bedrijf bewaren kunnen, maar dat hij, niettegenstaande dit alles, daar evenwel weer in raakt, wat kan hij daar anders uit besluiten en afleiden, dan dat er een sterker hand moet zijn, die hem weerhoudt, en dat hij zich daaraan, indien hij niet vallen wil, noodzakelijk moet vasthouden? Dit deed David uitroepen: *schep in mij een rein hart, o Heere, en vernieuw in het binnenste van mij een vasten geest*, Ps. 51 : 12. Indien wij na zulke ernstige voornemens, (gelijk van de gelovigen in het algemeen genomen worden) nooit wederinvielen, wij zouden lichtelijk ons eigen net beginnen te

roken, en ons wijs maken, dat de kracht onze was en niet Godes.

- (4) De vierde vrucht is, dat ze uit de vergeving van zulke wederinstortingen ook bijzonder leren zien de hoogte, lengte, diepte en breedte van Gods wonderlijke liefde tot de armen en nietige mens. Zij kunnen menigmaal geenszins ontkennen, of, al zijn ze eens weer ingevallen in dezelfde zonde, zij hebben echter nog genade bij God; Zijn liefde is daarom nog niet geheel van hen geweken. Maar inderdaad, kunnen zij geloven de vergeving van hun wederinstortingen (gelijk zij dikwijls kunnen), zo hebben zij voor zich het allerklaarste bewijs van de oneindigheid van Gods liefde en barmhartigheid tot hen, dat er gevonden kan worden. Omdat er geen groter daad van de liefde kan wezen, dan wanneer ze misbruikt zijnde, nog doorgaat. Ja dat, niettegenstaande het weer opstellen van de oude schulden op de tevoren gezuiverde kerfstok, zij evenwel niet worden afgesneden. *O liefde, - mag men daarvan zeggen, - zonder weerga en verheven boven al de hemelen! Die Uzelf zo kunt vergeten, dat Gij niet wraakgierig bent tegen diegenen, die U geenszins behoorlijk geacht of geëerd hebben; maar niettegenstaande hun verdubbelde en vernieuwde afwijkingen, hen evenwel nog weer wilt liefhebben, en hen ook zelfs dat weer vergeven, hetgeen zij dikwijls meer dan eens tegen uw vergeving misdaan hadden. O Heere, hoe dierbaar is Uw goedertierenheid!* Ps. 36 : 8.
- (5) De vijfde en laatste vrucht is, dat door elke wederinstorting in de zonde de kracht van die zonde, hoewel bij toeval, verminderd en verbroken wordt. Waar het werk der genade begonnen is, verliest de zonde kracht door iedere nieuwe val. Want hieruit vliet een dieper ootmoedigheid, een sterker haat, een verse toorn op onszelf, meerder ervaring van de bedrieglijkheid van ons hart, vernieuwde voornemens, totdat de zonde ten ondergebracht is. Zoals het vuur, wanneer het met de koude omringd wordt, door een tegenhouding en inhouding heter en sterker wordt, zo wordt de genade door hetgeen haar tegen is, zoals alle wederinstortingen zijn, ook geweldiger en sterker. Wie let meer op zijn gezondheid en levensregel, dan diegenen, die door wederinstortingen geoefend zijn! Wat een held werd Petrus door zijn verdubbelde verloochening! Zij maakte hem daarna de vrijmoedigste onder al de apostelen, Hand. 4:8, 18.

Als u nu, die door het gezicht uwer wederinstortingen dikwijls zo deerlijk geslingerd en tot mismoedigheid gedreven wordt, al deze bedenkingen eens recht ter harte neemt, wat denkt u: *is er nog niet genoeg reden, om de moed niet geheel verloren te geven?* „O grote genade, ” mag u hier vrijuit zeggen met de heilige Chrysostomus, „hetgeen God eerst geeft tot straf in Zijn rechtvaardigheid, dat wendt en keert Hij daarna Zelf tot onze zaligheid.”

En allen, - zoals wij boven, dezen aangaande, al begonnen te zeggen, - die God liefhebben, werken toch alle dingen mede ten goede, Rom. 8 : 28. Datgene, zegt ergens Augustinus, „wat de boze vijand, ten verderve van sommigen onder u, getracht heeft teweeg te brengen, heeft God, Zich ontfermende, en deszelfs listen en lagen tot voordeel van Zijn dienstknechten door een wonderlijke goedheid omkerende, veeleer laten dienen, om niemand van u tot erger te doen vervallen, maar velen of sommigen tot beter te onderwijzen.”

Tracht uzelf dan, als uw wederinstortingen u zo tot mismoedigheid schijnen aan te drijven, door deze goedheid en wonderlijke kracht Gods toch te onderschragen en op te houden. Immers, ook daarin is vrucht voor de rechtvaardige.

Het enigste, dat nu nog overig is, is de beantwoording der tegenwerpingen, die tegen

de tevoren aangedrongen troost, door onze bekommerde ingevallenen gewoon zijn bijgebracht te worden. Zij zijn vrij veel in het getal; wij zullen ze in deze twee hoofden verdelen:

I. Dat sommige genomen worden uit enige plaatsen van de Heilige Schrift.

II. Sommige uit enige andere bedenkingen.

Beide evenwel daartoe dienende, om namelijk te bevestigen, dat de bovengemelde wederinstortingen van zulke aard zijn, dat ze met de genade der wedergeboorte en bekering niet bestaan kunnen.

I. De tegenwerpingen van het eerste soort, uit de Heilige Schrift genomen, zijn deze:

1. Ps. 85 : 9, *Dat zij niet wederkeren tot dwaasheid.* Namelijk, Gods gunstgenoten. Waaruit schijnt te volgen, dat de ware bekeerden en gunstgenoten Gods vrij moeten zijn van het weer bedrijven van hun oude zonden.

Antwoord.

(1) Die woorden bevatten geen voorzegging van iets, dat niet weer geschieden zou; veel minder een belofte van iets, waarvan de wedergeborenen altijd zouden bewaard worden, maar alleen een waarschuwing voor iets, waarvan het hun plicht was zich te wachten. Vergelijkt 1 Joh. 2: 1.

(2) Het eigenlijke oogmerk van Gods Geest in die tekst is twee dingen te doen.

a. Aan te wijzen de gewone uitwerking en gevolg van Gods vredespreking tot de ziel, dat namelijk hetzelfde is, dezelfde ziel zorgvuldiger te maken, om in het toekomstige niet weer zo iets te doen, waardoor zij die vrede mocht verliezen.

b. Te tonen het onderscheid, dat er is tussen de gerustheid van godloze mensen en de bekeerden, dat de eerste daardoor lossen worden, door zich in de zonde toe te geven. De laatste daarentegen omzichtiger en bekommerder, om zich voor de zonde te wachten.

c. Niet tot dwaasheid wederkeren, dat is, na de verkrijging der genade, zich in zo'n manier en mate der zonde, als men wel voor de bekering bedreven heeft niet weer te begeven. Van wat wij ook graag bekennen willen, dat het in een wedergeborene geen plaats kan hebben.

2. Ezra 9: 14, *Zullen wij nu wederkeren, zeggen de Godzaligen, om Uw geboden te vernietigen, en ons te verzwageren met de volkeren dezer gruwelen?*

Antwoord.

(1) Daar wordt niet gezegd; dat die Godzaligen niet weer kunnen invallen, maar dat ze het niet weer wilden doen. *Zullen wij, zeggen ze, nu wederkeren?* dat is, zouden wij daar lust toe hebben, zou het zo bij ons liggen? Geenszins. De tekst, het is waar, behelst wel enigszins een belofte, maar niet van God aan hen, dat Hij hen voor het instorten altijd bewaren wil, maar van hen aan Hem, dat ze zichzelf, door Zijn genade, daarvan zouden trachten te bewaren.

(2) Sommigen besluiten niet onwaarschijnlijk, dat dezelfde Joden, daarna evenwel tot hetzelfde kwaad al weer vervallen zijn, uit Maléachi 2 : 11, 13, waaruit dan niet volgt hetgeen hier moest bewezen worden, dat namelijk Gods kinderen niet kunnen wederinvallen, maar hetgeen wij tevoren gezegd hebben, dat ze wel weer kunnen invallen.

3. Spreuken 28 : 13, *Die zijn zonde, staat er, bekennt en laat, die zal barmhartigheid ontvangen.* Derhalve niet diegene, die ze niet laat, maar opnieuw weer doet.

Antwoord.

(1) Die woorden moeten geenszins gepast worden op alle zonden; want dan zou

niemand ooit een rechte belijdenis gedaan hebben, omdat niemand ooit al zijn zonden, die hij wel beleden heeft, heeft nagelaten, 1 Kon. 8 : 4.6, Jak. 3 : 2, enz.

- (2) *Die zijn zonde laat*, dat is te zeggen, die ze tracht te laten, of die dezelve weer vrees te bedrijven. zoals Salomo zichzelf in het volgende vers verklaart: *Welgelukzalig is de man, die geduriglijk vrees; maar die zijn hart verhardt, zal in het kwaad vallen.*

4. Er staat, 2 Petrus 2 : 22, *dat de honden wederkeren tot hun eigen uitbraaksel, en de zwijnen, dat zijn de godlozen, tot de wederinwenteling in het slijk.* Derhalve heeft dat geen plaats in de ware wedergeborenen?

Antwoord.

- (1) Daar wordt wel gezegd, dat het de honden, dat is, de godlozen doen, maar niet, dat de bekeerden niet desgelijks kunnen doen; het is niet altijd nodig, dat het een door het ander ganselijk uitgesloten wordt.
- (2) Daar wordt ook niet gesproken van een eenvoudige wederkering tot dezelfde zonde, maar van een wederinwenteling in dezelve; zoals in het vervolg kan blijken. Waarbij wij ook wel willen bekennen, dat de wedergeborenen niet wel kunnen vervallen. Een zindelijk mens eens vuil geweest, en daarna afgewassen zijnde, kan wel eens weer in de drek invallen, maar zal zichzelf daar niet moedwillig weer inwentelen en omkeren, zoals de zwijnen in de modder doen, welke gelijkenis ook hier gebruikt wordt.
- (3) De tekst slaat eigenlijk op diegenen, die, zich tevoren geveinsd van enige uiterlijke besmetting bekeerd hebbende, daarna weer afvallen en hunnen oude gang gaan. Van welke geleerd wordt, *dat hun laatste erger is geworden, dan hun eerste;* omdat ze in het eerst zich uit onwetendheid vergrepen hebbende, zich daarna met en tegen het licht huns gemoeds in hun onreinheden toegeven.

5. Paulus zegt immers van de wedergeborenen, Gal. 5 16, *dat ze de begeerlijkheden des vleses niet meer volbrengen; wandelt door de Geest, en volbrengt de begeerlijkheden des vleses niet.* De begeerlijkheden des vleses zijn al die lusten, die ze door hun vorige bekering afgezworen hebben?

Antwoord.

- (1) Die woorden bevatten geen belofte, maar een vermaning. Nu een vermaning, dat ze de begeerlijkheden des vleses niet zullen volbrengen, stelt niet, wat zij altijd zullen doen, maar wat ze altijd behoorden te doen.
- (2) Of, neemt u ze voor een belofte, hoewel wij daarna uitdrukkelijk op zulke teksten zullen antwoorden, dan kunnen ze aldus verklaard worden: *Indien u naar de Geest wandelt, dan zult u de begeerlijkheden des vleses niet volbrengen, te weten, voor zoveel u naar de Geest wandelt.* En zo zeggen wij ook, dat de wedergeborenen, voor zoveel zij de leiding van de Geest volgen, dezelfde zonde niet weer kunnen bedrijven.
- (3) U zult de begeerlijkheden des vleses niet volbrengen, dat is, niet plichtmatig volbrengen. Zij zullen uw gewoon bedrijf en handwerk niet meer wezen; want dit moet, van allerhande volbrengen der begeerlijkheden niet verstaan worden. Omdat anderszins uit deze tekst niet alleen zou volgen, dat de wedergeborene niet weer kan instorten, maar ook, dat hij geheel niet meer zou kunnen zondigen. Ziet Matth. 7 : 23. Micha 2 : 1. Spreuk. 16 30.

6. Psalm 18: 24. Daar zegt David, dat het een teken is van oprechte bekering, dat men zich wacht van zijn zonden. *Ik was, zegt hij, oprecht bij Hem, en wachtte mij van mijn*

zonde.

Antwoord.

- (1) David spreekt daar van geen wederinstorting, maar van zijn beminde, eigene, aanliggende zonde: *Ik wachtte mij van mijn zonde.*
- (2) Hij wijst daar zijn zorg en naarstigheid aan, maar niet de uitkomst. Wie wacht zich niet voor het ziek worden? En wie zal daar evenwel uit besluiten, dat hij er nooit toe zou kunnen geraken?

7. *Wij weten*, zegt de apostel Johannes, *dat een degelijk, die uit God geboren is niet zondigt, maar die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de boze vat hem niet*, 1 Joh. 5: 18. Waaruit onweersprekelijk schijnt te volgen, dat diegenen, die uit God geboren, dat is, wedergeboren zijn, in de zonde niet weer kunnen instorten. Want hier staat duidelijk: *zij zondigen niet, zij bewaren zichzelf, de boze vat hen niet*, enz.

Antwoord

- (1) Daar wordt niet alleen gesproken van wederinstortingen, maar in het algemeen van *niet te zondigen, en zichzelf te bewaren*, wat zowel toepasselijk zou kunnen zijn op andere zonden van een nieuwe, als van dezelfde soort.
- (2) *Niet zondigen* betekent dikwijls, met geen wakkerheid, willigheid en volkomen opzet zondigen. Ziet 1 Joh. 2 : 9, zoals wij dat de wedergeborenen ook niet toeschrijven.
- (3) Het is duidelijk dat de apostel zijn oog in de aangehaalde tekst heeft *op de zonde tot de dood*, waarvan hij in het 16de vers gesproken heeft. Dat is, zoals het onze uitleggers verklaren, op de zonde tegen de Heilige Geest, waarvan een ieder toegeven zal, dat daarin niet alleen geen wedergeborene, maar ook zelfs geen uitverkorene vóór zijn bekering, kan vallen.

Zover van de tegenwerpingen van de eerste soort, die namelijk uit de Heilige Schrift genomen worden.

II. Wij volgen nu diegenen, die op enige andere bedenkelijkheden zijn gegrond.

Waarop wij, om toch zo weinig tegenwerpingen als het mogelijk is, onbeantwoord te laten, wat langer bij stilstaan.

1. De eerste wordt genomen van die ernstige en zeer ontstellende droefheid, die in de oprechte bekering van deze of gene zonde vereist wordt. *Hoe*, zegt een ziel, *zou ik zo wederinstortende waarlijk bekeerd kunnen zijn, daar ik dan immers zulke grote en smartelijke droefheid over mijn zonden moest gehad hebben, die mij wel billijk van het weder bedrijven ervan had behoren af te schrikken*. Had die zonde mij eens zo gedrukt en geprangd zoals het behoorde, hoe zou ik mij daartoe weer zo hebben kunnen laten brengen, zoals ik evenwel in mij bevind?

Antwoord.

- (1) Dat u weer invalt in die zonde, waarvan u bekeerd bent geweest, komt daar juist niet uit voort, omdat ge u daarover niet billijker bedroefd hebt, maar omdat u voor die tijd, als u er weer invalt, die droefheid, zoals tevoren, zo niet gedenkt en gewaarwordt.
- (2) Daar is een droefheid over de zonde, die zuiver wettisch is, voortkomende alleen uit enige overtuiging des harten van de zonde en al die vloeken, die daardoor verdiend zijn. Zo'n droefheid moet men geenszins menen, dat zij iemand meerder tegen het wederinvallen zou kunnen sterken of wapenen, omdat die geheel buiten en zonder de dadelijke aanneming van Christus in de mens wezen kan. Waaruit nochtans, zoals boven gezegd is, alle kracht, om de wederinstortingen te vermijden, alleen moet en kan gehaald worden. Ja, door die droefheid zal het

soms gebeuren, dat sommigen te eerder in dezelfde zonden wederinvallen, omdat daaronder speelt die tergende macht der wet, waardoor ze de natuurlijke mens van de zonde niet alleen weerhoudt, maar, (hoewel vanwege zijn eigen verdorvenheid), de zonde in hem, zoals Paulus spreekt, boven mate maakt zondigende.

- (3) Ja, van de Evangelische droefheid zelf, die uit het geloof, uit haat tegen de zonde, en uit liefde tot Christus voortkomt, hoewel ze duizendmaal beter is, dan de enkel wettische, mag men dat evenwel niet zeggen, dat ze gewoonlijk de mens van het bedrijf van dezelfde zonde daadwerkelijk zou bewaren en af houden. Maar alleen dat ze zijn hart daartegen met een ongeveinsd en gezet voornemen sterkt en wapent, Ps. 18:24, enz.
- (4) Uit welke oorzaak het dan niet altijd vast gaat: ik ben zus en zo ernstig tevoren over deze of gene zonde bedroefd geweest, derhalve kan ik ze nu niet weer bedrijven. Of, ik heb die zonde weer bedreven, derhalve ben ik daarover tevoren nooit recht ernstig bedroefd geweest. Zie een voorbeeld in Petrus, die, indien iemand, zéker bitter bedroefd is geweest over zijn menselijke vrees; en evenwel daarna weer daarin is gevallen. Vergelijk Matth. 26 : 75 met Gal. 2 : 13.
- (5) Ja het kan soms wel zijn, en daar zijn ook oorzaken toe, dat die het allermeest over hun zonden ontsteld zijn geweest, zelfs Evangelischer wijze, daar veeleer weer toe komen te vervallen, als diegenen, die zich daarover maar matig bedroefd hebben, en dat:
 - a. Omdat dezulken zeer licht verrukt worden tot haastige en onbezonnen beloften tegen die zonde, waardoor ze zich zo benauwd hebben gevoeld. Waarover God dan niet ongewoon is hen met het wederinvallen in dezelfde zonde beschaamd te laten worden, en hen te tonen, dat een onbesuisde en on-eerbiedige belofte tegen de zonde Hem niet veel beter behaagt, dan de zonde zelve.
 - b. Omdat ze door die hevige ontsteltenis ook zeer licht tot beuzelachtigheid en een troosteloze kleinhartigheid vervoerd worden, waardoor dan:
 - hun krachten om te weerstaan, uitgeput worden, Ps. 77: 11.
 - De satan een open deur wordt gegeven, om hen, als nu half in zwijm liggende, te stouter te bespringen.
 - Ja hun eigen vlees aangemoedigd wordt, om alle goede tegenpogingen en tegenspartelingen te harder en onbeschaamder tegen te vallen. Niet, dat dit alles uit die grote geestelijke droefheid op zich zelf, dat is uit haar eigen natuur zou voortspruiten; maar, óf uit de opwelling van zinnelijke ontsteltenis, die daar dikwijls bij is, óf uit een algemene zwakheid van Gods kinderen, waardoor ze, God hun harten door een geëvenredigde droefheid neerbuigende, zonder het voor die tijd, waaraan Hij niet gehouden is, door enige invloeiing van troost weer te verkwikken en op te helpen. Zodat het niet wel anders wezen kan, of zij moeten voor die tijd enigszins versteld en krachtelozer daardoor worden.

Aanhouding. Nochtans behoorde mij immers het herdenken van die vorige droefheid zo'n krachtig gevoel en indruk te geven, dat het mij onmogelijk moest zijn datgene weer te doen, wat mij zo droevig bekomen en opgebroken is?

Antwoord.

- (1) Denkt, dat dit gevoel of deze indruk onvolmaakt is; hoe zou u dan een volmaakte afhouding van de zonde daardoor kunnen genieten? Immers kan de uitwerking niet meer zijn dan zijn oorzaak.

- (2) Ja, al was ze in haar aard al volmaakt, zoals ze niet is, zo blijft ze immers nog altijd niet meer dan een schepsel, en, kan door gevolg niet meer dan het werk doen van een schepsel en niet van de Schepper. Nu het is geen schepsels- maar des Scheppers werk, krachtdadig, uitwerkend, onfeilbaar. En ten aanzien van de uitkomst iemand van het weerbedrijven van de zonde af te houden. De droefheid over de zonde, het gevoel van die droefheid, het geloof, enz. kunnen dat dan niet doen, immers niet verder dan zedelijke oorzaken het kunnen, blijvende altijd God en zijn Geest alleen de werkende, overwinnende en onoverwinnelijke oorzaak. Ziet 2 Kor. 4:6, 1 Petrus 1 :5.

Aanhouding. Kan dit gevoel van de voorleden droefheid over mijn zonde dan wel oprecht zijn, als ik er evenwel weer inval?

Antwoord Ja toch, indien ze:

- (1) zoals gezegd is, een volstrekt voornemen, van de zonde niet weer te willen bedrijven, in u veroorzaakt.
- (2) Indien ze u het bedrijf van de wederinstorting, zo voor als nadat u er ingevallen bent, waarlijk zuurder en bitterder maakt, dan het eerste bedrijf van die zonde. Want waaruit kan die meerder bitterheid in het tweede bedrijf der zonde, meer dan in het eerste, anders voortkomen, dan uit de diepte van de druk van de bitterheid, die u tevoren daarom hebt moeten lijden? Omdat u dat nog zo wel heugt, dat ze u de eerste keer zo zuur en lelijk is opgebroken. Want dat is, dezen aangaande, het bijzondere einde ook, waarom u zo'n droevige indruk over het doen van de vorige zonde moet hebben, opdat u die indruk in het toekomstige voor dezelfde zonden zou waarschuwen, of daar weer ingevallen zijnde, u te levendiger doen gevoelen, wat u gedaan hebt.

Aanhouding. Het schijnt in het lichamelijke zo te gaan, dat een arm, op die plaats, waar ze eens gebroken geweest, en weer genezen en terecht gebracht is, nooit weer breekt. Was mijn ziel dan ook eens terecht over deze of gene zonde gebroken, verbrijzeld en vernederd geweest, ik zou dan immers ook geen nood hebben, van weer in hetzelfde kwaad te vervallen; dat eens wel genezen is, breekt immers niet weer op dezelfde plaats?

Antwoord.

- (1) Gelijkenissen verklaren wel een zaak, maar bewijzen niet.
- (2) Het is wel waar, dat dit gewoonlijk voorgebracht wordt, maar of de ervaring daarvan ook zo algemeen is, kan niet zonder redenen in twijfel getrokken worden.
- (3) Er is geenszins een gedurige overeenkomst tussen geestelijke en lichamelijke dingen. Het kan menigmaal heel anders in het lichaam gaan, dan in de ziel, en heel anders in de ziel, dan in het lichaam. Geestelijke dingen moeten met geestelijke tezamen gevoegd worden.
- (4) Als gelijkenissen van het lichaam de onmogelijkheid van de wederinstortingen zeker zullen bewijzen, dan zal ik op gelijke manier de mogelijkheid van die even krachtig kunnen vastmaken. Gaat het vast: de ziel kan in dezelfde zonden niet wederinvallen, omdat een been, waar het eens gebroken is geweest, niet weer kan breken, dan gaat het met evenveel recht ook zo vast: het lichaam kan meer dan eens in dezelfde koorts wederinstorten. Derhalve kan de ziel ook wel wederinstorten in dezelfde zonde, want de reden van gevolg is een en dezelfde.

HOOFDSTUK 7

2^e tegenwerping: ik ben ontrouw aan mijn gedane beloften

De tweede tegenwerping wordt genomen van de beloften, die de ziel zegt, dat ze dikwijls tegen deze of gene zonde gedaan heeft; welke nu weer bedrijvende, zo meent ze, dat ze dezelfde geloften verbroken heeft, aan God ontrouw is geweest, en bijgevolg uitgesloten van de genade. Want zegt ze: wie zal wonen op Gods heilige berg? *Die hetgeen hij gezworen heeft, al was het tot zijn schade, evenwel niet verandert*, Ps. 15:4, enz.

Antwoord.

Deze bedenking, daar ze zeer aanmerkelijk is, zullen wij door de volgende besluiten of stellingen trachten weg te nemen.

1ste stelling. Daar kan wezen een niet-volbrenging van 't geen men, of in het algemeen, of in het bijzonder, God beloofd heeft, waardoor men niet alleen niet moet geacht worden zijn trouw en belofte niet te breken, maar ook zelfs niet te zondigen. Waardoor dan duidelijk weerlegt wordt het gevolg, dat u hier zou willen maken: ik volbreng niet hetgeen ik God beloofd heb, derhalve ik ben ontrouw, en breek mijn beloften. Ja, zoals wij zeggen, u kunt het beloofde soms niet volbrengen, en niet alleen niet ontrouw zijn, maar ook zelfs niet zondigen. In enige bijzondere gevallen zullen wij dat wat nader aanwijzen:

Het kan dan geschieden:

- (1) Wanneer de beloofde zaak zondig en ongeoorloofd is. Indien, zegt zeker Rooms uitlegger, de zaak ongeoorloofd is, zoals ze dan verkeerd wordt beloofd, zo wordt ze nog kwalijker gehouden. Ziet ook doorgaans onze Godgeleerden in hun verklaringen over Markus 6 : 26, van de eed van Herodes.
- (2) Wanneer ze wel niet ongeoorloofd is, maar evenwel geheel en volstrekt onmogelijk; zoals of iemand God beloofd had, dat hij met zijn hand aan de hemel zou reiken, enz. Hij zou niet zondigen, ofschoon hij die zaak nooit kwam te volbrengen, hoewel deze zijn belofte voor ijdel en lichtvaardig zou gehouden moeten worden.
- (3) Wanneer de zaak in zichzelf wel geoorloofd is, en volstrekt ook wel mogelijk, maar evenwel niet mogelijk zonder enige bijzondere gave of genade, zoals als iemand beloofd heeft, altijd ongetrouwd te zullen blijven, enz.
- (4) Als de zaak wel geoorloofd, en zonder enige bijzondere gratie ook wel mogelijk is, maar ons evenwel daarna uit het een of ander zeker daarvan blijkt, dat het de wil en het besluit Gods niet is, dat wij die zouden volbrengen. Op zulke wijze was de belofte Davids, van de God Israëls een tempel te zullen bouwen, geoorloofd en mogelijk; nochtans, hij die niet volbrengende, zondigde niet, omdat hij daarna vernam, dat de Heere het anders begeerd en besloten had.
- (5) Als hetgeen wij beloofd hebben, toen wij het beloofden, mogelijk zijnde, daarna door enig onvermijdelijk toeval onmogelijk wordt; bijvoorbeeld, als iemand beloofd hebbende ten avondmaal te gaan, daarna ziek wordt en zulks niet kan voltrekken, of, als iemand op reis zijnde beloofd heeft, thuis komende, duizend gulden aan de armen te zullen geven, en ondertussen schip breuk lijdende, al het zijn verliest, en dan niets kan geven.
- (6) Als ons, op die tijd, als wij onze beloofde zaak zouden moeten volbrengen, voorkomt een plicht van meerder en tegenwoordiger noodzakelijkheid. Zoals iemand, die beloofd hebbende alle rustdagen driemaal ter kerk te zullen gaan,

daarna bevindt, dat zijn huis op een rustdag aan brand geraakt is, die zondigt niet, al blijft hij dan, voor die keer om zijn huis te beschermen, uit de kerk. Insgelijks zondigt zo een niet, die beloofd hebbende nooit voor het aanroepen van Gods Naam en lezen van Zijn Woord 's morgens te zullen uitgaan, en ondertussen, terwijl hij nog te bed ligt, bij een doodzieke die zijn hulp ten hoogste nodig heeft, wordt geroepen. Zo een, zeg ik, zondigt met zijn uitgaan niet, al laat hij die oefening voor die tijd achterwege. Omdat het alleszins redelijk is, dat ook in dezen het meer haastige voor het minder haastige de voortocht heeft.

- (7) Wanneer iemand door een onoverwinnelijk uiterlijk geweld gedrongen wordt het beloofde niet te doen, of het tegendeel te doen. Zo zondigt een maagd niet, als ze met geweld verkracht wordt, hoewel ze tevoren belofte van kuisheid aan de Heere mocht gedaan hebben. Evenzo ook niet diegene, die beloofd heeft nooit weer in het water te zullen komen, wanneer hij er door kracht en geweld weer in wordt gestoten, enz.

2^e stelling. Er kan ook een niet-volbrenging van hetgeen beloofd is wezen, welke wel kwaad en zondig, maar evenwel nog eigenlijk geen trouweloosheid tegen God of breking van belofte is; zoals het is, te weten die inbeelding van trouweloosheid, waardoor de zielen hier doorgaans het meest verschrikt en ontsteld worden. Nu dit is waarachtig in de volgende gelegenheden :

- (1) Als de beloofde zaak niet volbracht wordt door een eenvoudige, hoewel geenszins geheel onstraffelijke onvoorzichtigheid of achteloosheid. Bijvoorbeeld: indien iemand een schat van een ander in bewaring genomen hebbende, met belofte van die dan of dan weer te zullen leveren, door zuivere onbedachtzaamheid, zonder opzet of voornemen daartoe, zijn deur open laat staan, zodat gemelde schat gestolen en weggenomen wordt. Zo een is wel te beschuldigen over zijn onvoorzichtigheid, maar kan evenwel voor een trouweloze breker van zijn beloften niet gehouden worden.
- (2) Als iemand, gewoonlijk wel op zijn hoede zijnde, evenwel zeer schielijk eer hij het weet, verrukt en verrast wordt, om te doen hetgeen hij niet wilde, en te laten hetgeen hij beloofd had. *Mijn gedachten zijn uitgerukt*, zegt Job, *en de bezittingen mijns harten*, Job 17 : 11. het Is gewis niet geheel van zonde vrij te spreken, als men zich zo laat overvallen., maar echter wel van trouweloosheid.
- (3) Als iemand door enige krachtige, overvallende inwendige aanvechting, hoewel anders tegen zijn wil en voornemen, tot het bedrijven van hetgeen hij voornemens was niet te doen, vervoerd en weggesleept wordt. Ik zeg van een inwendige aanvechting; want iemand overwonnen wordende door een buitenaankomend geweld, kan het beloofde niet alleen niet doen zonder trouweloosheid, maar ook wel, zoals even gezegd is, zonder zonde. Maar de aanvechting, van binnen voortspruitende, sluit altijd onze zonde in, en daarom is de nalating van hetgeen beloofd was, die daaruit voortkomt, geenszins in het geheel te verschonen. Zo was Petrus in zijn verloochening tegen zijn belofte, van geen zonde te verontschuldigen, omdat dezelve niet uit enig uitwendig geweld, maar uit zijn inwendige vreesachtigheid voortkwam. Hoewel eigenlijk niet schijnt geoordeeld te moeten worden, dat hij zijn trouw en belofte tegen de Heere daarin heeft verbroken, namelijk breken van beloften in die nauw en harde zin verstaan zijnde, waarin het de ziel, die deze tegenwerping inbrengt, verstaan wil hebben.

3^e stelling. Waaruit dan blijkt, dat het houden en breken van beloften niet nauwkeurig moet geoordeeld worden, uit het doen of niet doen van hetgeen beloofd was, want,

zoals nu getoond is, het niet volbrengen van de beloofde zaak kan er wezen, zonder dat er nochtans is eigenlijke breking van belofte.

U zult zeggen: *waaruit kan men dan zeker weten, dat men de beloofde zaak niet doende, nochtans niet trouweloos is?*

Antwoord. Uit drie dingen:

- (1) Indien u de zaak, die beloofd was, zelfs niet volbracht zijnde, echter in oprechtheid in u kunt bevinden een volstreckte genegenheid, uit eerbied voor Gods Wet en uw belofte voortkomende, zonder oenige heersende bijoogmerken, om dezelve, als het in uw macht was, alsnog te volbrengen.
- (2) Indien u naarstig en niet moedwillig slofachtig en nalatig zijt, in al die dingen waar te nemen, die, als middelen tot uitvoering van hetgeen u beloofd hebt, noodzakelijk en dienstig kunnen zijn.
- (3) Indien u uzelf over het niet betalen van hetgeen u beloofd had, kunt beklagen, en, als het door uw schuld enigszins toegekomen is, veroordelen, en voor de Heere verootmoedigen.

Hebt u deze dingen in u, dan kunt u soms het beloofde niet gedaan hebben, en al evenwel uw beloften niet gebroken hebben of trouweloos wezen. Ja, dat is Gods goedheid over de zijnen, dat Hij voor volbracht houden wil, hetgeen zij hebben willen volbrengen, en voor niet gebroken, hetgeen zij niet hebben willen verbreken, of waarover zij zich bedroeven, indien ze het niet volbracht mochten hebben.

3^e stelling. Alle beloften, die aan God tegen de zonde, of tot het goede geschieden, sluiten ten aanzien van hun uitvoering altijd in deze algemene en ingesloten voorwaarde. Indien God ons van het kwade, dat wij afgezworen hebben, met Zijn genade, op ons nauwgezet gebruik der middelen, gelieft te weerhouden, en tot het goede, dat wij beloofd hebben, te sterken en bekwaam te maken. Ik zeg, ten aanzien van de uitvoering, niet ten aanzien van het voornemen, want dat kan in volstreckte beloften van geen voorwaarde afhangen, hoewel ook de afhankelijkheid van de uitvoering der beloften van deze of gene voorwaarde, de volstrektheid van de beloften geenszins behoeft omver te stoten. Zo weinig, als het Goddelijke besluit der Verkiezing daarom behoeft na te laten volstrekt te zijn, omdat, ten opzichte van de uitvoering daarvan enige voorwaarden van geloof, bekering, enz. ingesloten worden. Dit nu vaststaande, dat die uitvoering van onze beloften altijd op de voornoemde voorwaarde staat, gebeurt het wel, als wij onze beloften niet volbrengen, dat het God ondertussen ook niet belieft ons te voorzien van die vereiste hulp, zonder welke nochtans werkelijk en dadelijk die beloften niet volbracht en uitgevoerd kunnen worden. En kan in dit geval het niet volbrengen van het beloofde, wij het onze gedaan hebbende, voor geen trouweloosheid gehouden worden, zo weinig, als iemand die zijn uiterste best doet, met zweten en arbeiden, en evenwel geen hulp of zegen van God ontvangt, daarom voor lui en nalatig geacht behoorde te worden.

Uitvlucht. *Hoe! Zult u zeggen, is dat doen van die zonden, die ik afgezworen heb, dan daarom juist geen trouweloosheid, omdat God mij misschien daartegen zo niet sterkt, dat ik ze inderdaad nalaat? Is dat niet geheel de schuld op God leggen?*

Antwoord.

- (1) Al helpt God niet met Zijn intomende en inbindende genade, kan dat Hem evenwel geenszins als een schuld toegerekend worden, omdat Hij die hulp niet schuldig is.
- (2) Het is evenwel zonde, als u het kwade niet verlaat en vermijdt, dat u afgezworen had, ofschoon God u met Zijn intomende genade niet heeft bijgestaan, omdat u de

- eis der Wet niet voldoet, die u dit nalaten van dat kwade geboden had.
- (3) Nochtans is het eigenlijk geen zonde van verbondbreking of ontrouw, omdat ze, hoewel tegen die verbintenis, die uit de Wet voortvloeit, strijdende, en daarom ook strafbaar is, evenwel, indien u tegen uw wil en voornemen daartoe vervalt, niet moedwillig aanloopt tegen die verbintenis, die oprijst uit uw gedane belofte. Omdat dit immers geenszins het oogmerk is geweest van uw belofte tegen de zonde, dat u, ook zelfs God u met Zijn intomende genade, op het behoorlijk gebruik der middelen, tegen dezelve niet sterkende en ophoudende, die evenwel werkelijk of door de daad zelf zou nalaten. Want, indien ze zo is geweest, zo is ze lichtvaardig en niet deugend geweest. Diegene nu, die niet volbrengt hetgeen hij niet beloofd heeft, hoe kan die geoordeeld worden tegen zijn beloften gedaan te hebben? Die het avondmaal, bijvoorbeeld, kan gebruiken en niet gebruikt, die zondigt; nochtans begaat hij eigenlijk geen ontrouwheid, noch breekt ook zijn beloften, zolang hij zich, tot haar gebruik, nog nooit door belofte verplicht of verbonden heeft. Merkt wel, als iemand het nalaten van een zonde belooft, dat hij dan *de daad* van nalating niet belooft; want dat kan, noch mag hij, als Gods werk voornamelijk zijnde, niet beloven, maar hij belooft alleen het *gebruik der middelen en zijn naarstigheit*, om tot die daad te komen.

4^e stelling. Nochtans is er waarlijk een zodanige niet-volbrenging van hetgeen men God beloofd heeft, wat niet alleen een zonde, maar ook een zeer schandelijke ontrouw en breking van beloften is. Deze nu heeft plaats:

- (1) Als de oorzaak, waarom wij de beloofde zaak niet uitvoeren, is enkel kleinachting zo van God, aan Wie de belofte gedaan is, alsmede van de beloofde zaak zelve. Zoals dat dikwijls blijkt in onheilige en roekeloze mensen, die in het algemeen hun goede beloften weer in de wind slaan, en nóch om Gods, nóch om des eeds wil, bewogen kunnen worden, die te volbrengen en te betalen.
- (2) Als wij, bedaard van zinnen en verstand zijnde, het beloofde wel juist niet nalaten uit zuivere en volstrekte verachting Gods, of van de eed, of der beloofde zaak; maar evenwel uit een gewone meerderachting van iets anders, dat minder is dan God, of die beloofde zaak, enz. Hetzij dan voordeel, eer van de wereld, gemak, gunst van mensen, plezier, of iets anders. Overspel is een breking van beloften tussen man en vrouw, nu, waarvan we hier spreken, dat is geestelijk overspel. Ziet Jac. 4 : 9. Ps. 44: 18.
- (3) Als wij in het algemeen op enige andere wijze opzettelijk, met voorbedachten raad en geheel moedwillig niet willen doen of laten hetgeen, waartoe wij ons door belofte aan God verbonden en verplicht hadden, 1 Sam. 15 : 23, Jerem. 42 : 20.

Nu van zulke niet-uitvoering der beloften zouden wij ook niet durven zeggen, dat ze in een ware wedergeborene gewoonlijk plaats zou kunnen hebben. Het is wat anders, als hij onder zware aanvechting ligt, welke hem misschien verhindert recht te oordelen van de gewichtigheid der dingen, die alhier behoren aangemerkt te worden. Zoals wij ook daarom die woorden: „bedaard van zinnen en verstand zijnde, ” daarbij gedaan hebben.

Maar, om nu tot onze bekommerde zielen te komen: wie is er toch onder hen, die in die zonde, die hij tevoren afgezworen had, wederingevallen zijnde, met waarheid en als voor Gods aangezicht zal durven zeggen, dat hij zich op zo'n wijs, als in de naaste stelling gezegd is, in het niet-volbrengen van zijn beloften voor de Heere gedragen heeft? Laat hij verachting Gods, heersende moedwil, enz. in zijn wederinstorting tonen, en dan zal men van hem ook moeten zeggen, dat hij zijn beloften ontrouw

verbroken heeft. Maar als hij dat ook niet kan tonen, moet hij zichzelf in dezen ook niet lichtvaardig veroordelen.

5^e stelling. Ja, ofschoon iemand zich zo trouwloos tegen God mocht aangesteld hebben, zodat hij tot zijn verachting met opzet en moedwillig zich in dezelfde zonde weer overgegeven had, en zulks tegen zijn bijzondere belofte; moet evenwel zodanig een, om de schrikkelijkheid van dat kwaad, de moed niet geheel opgeven, en tot wanhoop vervallen. Want, behalve dat iemand daarover klagende, (indien zijn klagen hartelijk, ongeveinsd, en naar God is) daarmede al betoont enige genade te hebben, zo zijn immers de verdiensten van Christus door het geloof aangenomen, zoals boven ook gezegd is, krachtig genoeg om ook die lelijke, ja nog veel lelijker zonde ten enenmale uit te wissen. Ja, daar is ook een uitgedrukte belofte, waardoor zelfs zulke trouwelozen nog tot genade geroepen en genodigd worden. Ziet de klare woorden Gods bij Jeremia in zijn 3de Hoofdstuk in het 20 en 22ste vers. Waarlijk, zegt aldaar de Heere, *zoals een vrouw trouwelooslijk scheidt van haar vriend, zo hebt gijlieden trouwelooslijk tegen Mij gehandeld, gij huis Israëls, enz.* Nochtans, vervolgt Hij daarna: *keert weer, gij afkerige kinderen, Ik zal uw afkering genezen.* Doet er bij 2 Tim. 2 : 13. *Indien wij, zegt Paulus, ontrouw zijn, Hij is getrouw, en kan Zichzelf niet verloochenen.*

Uit welk gezegde men dan ook zien kan, op hoedanige wijs de Heilige Schrift verstaan moet worden, wanneer ze zo dikwijls spreekt van ontrouwen, of trouwlozen, trouweloosheid, enz. te weten, dat die benamingen, óf alleen op onwedergeborenen, die maar een uiterlijk verbond met God hadden, en dat verbraken, gepast moeten worden; óf immers niet met het oog op de wedergeborenen, dan onder de bovengestelde grenzen en bepalingen.

Aanhouding. Al val ik juist zo dikwijls niet weer in deze of gene zondige zaak, ben ik toch evenwel niet vrij van wederinstortingen, ja trouwloos in mijn wederinstortingen, dewijl ik dezelfde soorten van goede plichten, die ik eens nagelaten heb, tegen mijn beloften, al weer nalaat. Nu herhaalde nalating van plichten is zowel wederinstorting, als het voortdurend en herhaald bedrijf van zonden, enz.

Antwoord Men moet hier onderscheid maken tussen eenvoudige nalatingen van plichten en gekwalificeerde nalatingen, dat is, zodanige, die met versmading en verachting van die plichten vergezelschap zijn. Dit vooruitgesteld zijnde, zeggen wij :

- (1) Dat ja waarlijk de gekwalificeerde nalatingen niet anders dan voor eigengezegde wederinstortingen gehouden moeten worden, omdat dezelve in daad niet anders zijn, dan een herhaalde verachting, wat iets stelligs is, van Gods ordonnantiën, getoond in iets te laten, daar de andere getoond worden in iets te doen.
- (2) Dat, alhoewel de eenvoudige nalatingen van plichten, zoals wij in de beginne ook gezegd hebben, geen eigenlijke wederinstortingen zijn, dezelve evenwel voor bestraffelijke zonden moeten gehouden worden.
- (3) Dat nochtans die nalatingen in behoorlijke vergelijking met andere wederinstortingen, waardoor namelijk hetzelfde kwaad meer dan eens bedreven wordt, aangemerkt zijnde, van zo grote en schandelijke lelijkheid niet zijn, dan dezelve; zoo, omdat er gevallen zijn, waarin meer dan eens iets goeds te laten, geoorloofd kan wezen. Zoals dat iemand, ziek zijnde, tienmaal achter elkaar het uiterlijke Avondmaal verzuimt en nalaat. Daar er nochtans geen gevallen kunnen zijn, waarin men iets kwaads ooit, ik laat staan meer dan eens, zou mogen bedrijven. Alsmede, omdat het gewoonlijk veel minder tegen de Goddelijke liefde schijnt aan te lopen, iets goeds, dat Hij gebiedt eenvoudig meer dan eens niet op te

volgen, als meer dan eens regelrecht het tegenovergestelde van Zijn gebod in het werk te stellen.

- (4) Waaruit dan volgt, dat het ook geen meerder trouweloosheid is een beloofde plicht meer dan eens niet uit te voeren, dan een afgezworen zonde meer dan eens te bedrijven; indien het op zulke manier daarmee gesteld is, als wij terstond aangewezen hebben. Doet er tot verduidelijking dit nog bij: dat in al die nalatingen van de onderlinge diensten, die getrouwde lieden aan elkaar schuldig zijn, door hen aangegaan wordt tegen hetgeen zij, immers ingewikkeld, elkaar beloofd hebben. Hoewel nochtans niemand zo hard en onbescheiden zal gevonden worden, die daarom al de misgrijpingen voor trouweloosheid en verbondbreking zal willen gehouden hebben.

Aanhouding. Ja maar, mijn nalatigheden zijn te aanhoudend. Er is zo in het goede te behartigen als een gedurige slopheid bij mij; hoe kan dat alles dan zo zonder verachting der plichten zijn, en zo dikwijls herhaald worden, zonder wederinstorting?
Antwoord.

Vooropgesteld zijnde, dat u een van die rechte bekommerden bent, tot wie deze troost alleen gericht wordt, zeggen wij:

- (1) Dat uw nalatigheden gewis te aanhoudend zijn, om van zonde vrijgesproken te worden. Maar dat is eigenlijk de zaak niet, waar het hier op aankomt, zoals daarna, in een ander geval, nog breder getoond zal worden.
- (2) Rechte slopheid in het goede, die met de bekering niet bestaan kan, want dat is hier de kwestie, is niet alleen gelegen in zo'n zeker, voor enige tijd, achtereenlopend nalaten van de uiterlijke oefeningen der heilige plichten; maar ook in een gewoonlijke inwendige onbekommerheid en onbezorgdheid, om die plichten te mogen uitwerken. Een ziel, die zo geheel en al sloffig is, die laat niet alleen doorgaans, hetgeen ze behoorde te doen; maar zij zorgt ook niet eens, om zich meerder te verkloeken. Zij klaagt over hare verzuimen niet, maar is gewoon even weltevreden, ja zoekt menigmaal verontschuldigen en voorwendselen, om, ware het mogelijk, hare slofheid nog te rechtvaardigen en goed te pleiten. Nu zo'n slofheid is er immers in u niet, want u klaagt daarover, u hebt er verdriet in, u wenste nooit nalatig geweest te zijn. Ja u doet al dikwijls met het hart, hetgeen u voor een tijd niet kunt uitvoeren met de werken. Zodat u dan alleen om zo'n slofheid, hoewel ten hoogste, als een lelijk kwaad, berispelijk zijnde, uw geestelijke staat geenszins behoort te veroordelen.
- (3) Er is dan bijgevolg ook wel een zondige onachtzaamheid, achteloosheid, of gebrek van behoorlijke achtgeving in zulke uw nalatigheid; maar echter juist geen eigenlijke verwerping, of verachtelijke versmading van heilige plichten. De vromen verachten de plichten niet, die ze laten, maar laten dikwijls onbedacht de plichten, die ze achten.

HOOFDSTUK 8

3^e tegenwerping: van de macht en de heerschappij van de zonde

Nu volgt de derde tegenwerping, die genomen wordt van de macht en heerschappij der zonde, die er dan nog in de ziel schijnt te zijn, wanneer ze elke keer weer vervalt tot dezelfde dwaasheid. *Hoe - menen zodanige bekommerde harten, - zou de heersende kracht der zonde in hen ten ondergebracht kunnen zijn? Daar ze immers nog zo dikwijls van dezelve in dezelfde put, die ze nochtans zo hoopten en beloofd hadden te vermijden, neergestort worden ? enz.*

Antwoord.

Om hierop grondig te antwoorden, zullen wij drie dingen aanwijzen :

- I. Wat is eigenlijk, of waarin bestaat eigenlijk de macht en heerschappij der zonde?
- II. Hoe ver die heerschappij in een wedergeborene nog plaats kan hebben?
- III. Hoe dat iemand wederinvallen kan in een en dezelfde zonde, en evenwel niet zijn onder de heerschappij en macht der zonde?

I. Betreffende het eerste: de heerschappij van de zonde verspreidt en vertoont zich in alles, wat in of aan de mens is, in zijn verstand, in zijn wil, in zijn hartstochten of genegenheden, en in zijn doen of handelingen. Wij zullen eens zien, wat ze in ieder doet, waaruit dan klaar blijken zal, wat het is nog geheel te zijn onder de heerschappij van de zonden.

Vooreerst dan: ze overweldigt het verstand, en dat tweezins:

1. Berovenderwijze, *privatief* dat is, met iets daaruit te nemen en te houden, dat er in behoorde te wezen. Zij neemt dan :

- (1) Daaruit weg het levendig en nodig gezicht van de geestelijkheid, rechtvaardigheid en goedheid van de Wet des Heeren, Rom. 7:12. Zodat de mens niet zien noch oordelen kan, dat het juist zo redelijk en zo billijk is, op de inhoud zo goed en zo nauw te passen, als wel dikwijls geleerd en aangedrongen wordt.
- (2) Zij belet en verhindert ook de behoorlijke bekommring en besef van de verschrikkelijkheid en gruwelijkheid der zonden, die tegen die wet bedreven worden. Deze heerschappij handelt met de mens, zoals de Filistijnen met Simson deden, die ze in hun geweld gekregen hebbende, zijn beide ogen uitstaken. Zo steekt zij ook de zondaren de ogen uit; zodat ze hun lelijkheid nóch zien, nóch kunnen kennen, die ze nochtans moesten zien en behoorden te kennen.
- (3) Zij belet ook de noodzakelijke toe-eigening van Gods geboden en dreigementen op zichzelf, maar, maakt, dat die alle van de ziel maar in het gemeen overwogen en aangemerkt worden, zonder zichzelf die enigszins toe te passen, en zichzelf daaronder te stellen. Want daardoor ziet ze, dat diegenen, die zij zo beheerst, misschien tot gevoel en achterdenken gebracht zouden worden, en zo gedachten krijgen, om, naar vermogen, haar geweld enigszins te ontworstelen.
- (4) Zij weert ook uit het verstand die rechte, levendige en overtuigende kennis van de getrouwheid, vriendelijkheid, heerlijkheid en algenoegzaamheid van de Heere Jezus Christus, 2 Kor. 4: 5, 6.

II. Stellenderwijze, *positief*, dat is, met iets in het verstand te verwekken, dat er niet in behoorde te wezen, als:

- (1) Met in het bedrijf van de zonde zodanige gemakelijkheid, voordeligheid, zoetheid, enz. te vertonen, die er geenszins in te vinden is, Maléachi 3:15, Jac. 1 : 14, Gen. 3 : 3, Spr. 12 : 26 en 11:18.
- (2) Met het verstand gewoonlijk te doen oordelen, dat, hoewel het goede te doen niet geheel moet veracht worden, nochtans het plezierig en voordelig goed altijd de voorkeur behoorde te hebben boven het eerlijke; en het vermijden van het schadelijke kwaad boven hetgeen dat schandelijk en zondig is. Of ten minste, dat het eerlijke goed meest om voordeel, dat het geeft, gezocht, en het zondige kwaad meest om de schade, die het na zich sleept, vermeden behoorde te worden.
- (3) Met het verstand ook voor te schilderen een genoegzame geschiktheid, kracht en eigenwaardigheid, om door en bij zichzelf gelukzalig te worden; en zo hetzelve af te raden van buiten zichzelf te gaan, en in Christus Jezus zijn behoudenis te zoeken.

Ten tweede: de heerschappij der zonde gaat ook over onze wil, en zulks driezins:

1. Met in dezelve een gewone zucht en lust tot het kwade te verwekken.
2. Met een gewoonlijke onlust en afkeer van het goede daarin te veroorzaken.
3. Met allen oprechten strijd, wat die eigenlijk zij zal daarna getoond worden, weezin, en tegensparteling tegen het bedrijf van het kwade, en het nalaten van het goede, die anderszins in de ware bekeerde is, uit zich weg te nemen, zodat ze hem de zonde ongemoeid en gerust laat zoeken en begeren. Ja doorgaans uitvoeren, zonder van iets, dat recht geestelijk is, daarvan afgeraden of teruggetrokken te worden.

Ten derde. Zij vertoont zich ook in onze hartstochten, die overweldigt ze en overheerst ze op twee manieren :

1. Met dezelve dikwijls, als ze zich nochtans behoorden te roeren, stil en in rust te houden, zoals dat doorgaans blijkt in die slaperige zorgeloosheid en verstijfdheid, die er in de onherborene gevonden wordt. Spreuk. 28: 14 en 29 : 1. Rom. 2: 5.
2. Met die van hun gepaste voorwerpen af te trekken en af te leiden, en op verkeerde toe te passen. Als bijvoorbeeld, met vreugde te verwekken in de zonde, waar droefheid moest wezen, en droefheid in de godsdienst, waar vreugde moest wezen; vrees omtrent de onrechtvaardigen toorn van de mensen, waar kleinachting moest zijn, en kleinachting omtrent Gods toorn, waar vrees moest zijn, enz.

Ten vierde. Zij bemachtigt ook de daden en handelingen van de mens, en dat op de volgende wijze:

1. Met dezelve gewoonlijk af te leiden van hetgeen, dat goed, heilig en deugdelijk is.
2. Met ze, indien ze al enigszins goed zijn, niet anders dan zeer onbestendig en veranderlijk te maken, zodat ze maar worden als een vroegkomende dauw, en doorgaans zo haast ophouden en verdwijnen, als ze begonnen hebben.
3. Met ze ook, ten aanzien van de gewone gang des levens, gedurig tot het kwade, zondige en onbetamelijke te bestieren, zodat, hoewel er misschien soms enig goed mag schijnen in te zijn, het gewone handwerk evenwel doorgaans niet anders is, dan goddeloos en zondig, Joh. 8 : 34.

Zie, dit is de kracht en het werk van de heerschappij der zonde in de onherborene mens. Kunt u nu in uw wederinstortingen zien, dat u op dezelve of dergelijke wijs ook nog van uw zonden bemachtigd en gehandeld wordt, besluit daar dan ook vrij uit dat u nog een slaaf en onderdaan daarvan bent. Maar bevindt u dit ook niet, oordeelt van uzelf

dan ook niet eerder het kwaadste, dan wanneer u het grondig en bondig kunt bewijzen.

II. Maar laat ons verder gaan tot het tweede, dat wij tot uw geruststelling over deze tegenwerping aan te wijzen hadden. *Namelijk, hoever de heerschappij der zonde in een recht wedergeborene nog bestaan kan?*

Om dit te verklaren, moet onderscheid gemaakt worden tussen

- zodanige heerschappij der zonde die algemeen is,
- en zodanige die maar gedeeltelijk en stukswijs is, gaande maar alleen over deze of gene bijzondere of particuliere daden.

Van de eerste zijn de wedergeborenen genadiglijk verlost en vrij gemaakt door de Geest der heiligmaking, maar niet van de tweede. Ziet Rom. 7 : 23. Met welke onderscheiding dan ook verstaan moet worden dat algemene onderscheid tussen de zonden der goddelozen en der Godzaligen, dat die van de eerste heersende zijn, maar die van de tweede niet heersende. Dat is, niet zo heersende geheel en algemeen, als ze zijn van de goddelozen. Onverminderd deze waarheid, dat ook nog een stukswijze heerschappij in de wedergeborene kan gevonden worden. De goddelozen verkopen zich geheel om kwaad te doen, zij geven zich over tot de zonde, en dienen die vervloekte meester met genoegen. Maar de Godzaligen, hoewel ze soms ook wel eens van hem onder gelegd worden, laten zich evenwel geen handen en voeten van hem binden, maar spartelen en haspelen zolang, totdat ze eindelijk weer de overhand krijgen.

Waaruit u nu lichtelijk het derde, dat hier te tonen was, kunt afnemen, namelijk, dat hoewel uw wederinstorting dikwijls geen plaats in u kunnen hebben, zonder een stukswijze heerschappij der zonde, voor die tijd en die handeling, - dat ze evenwel in u nog kunnen wezen, zonder zodanige gehele en algemene heerschappij. En dat u dienvolgens, behoudens uw wederinstorting, nog wel een wedergeborene en in de staat der genade kunt wezen. Doch van deze heerschappij der zonden in de wedergeborene zal in het *tweede deel* wijdlopig en afzonderlijk gesproken worden.

Aanhouding. Evenwel, zult u zeggen, gaat het vast, dat ik ten minste voor zoveel als het dan is, van de zonde overwonnen word. Wat immers niet deugt, daar ik, indien ik genade had, de zonde moest overwinnen?

Antwoord.

1. Het is een zonde zich van de zonde ook voor één enkel keer te laten overwinnen. Maar dat sluit de ziel daarom ten eerste niet buiten alle gemeenschap der genade, waar het hier op aankomt.
2. Men kan ook soms, hoewel het gewoonlijk anders is, ook al vallende, niet alleen niet van de zonde geheel overwonnen worden, maar ook die zelfs overwinnen. Zoals in het worstelen dikwijls geschiedt, dat die onderligt de bovenliggende de doodsteek geeft, en zoals Christus, al stervende, de dood heeft overwonnen, Hebr. 2:14. *Daar is een man*, zegt Salomo bij een andere gelegenheid, *die over de andere mens heerst*, dat is zoals sommigen verklaren: een heerser ten kwade. Pred. 8 : 9.
3. Het kan wezen, dat zelfs op die tijd, als u van de ene zonde overwonnen bent, u juist diezelfde zonde wel niet weer overwint, maar dat u evenwel door die nederlaag een ander overwint, die misschien schadelijker en lelijker is dan diegene, die u voor die tijd terneer heeft geworpen. Dikwijls raakt een Christen in haastige toorn, maar door het aanmerken van die overwint hij soms zijn ongevoeligheid, slaperigheid of geestelijke vermetelheid, enz.
4. De overwinning van de zonde heeft haar verscheiden graden en trappen. Zij

geschiedt óf, als de ziel het zo ver brengt, dat ze van de zonde geheel niet meer besprongen, gekweld en aangevallen wordt; wat wij houden meer de hemel, dan de aarde eigen te zijn. Óf, als ze haar nog wel bestoekt, maar dat de ziel, hoewel met veel arbeid en moeilijkheid, de daad nog evenwel voortbrengt, die de zonde trachtte te verhinderen. Óf dat kwade nog laat, waartoe de zonde trachtte te verlokken. Óf, dat de ziel van de zonde wel wordt neergeworpen, maar evenwel niet nalaat, naar haar vermogen tegen te spartelen en weerstand te bieden, en de inwilliging van de zonde te ontlopen of ze te ontworstelen. Het kan wezen, dat u in uw wederinstortingen niet overwint op de eerste en tweede wijs, maar onderzoekt uzelf wel, of u wel zo ronduit zeggen kan, dat u niet overwint op de laatste wijze. Zie Jak. 4: 7.

Aanhouding. De Geest is immers sterker dan het vlees, 1 Joh. 4 : 4. Indien het de rechte Geest dan is, die ik heb, hoe kan hij dan van het vlees nog zo dikwijls overwonnen en terneer geworpen worden?

Antwoord.

1. Het gaat niet altijd op dat de sterkste nooit ten onder geworpen zou kunnen worden. Christus was sterker dan al Zijn vijanden, nochtans werd Hij voor een tijd van Zijn vijanden overweldigd.
2. Dit is evenwel geen overwinning van het vlees over de geest, maar alleen voor deze of gene tijd een krachtiger beweging van het vlees tot het doen van dit of dat kwaad, of het nalaten van dit of dat goed, waartegen het de Heiligen Geest niet gelieft, Zich voor die tijd zo krachtig te stellen, als wel op een andere tijd.
3. Er kunnen ook verscheiden redenen zijn, waarom het vlees ons soms meer terneer werpt, dan de Heilige Geest of de genade van de Geest ons ophoudt; als:
 - a. Omdat het vlees het voordeel van de tijd, in de mens boven de genade heeft. Die in de tijd de voorste is, wordt in werking ook licht de krachtigste. Eerst in het veld is de halve overwinning, Ps. 51:7.
 - b. Omdat de bewegingen van het vlees met onze natuur zowel overeenkomen, daar de bewegingen der genade daarboven gaan of daartegen. Nu het is zeker, dat dingen die elkaar zoals zijn, meer op elkaar vermogen, dan die ongelijk zijn.
 - c. Omdat het werk des vleses doorgaans in ons nog overvloediger is, dan dat van de genade. Wij hebben nog een ganse hoop en een grote modderpoel van verdorvenheid, maar alleen de *eerstelingen van de Geest*, Rom. 8 : 23.
 - d. Omdat het vlees om verkeerd te werken, geen bijzondere opwekkende kracht nodig heeft, maar zich ten kwade strekt onder Gods algemene voorzienigheid. Daar nochtans de genade niet kan werken dan door een bijzondere kracht van God gaande gemaakt en opgewekt zijnde. Welke opwekkende kracht God ons niet altijd verleent, zoals Hij ook niet gehouden is. Wat wonder is het, dat het vlees zich dan menigmaal meer toont dan de genade? En als genade hebt nog soms van het vlees terneer geworpen wordt?

Aanhouding. Ja maar mijn wederinstortingen zijn al te menigvuldig, het is met één of twee keer niet te doen, maar ik moet bekennen, dat ik schier alle dagen weer doe, hetgeen ik zo vast en dikwijls voorgenomen had te laten. Hoe zou dat alles zo zonder heerschappij van de zonden kunnen wezen?

Antwoord.

1. Misschien is het ook niet zonder gedeeltelijke en stuksgewijze heerschappij, zoals wij dat tevoren al toegegeven hebben.

2. Die woorden, *mijn wederinstortingen zijn te menigvuldig*, kunnen tweezins genomen worden: óf, dat daardoor te kennen gegeven wordt, dat ze meer zijn, dan ze behoren te zijn of al te menigvuldig, om van zonde vrijgesproken te worden, zoals wij dat boven van de nalatigheden ook gezegd hebben; óf, dat ze meer zijn, dan er met de staat der genade of zonder de heerschappij der zonde, te weten, die geheel en algemeen, bestaan kunnen. Op de eerste wijs is het zeker, dat ze al te menigvuldig zijn, ja dat zelfs een enige al teveel is. Maar dat is de vraag hier niet; maar op de tweede wijs kan dat zo zeker niet gezegd worden, vermits het niet wel zo net te bepalen is, (hoewel het herhaalde weder instorten de ziel in groot gevaar stelt) hoe dikwijls evenwel een bekeerde daartoe nog wel zou kunnen komen.
3. Het bedrijven van dagelijkse en algemene zwakheden van de Christenen moet, zoals in het begin getoond is, voor geen weder instorten gehouden worden, maar alleenlijk het herhaald bedrijf van uiterlijke en enigszins ergerlijke en zware zonden. Tot welke het niet gelooflijk is, dat de ziel die hier zo klaagt, zo dikwijls zou komen te vervallen, tenware dan geraakt zijnde in een ongewone geestelijke zwakheid en bezwijking. Waarin, zoals bekend is, van de oprechtheid van iemands geestelijke staat niet zeker geoordeeld kan worden.
4. Of zo het mocht gebeuren, dat iemand in een opvallender zonde vrij dikwijls kwam in te vallen, die moet daarom niet ledig op die wederinstorting blijven staan opmerken, maar slechts telkens ná de val zich weer op zoeken te richten, en zijn bekering vernieuwen. Want nooit zal hij meer kracht of troost daartegen kunnen krijgen, dan wanneer hij, zijn zonde hervat hebbende, in waarachtige boete ook zijn toevlucht tot God gaat hervatten. Hebt u duizendmaal gezondigd, het is behoorlijk, dat u ook duizendmaal berouw hebt.

HOOFDSTUK 9

4^e tegenwerping over het goede voorbeeld van anderen

De vierde tegenwerping, die hier te beantwoorden is, wordt genomen van het voorbeeld van anderen, die wedergeboren zijnde, zich zó voor dezelfde soort van zonden kunnen wachten, en zich noch om lief noch om leed daartoe weer laten vervoeren. *Zo gaat het nochtans niet met mij, zegt de ziel, maar recht anders; hoe zou ik dan een wedergeborene kunnen wezen?*

Antwoord.

1. Het argument volgt helemaal niet: *deze of die wedergeborene kan zich voor deze of gene zonden wachten, waar ik mij zo niet voor wachten kan, echter ik ben geen wedergeborene.* Job en David waren beiden wedergeborenen, nochtans kon zich Job wachten voor onkuisheid, Job 31:1, wat David evenwel niet deed, 2 Sam. 12:4, 5. Izak en Salomo waren beiden wedergeborenen, evenwel onthield zich Izak van meer vrouwen tegelijk te nemen, waarin Salomo nochtans, ja boven vele anderen, zich zó in verlopen en toegegeven heeft.
2. Ziet u andere wedergeborenen niet weer invallen in die zonden, waarin u soms weder instort, misschien storten zij weer in sommige andere zonden, waarin u niet weder invalt. U valt misschien soms weer in wraakgierigheid, hovaardij; zij misschien in ondankbaarheid, dronkenschap, enz.
3. Het kan uit veel dingen voortkomen, dat de ene wedergeborene zich van sommige zonden beter kan onthouden, dan een ander, niettegenstaande zij beiden nog wedergeborenen zijn en blijven, als:
 - a. Omdat dikwijls de ene Godzalige zoveel inwendige of uitwendige beproeving niet heeft tot deze of gene bijzondere zonde, als wel de andere. Petrus kon zich minder wachten voor de verloochening van zijn Meester dan de andere apostelen, omdat die zulke aanleiding daartoe niet hadden, als Petrus. Een arme Godzalige kan zich beter wachten voor pracht en praal, gulzigheid en opgeblazenheid, dan een rijke, omdat de eerste zulke verzoeken daartoe niet heeft, als de laatste.
 - b. Omdat misschien de ene Christen meer bijzondere bijstand heeft tegen deze of gene zonde, dan de andere. God weerhoudt Zijn kinderen niet altijd op enerlei wijze van de zonde; waarom dan diegene, die het meest weerhouden wordt, dezelve dikwijls kan vermijden. Maar dat degene die zo niet wordt weerhouden, daar gemakkelijk weer in komt te vallen.
 - c. Omdat misschien de lichamelijke gemoedsstemming en gestalte van de ene Godzalige minder helt en neiging heeft tot sommige zonden, dan die van een ander. Zo zullen diegenen, die van een bloedrijk gestel zijn, veel minder last hebben van kleinhartigheid, neerslachtigheid, enz., dan diegene, die van een zwaarmoedig karakter zijn. Zoals die van een zwaarmoedig karakter zijn, weer minder gevaar lopen van ijdelheid, dartelheid, ontuchtige lusten, enz., dan diegenen, die van een bloedrijk gestel zijn.
 - d. Omdat misschien ook de ene wedergeborene zulke hebbelijkheid van deze of gene zonde voor zijn bekering niet gehad heeft, dan de andere. Neem twee Godzaligen, waarvan de een voor zijn bekering een volslagen vloeker is geweest, en de andere niet. Dan zal degene die van die lelijke zonde nooit zulke gewoonte gehad heeft, zich veel beter voor een haastige vloek kunnen wachten, dan degene, die tevoren zijn dagelijks werk daarvan gemaakt heeft.
 - e. Omdat de ene Godzalige ook dikwijls veel meer uiterlijke middelen van

weerhouding heeft, dan de andere; meer bestraffingen, waarschuwingen, onderrichtingen, enz., welke dingen inderdaad al vrij veel kunnen doen, om de zonde, die men anderszins lichtelijk begaan zou, zo makkelijk niet te bedrijven, maar na te laten.

Aanhouding. Ja maar, zult u zeggen, ik wacht mij dikwijls niet alleen niet voor zulke zonden, waar zich uitstekende wedergeborenen wel voor wachten, maar ook zelfs niet van die, welke anderen, die veel minder in genade schijnen te zijn, dan ik, wel kunnen vermijden?

Antwoord

1. Het kan soms wel wezen, dat eenvoudige Christenen en die zwakker in genade zijn, deze of gene zonde meer kunnen laten, dan diegene, die groter genade hebben; zoals dit ook van de Heere om verscheiden redenen zo beschikt wordt, als:

Vooreerst aan de zijde van de sterkeren:

- a. Opdat zij de minderen niet leren verachten.
- b. Opdat ze klaar overtuigd mogen worden, dat zij nog andere hulp nodig hebben, om de zonden dadelijk te vermijden, dan die eerste genade, waarvan zij misschien een redelijk deel ontvangen hebben.
- c. Opdat ze in hun vermindering van de zonde, God alleen de eer mogen toeschrijven, en niet zichzelf.

Ten tweede, aan de zijde van de zwakkeren:

- a. Om die te bemoedigen.
- b. Om hen te leren, dat ze niet volstrekt moeten zien of hangen aan het voorbeeld van de sterkeren, daarom laat hen God soms meer doen, dan dezelve.

Aanhouding. Maar volgt daaruit, dat, als ik al genade heb, dat ze dan evenwel veel kleiner in mij moet zijn, dan in diegenen, die de zonde, zoveel beter dan ik, kunnen vermijden?

Antwoord.

1. Volstrekt volgt dat niet, omdat het wel wezen kan, dat iemand meerder genade hebbende, minder deze of gene zonde kan nalaten, als een ander, die zoveel genade niet heeft. Een gewoon, ja een teer Christen zal zich gewoonlijk wel kunnen wachten voor overspel, bloedschande, uiterlijke afgoderij, enz., waarvan zich nochtans David, Lot en Salomo niet gewacht hebben. Wie zal evenwel daarom zeggen, dat die heilige mannen minder genade gehad hebben, dan tere en algemene Christenen.
2. Daar volgt wel uit, dat u God voor die tijd minder weerhoudt en helpt tegen de zonden, maar niet dat u daarom minder genade hebt. Een klein schip met een klein gescheurd zeil, waar de wind in blaast, kan dikwijls meer voortgang maken, dan een groot schip met een heel zeil zonder wind. Niet omdat het eerste schip beter gesteld is dan het laatste, maar omdat het meer hulp van buiten heeft, dan het andere.
3. Daar volgt ook uit, dat uw genade zo druk en werkzaam niet is, als in degenen, die de zonde meerder vermijden. Een kind dat wakker is, heeft minder nood van vallen, als een man die in slaap is. Niet omdat het kind meer kracht en leven heeft dan die man, maar omdat de krachten van een kind voor die tijd werkzamer zijn, dan die van de man.
4. U moet hier ook onderscheid maken tussen een niet kunnen vermijden van de zonden, wat gewoon is, en van alle zonden in het algemeen; én datgene, dat enkel is voor deze tijd, en van enige bijzondere zonden. Indien u dit vraagt van het

eerste, te weten of u uit het gewoonlijk minder kunnen nalaten van allerlei zonden in het algemeen, zou mogen besluiten, dat u minder genade hebt, daarop zou ik antwoorden van ja, omdat het alleszins voor de waarheid te houden is. Niettegenstaande het in dit of dat bijzonder geval wel wezen kan, dat mindere genade meer van de zonde weerhoudt dan de meerdere. Hoewel gewoonlijk diegenen, die meerder mate van genade hebben, zich ook meerder van het kwade kunnen wachten, dan diegenen, die minder genade hebben ontvangen.

Aanhouding. Het ellendigste van alles is nog, zult u zeggen, dat ik mij niet alleen niet zowel van de zonde kan wachten, als vele wedergeborenen, maar, dat ik in dezen ook zelfs van de onwedergeborenen overtroffen wordt. Die laten dikwijls vele zonden, waar ik nochtans weer in verval?

Antwoord.

1. Het is bij voorbaat goed, dat u tot jaloersheid verwekt wordt over en tegen uzelf, door het goede, dat u meent meerder te zien in vleselijke mensen, dan in uzelf.
2. Nochtans moet u uw genadestaat daarom niet in twijfel trekken, omdat het ook wel wezen kan, dat een natuurlijk mens deze of gene zonde meer nalaaft, dan iemand die al werkelijk wedergeboren is. Zie dat duidelijk in David en Abimelech. De laatste kon zich onthouden van Sarai te misbruiken, wat de eerste nochtans omtrent Bathseba niet kon doen. Ziet Gen. 20:4, 2 Sam. 12:5, enz. De geestelijke welstand of droeve-stand van een Christen, zoals u weet, kan nooit alleen uit deze of gene bijzondere daden van goed, of nalating van kwaad terecht geoordeeld worden.
3. Het nalaten der zonde van de vleselijke mensen is ook heel anders, dan dat van de Godzaligen. Dat van de eerste geschiedt alleen uit afrading van het natuurlijk geweten, of uit vrees voor de hel, of om schade of schande te ontgaan, of uit hoop van voordeel, enz. Dat van de tweede daarentegen geschiedt uit haat tegen de zonde, liefde tot Christus en de deugd, enz.
4. Ja - bij geval van genade, - mishagen de Godzaligen God zozeer niet, wanneer zij enige zonde doen, als de godlozen, als zij ze laten. Omdat de Godzaligen ook dan, als ze de zonde begaan, evenwel haar vijandig zijn. Daar de godlozen, zelfs als zij de zonde nalaten, die evenwel beminnen en liefhebben. *De eersten doen, wat ze niet willen, de laatsten laten, wat ze wél zouden willen, Rom. 7:19.*

HOOFDSTUK 10

5e tegenwerping over het moedwillig bedrijven van de zonde

De vijfde tegenwerping wordt genomen van de stoutheid en de moedwil die er dan in de zonde schijnt te zijn, wanneer ze telkens al weer en weer bedreven wordt. *Immers, zegt de bekommerde ziel, is dat een grote moedwil, dat ik, wetende iets een zonde te zijn, hebbende beloften daartegen gedaan, en op mijn wijze berouw daarover gehad, enz., evenwel boven en tegen dat alles aan, mij niet ééns, maar nog meermalen en dikwijls al weer daarin verloop. Wat is dat anders dan kwaad doen met opgeheven hand, en hoe kan zulks bestaan met de staat der ware genade?*

Antwoord.

Om dit stuk, waaraan niet minder dan aan de andere gelegen is, wel te verstaan, zullen wij boven hetgeen tevoren van de zonde tegen het geweten al gezegd is, deze volgende besluiten tot nodig onderricht daar nog bijvoegen:

I. Besluit.

De zonden, die moedwillig en stout genoemd worden, zijn allemaal niet even kwaad noch even erg, maar hebben haar verscheiden graden en trappen van moedwil, en bijgevolg ook van grootte en lelijkheid. Wij zullen dezelve trappen wat nader en klaarder voorstellen. Merkt dan :

1. Dat het in alle manieren voor minder geoordeeld moet worden, te zondigen tegen de kennis, dan te zondigen tegen de afrading van het gemoed, wanneer hetzelfde ons niet alleen aanwijst, dat iets kwaads en zondigs is; maar als het als de stadhouder van de opperste Wetgever ons ook hetzelfde kwaad verbiedt en afraadt. Het eerste dient wel mede tot verzwaring van de zonde, maar evenwel geenszins zozeer, als het tweede.
2. Dat de zonde ook tweekzins moedwillig en tegen het geweten, - want dat is al meest een en het zelfde - genoemd kan worden. Óf voor zoveel het geweten aangemerkt wordt als een 'habitus', een *hebbelijkheid*, óf voor zoveel het aangemerkt wordt als een 'actus', een *daad*. Dat wil zeggen: óf voor zoveel het verlichte geweten van een Christen alleen die bekwaamheid en macht heeft, om hem van de zonde af te raden en af te schrikken; óf voor zoveel het de macht daartoe niet alleen heeft, maar ook zulks inderdaad doet, en die afmaning in het werk stelt. Zien wij ze aan als een hebbelijkheid, dan kan men zeggen, dat alle zonden, die men weet zonde te zijn, moedwilliglijk en tegen het geweten geschieden en begaan worden. Omdat het geweten machtig en bekwaam is, indien het zijn werk altijd behoorlijk deed, om ons van alle zodanige zonden af te raden en te waarschuwen. Maar dit is, onzes inziens, een zeer oneigenlijke soort of manier van moedwilligheid. Maar anders is het zo, wanneer het geweten als feitelijk en dadelijk afradende aangemerkt wordt, dan kan men niet zeggen, of de ziel, daartegen evenwel aan zondigende, eigenlijk moedwil begaat. Doch dit onderscheid zal daarna nog meer te pas komen.
3. Dat de zonde ook stout en moedwillig genoemd kan worden, óf in zichzelf, óf in haar oorzaak. Die moedwillig genaamd wordt op de laatste wijs, die kan weer tweekzins aangemerkt worden, óf dat ze dit is in een oorzaak die *verder* is, óf in oorzaak die *nader* is.

Ten opzichte van de eerste bedenking – zonde die van *verdere oorzaak* is - kunnen alle zonden enigszins moedwillig genoemd worden. Zie onze Catechismus in de 9^e

vraag, omdat ze namelijk voortgesproten zijn uit een oorzaak die zodanig was, dat is uit de moedwillige ongehoorzaamheid van Adam.

De zonden, die in hare *nadere oorzaak* moedwillig zijn, zijn alle die, welke men wel zelfs zo opzettelijk niet heeft begeerd, maar tot welker oorzaak men zich evenwel buiten noodzaak met voordacht heeft begeven. En de zodanige moeten ook al werkelijk voor moedwillige zonden gehouden worden. Bijvoorbeeld: als iemand wetende, dat hij in een maaltijd van wereldse en gulzige mensen zijnde, zich van dronkenschap niet kan onthouden, zich evenwel zonder noodzaak daarin begeeft, en zo tot dronkenschap vervalt, die kan dezelfde dronkenschap geenszins van moedwilligheid vrijspreken. Want, hoewel hij tegen zijn dank dronken mocht geworden zijn, heeft hij zich evenwel moedwillig tot de oorzaak van die laten vervoeren. Nochtans moet men hier ook waarnemen, dat de zonde die in zichzelf moedwillig is, veel lelijker en zwaarder is, dan die welke het maar bijgevolg en door tweede oorzaak is.

4. Dat de moedwilligheid in de zonde ook kan aangemerkt worden, óf vóór haar bedrijf, óf in haar bedrijf, óf na haar bedrijf, óf in alle die opzichten tegelijk. De zonde, die moedwillig is vóór haar bedrijf, is eigenlijk een zonde, waarover men van tevoren raadpleegt, en bezint bij zichzelf, hoe men ze het best uitvoeren zal, niettegenstaande de betere kennis en afmaning van het geweten. De moedwillige zonde in haar bedrijf is, zo wanneer men al in het werk zijnde, en enige hartklopping daarover gewaarwordende, evenwel stijfzinnig daartegen aangaat, en van het kwaad niet af wil laten. De moedwillige zonde na het bedrijf is, zo wanneer men het kwaad nu al bedreven zijnde, misschien wel uit verrukking, en zonder voorafgaande opzettelijke raadpleging, dezelve, tegen het getuigenis van zijn gemoed aan, door alle mogelijke middelen nog zoekt te verkleinen, te bewimpelen, te verschonen, en evenwel daarin voort te varen. Dit is altemaal zeer verfoeielijk, nochtans is dan de zonde, ten opzichte van moedwilligheid, het allerzwaarste, als alle deze drie dingen gelijkelijk in haar gevonden worden.
5. Dat ook zwaarder is een moedwillige zonde die eigenlijk zodanig is, dan een enkele zonde tegen het geweten. Want wat wij zojuist gezegd hebben, dat de moedwillige zonde en de zonde tegen het geweten meest één zijn, is daarom, omdat alle moedwillige zonden ook één zonde tegen het geweten is, hoewel niet alle zonden tegen het geweten moedwillige zonden zijn. Moedwillig te zondigen drukt meer opzet en verachting uit, dan eenvoudig iets te doen tegen zijn geweten. Petrus deed tegen zijn geweten, toen hij zijn Meester verloochende, evenwel was zijn zonde niet moedwillig, omdat ze uit menselijke vrees voortkwam, en buiten zijn bedoeling, niet uit opzet of verachting.
6. Dat ook de voorbezinning en raadpleging die er gewoonlijk, of ten minste in de meeste moedwillige zonden gevonden wordt, tweezins aangemerkt kan worden. Óf, dat ze bezig zij omtrent het bedrijf van de zonde zelf, óf omtrent de gelegenheid om tot het bedrijf van de zonde te komen. De laatste is veel zwaarder en groter dan de eerste. Want in het laatste zoekt de ziel de aanvechting tot de zonde, in het eerste ligt ze reeds enigszins onder de aanvechting. De gelegenheden zijn er dan al, en heeft daarom de ziel reeds te minder vrijheid om daaruit te raken, omdat ze alreeds ten dele in het net is. Maar zo is het niet met degene die over de gelegenheden tot de zonde raadpleegt. Die is nog geheel buiten het net en daarom is zijn moedwil des te groter, als hij zich zo buiten noodzaak daarin gaat werpen. Die reeds in onkuise lust ontstoken is, bedenkt en raadpleegt, hoe hij tot voldoening van die zal komen, die zondigt zeer moedwillig. Maar die nog niet ontstoken is, bedenkt hoe hij tot de ontsteking zou mogen raken. En wat ontuch-

tige gezelschappen, woorden, gebaren en vertoningen hij daarom zal najagen, die zondigt nog meer moedwillig.

7. Dat het ook wat anders en van veel minder gewicht is, ten aanzien van deze of gene particuliere daad, eens in een voorbedachte en moedwillige zonde te vallen; én het is wat anders en van veel meerder gewicht, een gewoonlijke loop en levenskoers van moedwillige zonden te hebben. 't Eerste is maar in moedwil vallen, maar het ander in moedwil blijven liggen, leven en wandelen. Zover van het eerste.

II. Besluit.

Het kan wel wezen, ja het gebeurt ook wel, dat ook zelfs in de ware bekeerden enige moedwillige zonden gevonden worden. Zo dat dan, bij voorbaat de conclusie niet deugt, dat u – een verlegen zondaar - hier maken wilt, als u zegt: mijn wederinstortingen zijn bewijzen, dat er enige moedwil in mijn zonden is, dat ik met opgeheven hand zondige, enz., derhalve ik ben niet bekeerd, of ik ben niet in de staat der genade. Want zoals u hier ziet, kan het wel wezen dat iemand in de staat van genade is en evenwel niet geheel vrij van moedwillige zonden. Zie het in David, 2 Sam. 11 : 3, 4 en 1 Sam. 27: 10; in Aäron, Exod. 32 : 2, 3, 4. Ook in de bekentenis van Daniël, Dan. 9: 9, waar hij uitdrukkelijk spreekt van gewelddadig verzet en weerspanning. Doet daar ook bij al die voorbedachte, opzettelijke en gefabriceerde leugens van Abraham, Rebekka, Izak, David en anderen, die immers geenszins van moedwil geheel vrijgesproken kunnen worden.

III. Besluit.

Nochtans kunnen de moedwillige zonden in de ware bekeerden niet zijn op allerlei wijze, maar:

- Alleen als die samengaat met enige oprechte geestelijke strijd en weerstand.
- Alleen ten opzichte van deze of gene particuliere daad of handeling, en geenszins in een gedurige en gewone levenskoers.

IV.

Besluit.

Zo er al enige stoutheid en moedwil in uw wederinstorting mocht zijn, wordt die evenwel van u, - zoals blijkt, want u klaagt immers daarover, - niet goedgekeurd, geheel toegestemd of verschoond. Maar integendeel betreurd en veroordeeld; wat dan een bewijs is, dat gezegde moedwil maar stuksgewijs en gebroken is. En bijgevolg niet anders dan op zulke wijze, als ze, - zoals wij terstond zeiden - zelfs in de beste wedergeborenen nog wel wezen kan.

V. Besluit.

Het is ondertussen niet wel te geloven, dat al uw wederinstortingen altijd eigengezegde moedwil bij zich zouden hebben. Omdat u ze wel begaat tegen dat hebbelijk licht of oordeel van het geweten waardoor u overtuigd bent dat u alle zonden - bijgevolg ook de wederinstortingen - behoort te vermijden. Maar juist niet altijd tegen dat particuliere, tegenwoordige, en dadelijk afradende licht, dat u op die bijzondere tijd zegt en vermaant dat u niet behoort te vallen. Wat immers ten minste zijn moet, indien uw zonden eigenlijk moedwillig zouden wezen. Wij menen dan, dat uw wederinstortingen doorgaans veeleer schielijke en onbedachte verrukkingen zijn, maar geen opzettelijke en voorbedachte afwijkingen. Of, als daarover enige overweging mocht zijn, dat u dan tot die overweging zo zeer verrukt zijt, als tot de

daad van wederinstorting zelf.

Aanhouding. Ik ga evenwel regelrecht tegen mijn geweten aan:

*Het kwaadste wordt van mij gedaan,
Al wijst mijn oordeel het beste aan.*

Zoals Medea eens zei: *Ik weet, dat ik die zonde niet meer moet doen, en evenwel ik doe ze.*

Antwoord.

- (1) U weet het wel, maar denkt het voor die tijd niet, en gaat daarom, zoals gezegd is, wel aan tegen uw gewoonlijk, maar niet altijd tegen uw werkelijk, dat is, dadelijk afmanend oordeel.
- (2) Hoe ver uw wil tegen uw oordeel aan, of niet aangaan kan, alsmede het onderscheid tussen het volstrekt en vergelijkend oordeel, en hoe het zelf op Medea gepast kan worden, zullen wij hier in het brede niet voorstellen, maar wijzen de lezer tot diegenen, die over die zaak expres behandeld hebben.
- (3) Uw uiterlijke handeling is wel tegen uw oordeel, maar niet uw wil, immers niet geheel. U doet met Paulus het kwade wel, maar niet hetgeen dat u wilt, maar dat u niet wilt, Rom. 7 :19. Nu, zoals bekend is, de daad maakt de zonde niet moedwillig, maar de wil en gezindheid, die men tot die daad heeft. En voor zoveel kan ook soms uw wederinstorting dan geschieden tegen het dadelijk oordeel van uw verstand, en evenwel niet eigenlijk moedwillig zijn. Nu, wanneer het uw wil maar houdt met uw oordeel, en zich heilig en oprecht zo wil gedragen als uw geheiligd verstand oordeelt, dat behoorde te geschieden; de handeling alleen anders uitvallende, niet door de volle toestemming van de wil, maar door hevige aanvechting of enige andere onverwachte verrukking.

Aanhouding. *Mijn wil moet er evenwel ook bij zijn, want indien ik het niet wilde, ik zou het dan immers laten?*

Antwoord.

- (1) Uw wil is er ook enigszins bij, maar alleen ten dele, en stuksgewijs; uw wil, voor zoveel die nog onherboren is, maar niet voor zoveel die geheiligd is, Gal. 5 : 17.
- (2) Dat besluit deugt niet, indien ik niet wilde, ik zou het dan laten. Zie in de bijgebrachte tekst duidelijk het tegenovergestelde.

Aanhouding. *Ja maar, met zijn wil te zondigen, ja in dezelfde zonde weer in te vallen, is dat niet een geheel onvergeeflijke zonde? Paulus schijnt het immers duidelijk te zeggen: "Indien wij willens zondigen, enz., zo is er geen slachtoffer meer voor ons over, maar een schrikkelijke verwachting des eeuwigen vuurs", Hebr. 10 : 26. O verschrikkelijke woorden!*

Antwoord.

- (1) Paulus spreekt daar niet van alle zonden, waarin enigszins de wil van de mens meewerkt; want zo doende zou er niet een zonde vergeeflijk zijn omdat er geen is, waarin de wil niet enigszins te pas komt. Wij spreken van bekende en dadelijke zonden, zelfs ook niet die eerste ritselingen tot de zonde, omdat ook daarvan alle bewegingen van de wil niet kan uitgesloten worden.
- (2) Hij spreekt daar van zulk *willens zondigen*, dat met haat en vervolging van de waarheid vermengd is; dat is, van de zonde tegen de Heiligen Geest. Want hij zegt daarna *van het helse vuur, dat het de tegenstanders zal verslinden*, vers 27.

Aanhouding. *Ja maar, wat ben ik beter, dan een tegenstander? Ik sta immers het*

oordeel van mijn gemoed, mijn beloften, ja dikwijls de bewegingen van Gods Geest tegen.

Antwoord.

Er is tweeërlei tegenstand, een tegen het licht des evangelies, aangaande die dingen, die men geloven moet; de ander tegen het licht des gewetens, aangaande hetgeen men doen moet. Beide zijn ze zondig en verfoeilijk, maar wordt evenwel van de eerste alleenlijk in deze tekst gesproken. En wel van zulke tegenstand die met haat en versmading samengaat, vs. 29. Terwijl uw tegenstand niet alleen met geen versmading; maar veeleer met strijd tegen die versmading, en tegen die tegenstand vermengd is. Zodat hier niet alleen in overweging moet komen, of u in uw wederinstorting soms iets hebt gedaan, dat uw gemoed u afraadt, en of gij u zo hebt gekant tegen uw gemoed; maar ook hoe en op welke wijs u dat gedaan hebt. Óf met een volkomen zwier en drift van uw wil, óf met strijd en tegensparteling daartegen. Het eerste is willens zondigen, zoals het de apostel hier neemt, maar het andere geenszins. *In dit geval werkt de wil niet zozeer, maar lijdt ze wel, zegt Gerson.*

Aanhouding. Ook zelfs de goddelozen, als ze de waarheid en Godzaligheid tegenstaan, hebben wel enige strijd daarover. 't Is gebleken in Farao, Pilatus, en anderen.

Antwoord. Het is waar, dat die soms ook wel enige strijd hebben, maar niet zo, zoals u. Zij hebben zulke strijd niet, die:

- (1) De dagelijkse en gewoonlijke gang van die zonden, waartegen enige strijd gevoeld wordt, verhindert en afsnijdt. Die belet wel deze of gene daad, maar niet hun gewoonlijke manier van zondig leven.
- (2) Zij hebben ook zulke strijd niet, die gehuisvest is in dezelfde machten van de ziel. Dat is, van de wil tegen de wil, en van de hartstochten tegen de hartstochten, namelijk van dezelfde herboren tegen dezelfde onherboren. Zij hebben wel strijd van de wil tegen het verstand, van de hartstochten tegen de wil, enz. maar niet van de wil tegen zichzelf, of van enige andere macht der ziel tegen zichzelf.
- (3) Zij hebben ook zulke strijd niet, die niet alleen gaat tegen het uiterlijke bedrijf der zonde, of tegen grove inwendige bewegingen ten kwade; maar ook tegen de eerste en diepste wortel, en minste aanrakingen tot de zonde. Zie Rom. 7: 7 enz. Doch hierop kunnen veel andere schrijvers nagezien worden.

Hoofdstuk 11

6^e tegenwerping: het strijdt tegen Gods beloften

De zesde tegenwerping wordt gegrond op duidelijke beloften van God waarin Hij beloofd heeft, dat Hij de Zijnen van zulke zware en schrikkelijke vallen zal behoeden en bewaren. Hoort Hem zelf spreken, Jesaja 42 : 6. *Ik de Heere, zegt Hij, heb u geroepen in gerechtigheid, en Ik zal u bij uw hand grijpen, en Ik zal u behoeden, enz.* En een weinig tevoren: *vrees niet, want Ik ben met u, en wees niet verbaasd, want Ik ben uw God; Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand Mijner gerechtigheid*, Jes. 41: 10. In gelijks Jer. 32: 4. *Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren, opdat Ik hen wel doe, en Ik zal Mijn vrede in hun harten geven, dat ze niet van Mij afwijken.* Wederom, Ps. 37 : 24. *Als hij, dat is, de rechtvaardige, valt, zo wordt hij niet weggeworpen, want de Heere ondersteunt zijn hand.* Doet er bij het gebed van Christus voor Zijn gelovigen, Joh. 17:11. *Heilige Vader! bewaar ze in Uw Naam, die Gij Mij gegeven hebt.* Evenzo vers 15. *Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den boze.* Ziet ook 1 Petrus 1: 5. Wat dunkt u, waar een kind Gods zoveel belofte heeft van weerhouding en bewaring, hoe kan hij dan in dezelfde zonde nog zo meer dan eens wederinstorten?

Antwoord.

Wij zouden op iedere tekst in het bijzonder iets tot oplossing kunnen aantekenen, maar zullen dat thans niet doen, en zeggen alleen in het algemeen:

- (1) Die aanhalingen kunnen zowel op allerlei zonden, als op de wederinstortingen gepast worden. Nochtans zult u niet toegeven, dat allerlei zonden door de bekering onmogelijk zijn geworden.
- (2) Die beloften dienen wel tegen de mogelijkheid van een geheel en volkomen afval van de waarheid en Godzaligheid, maar niet tegen de mogelijkheid van enige zonden, of wederinstortingen in de zonden. Ziet onze schrijvers over *de volharding der Heiligen*.
- (3) Of, indien u het op de wederinstortingen alleen gepast wilt hebben, dan kan de belofte van bewaring zien, niet op de wederinstortingen zelf, maar op de manier van wederinstorting. Dan geeft het te kennen, niet dat men nooit weer enigszins in een en dezelfde zonde zou komen kunnen te vervallen; maar dat men op zulke en zodanige wijs, als in den beginne gezegd is, niet weer kan invallen.
- (4) Maar om tot recht verstand van de gelegenheid van de Goddelijke beloften, zoals in deze, zo ook in vele andere zaken te komen, dan moeten deze volgende dingen wel waargenomen worden:

I. Dat de Goddelijke beloften niet altijd nauwkeurig uitdrukken juist hetgeen God zeker en inderdaad aan allen doen en uitvoeren zal; want er buiten twijfel zo hier en daar wel verscheiden dingen beloofd zijn, die juist niet altijd en aan allen volbracht zijn geworden. Dikwijls tonen de beloften:

- (1) Onze onmacht om datgene dat daarin begrepen is, uit en van onszelf behoorlijk uit te voeren; omdat God tot iets Zijn hand en hulp belovende daar ingesloten wordt; zodat wij het dan van onszelf niet doen kunnen.
- (2) Bijgevolg, dat wij dan indien wij iets uitrichten, de eer daarvan niet aan ons maar aan Degene Die ons Zijn hulp beloofd had, moeten toeschrijven. Zoals dat dan ook op die beloften van weerhouding, die hier tegengeworpen zijn, terecht gepast en

toege-eigend kan worden.

II. Dat de dingen die van God beloofd zijn, óf een noodzakelijke samenhang en samenknoping met de zaligheid hebben. Dat is, dat ze zodanig zijn, dat men zonder die geheel niet kan zalig worden. Óf dat ze zodanige nodige samenknoping met de zaligheid niet hebben. Die van de eerste slag volbrengt God altijd, maar niet die van de tweede. Tot de eerste behoort het geloof, de bekering, vergeving van zonden, enz. Tot de tweede deze of gene bijzondere trappen van genade, van geloof, of der heiligmaking; het gevoel en de troost der genade, tijdelijke zegeningen, enz. Dit is wel een algemeen en bekend onderscheid, maar wordt evenwel zelden in acht genomen. De mensen zien al maar uitwendig op de beloften, en roepen: God heeft het beloofd, enz., zich inbeeldende, dat ze het daarom altijd juist zo behoorden te ontvangen. Zonder dat ze eens aanmerking nemen op de natuur en gelegenheid der dingen, die in de belofte beheld zijn. Welke dikwijls niet van de eerste maar van de tweede soort zijnde, zoals ze niet volstrekt beloofd zijn, zo ook niet volstrekt behoorden verwacht te worden. Past dit nu ook op de beloften tegen de wederinstortingen. Genomen, als er zo enigen waren, dan is het evenwel ongegrond, dat men daaruit de gehele onmogelijkheid van wederinstortingen daaruit zou willen besluiten. Omdat het in alles blijkbaar en tastbaar is, dat deze wederinstortingen geen dingen van zodanige aard zijn, dat ze de mens indien hij daarin ooit op enigerlei wijze geraakt mocht zijn, geheel van de zaligheid zouden beroven. Om welke oorzaak dan de ware gelovigen ook niet volstrekt, maar alleen op voorwaarde de gedurige bewaring en weerhouding daarvan moeten geloven.

III. Dat ook God de Heere niet ongewoon is deze of gene bijzondere zaak in Zijn beloften voor komt te stellen, zonder dat Hij juist en opzettelijk die bijzondere zaak voorheeft aan allen uit te voeren en te vervullen. Maar dat Hij dikwijls alleen meent de aard van die zaak; welke algemeen voorwaarden waaronder die zaak in de belofte uitgedrukt behoort, dan volbracht zijnde, dan wil en moet Hij geoordeeld worden Zijn belofte ook in dat bijzondere volvoerd en genoeg gedaan te hebben. Dit ziet u in die belofte, die Hij gehangen heeft aan de onderhouding van het vijfde gebod. *Dat het degene die vader en moeder eren zullen, wel zal gaan in het land, dat de Heere hun God hun geven zal; of op de aarde, zoals het de apostel verklaart, Ef. 6 : 3, en bijzonder, dat ze lang leven zullen op de aarde, enz.* Wil iemand dat wèlgaan en lang leven nu in een nauwe betekenis verstaan van een hoge ouderdom, en een uiterlijk gezegende en voorspoedige staat, dan is het zeker, dat de uitkomst en ervaring menigmaal regelrecht tegen die beloften aanlopen. Het is om die reden nodig om de waarheid van Gods belofte hierin te bevestigen, dat men dan van die bijzonder uitgedrukte zaak tot *het genus* of de aard van de belofte opklimme. En dat men vaststelt dat God in die woorden niet anders voorheeft, dan degene die met bewustzijn van dat gebod, *hun ouders gehoorzaam zijn, enz.*, te verzekeren van Zijn gunst en zegeningen; in dit leven naar gelegenheid, en voorts hiernamaals eeuwig. Zoals ze uit kracht van die belofte dezelve dan ook altijd ontvangen en genieten. Als dan in de bijgebrachte teksten van de Heere zo dikwijls gezegd wordt, dat Hij de Zijnen zal ondersteunen, helpen, behoeden, enz., dan is er ook geen dringende noodzakelijkheid, dat dit juist van deze of gene bijzondere soort ondersteuning, enz., behoeft verstaan te worden. Bijvoorbeeld, van de bewaring en ondersteuning tegen de wederinstorting, maar de belofte zou genoeg kunnen zijn, dat die gepast werd op de algemene soort bescherming en bewaring. Waardoor het zeker is dat God de Heere, Hij doet het dan op zulke wijze als het Hem gelieft, de Zijnen nooit geheel verlaten, maar gewis voor

het eeuwige verderf behoeden en bevrijden zal.

IV. Dat de Goddelijke beloften tweeërlei zijn. Óf algemene beloften, óf onbepaalde en bijzondere beloften. De algemene beloften zijn, waarin God voorheeft aan allen en iedereen, die naar eis der beloften gesteld is, de beloofde zaak te voldoen en te volbrengen. Zo belooft Hij de vergeving der zonden aan allen en iedereen die gelooft; het eeuwige leven aan allen, die Hem vrezen, enz. De onbepaalde en bijzondere beloften zijn, waardoor Hij wel enig goed, onder algemene termen van allen, iedereen, enz., voorstelt en toezegt, maar evenwel de beloofde zaak juist aan allen niet wil uitvoeren. Hij gebruikt evenwel algemene uitdrukkingen:

- (1) Omdat Hij zeker niemand van die belofte uitsluit.
- (2) Omdat Hij aan velen die beloofde zaak volbrengt.
- (3) Omdat de voorwaarde van die belofte bekwaam is, om allen en iedereen tot die beloofde zaak te brengen.
- (4) Omdat in al degenen waarin de voorwaarde van die belofte is, het recht is tot de beloofde zaak, hoewel niet altijd de bezitting of dadelijke genieting.
- (5) Omdat het Gods wil is algemeen en aan allen die belofte tot een beweegreden, om de voorwaarde van dezelve te vervullen, te laten voorstellen. 't Is niet wel mogelijk de waarheid van Gods beloften, bijzonder aangaande die dingen die niet volstrekt ter zaligheid van node zijn. Want daarop zien deze onbepaalde beloften alleen, zonder dit onderscheid behoorlijk staande te houden, en uit onkunde van die komen die veelvoudige twijfelingen in sommige kinderen Gods, omdat ze onbepaalde beloften doorgaans voor algemene en gewone aannemen. Bijvoorbeeld, er staat in Psalm 34:9, *die de Heere vrezen hebben geen gebrek*. Dat is geen algemene belofte, alsof niemand Godvrezende enig gebrek zou kunnen hebben. Maar een onbepaalde, lerende alleen, wat God dikwijls of gewoonlijk wil doen aan Zijn kinderen, die Hem vrezen. Én waartoe die vreze Gods uit haar eigen aard geschikt is de mens te brengen. Én wat een ieder tot een beweegreden behoorde op te nemen, om de Heere te vrezen.

Doet daarbij alle die beloften, die, op het gebruik van deze of gene middelen, geestelijke vreugd, enige bijzondere mate der genade, enz., beloven; die kunnen alle op de voornoemde wijze verstaan en uitgelegd worden. Óók die welke enige bijzondere sterkte tegen deze of gene zonde, of wederinstorting in de zonden behelzen en beloven. De woorden van de Godzalige Izak Ambrosius, predikant te Preston, zijn te duidelijk, dan dat ik ze tot bevestiging en verklaring van hetgeen gezegd is, hier niet bij stellen zou.

“Sommige beloften, zegt hij, zijn onbepaald, Jakob. 5:14, 15. “Is iemand krank onder u, dat hij tot zich roepe de ouderlingen der gemeente, en dat zij over hem bidden, en het gebed des geloofs zal den zieke behouden, en de Heere zal hem oprichten.” In dit geval kan het zijn dat God soms, maar evenwel niet altijd, de belofte naar de letter volbrengt, al is het dat de mens waarlijk aangedaan is met de voorwaarden in die beloften uiteengezet. Het wil alleen zoveel te kennen geven, dat God de zieke mag, en soms wil behouden, en op het gebed der gemeente oprichten; maar Hij wil niet altijd zo doen. Nu zoals het God niet altijd doet, mogen wij het ook niet volkomen, noch onfeilbaar, noch in het algemeen besluiten. De belofte is niet algemeen, maar onbepaald en daarom behoorden onze besluiten niet algemeen, maar onbepaald te zijn. Wij behoorden wel vanwege de belofte, ons op God in zulke omstandigheid te verlaten, niet wetende of Hij mocht hetzelfde in Zijn uiterlijke bedieningen aan ons goed maken. Maar met een gelatenheid onder Zijn welbehagen, zo Hij anders van ons mocht beschikken. En

zoals dit alles is, wat wij doen kunnen, zo is het ook alles, wat wij zeggen, of te dezen aanzien besluiten kunnen.”

Uitvlucht. Mag ik mij dan op de beloften Gods niet ten volle verzekeren, dat ik de beloofde zaak verkrijgen zal, zoals ik immers tevoren daartoe vermaand ben; en indien neen, wat profijt heb ik dan bij die belofte?

Antwoord.

- (1) Dat in het algemeen Gods beloften altijd waar zijn, daarvan moet en moogt ge u altijd verzekeren, en mag daar nooit aan twijfelen, Jak. 1: 6.
- (2) Aangaande deze of gene particuliere belofte, daarin moogt ge u zover van het verkrijgen van de beloofde zaak verzekeren, als de aard en natuur van de belofte en beloofde zaak kan toelaten, en niet verder. Van dingen die maar op voorwaarden beloofd zijn, moet ge u maar op voorwaarden verzekeren. Zo ook in algemene beloften moet ge u, de voorwaarden daarvan afgedaan zijnde, volstrekt van het verkrijgen van de beloofde zaak verzekeren. Maar niet zo in de bijzondere of onbepaalde beloften. De reden is, omdat in dezelve Gods mening niet is, die aan allen en iedereen te volbrengen, maar alleen aan sommigen, zoals nu getoond is.
- (3) Vraagt u: *wat profijt heb ik dan bij die belofte?* Gewis velerlei. Want
 - a. Zij is u een beweegreden tot die plicht, waarop die belofte staat, zoals nu gezegd is.
 - b. Zij geeft u een grond van goede hoop, hoewel niet van volkomen en onfeilbare verzekering. Zij leert ten minste, dat God niet alleen kan doen, maar ook aan sommigen wil doen, hetgeen in die belofte begrepen is. En doordat ze onbepaald voorgesteld zijnde niemand en om die reden ook u niet uitsluit, dan mag u zowel als een ander, denken en hopen dat ze ook aan u, zover zulks Gode heerlijk en u zalig zal wezen, zal uitgevoerd worden.
 - c. Zij drukt Gods goedheid over u uit, dat Hij u uw plicht niet alleen wil voorstellen en gebieden, maar die ook door beloften smakelijk maken.
 - d. Zij verzekert u wanneer u die beloofde zaak op uw gehoorzaamheid ooit krijgt, u ze dan hebt in Gods zegen en genade. Want u hebt ze uit kracht van Zijn beloften daar de goddelozen deze en gene dingen maar hebben alleen uit kracht van Zijn algemene voorzienigheid.
- (4) Zo zou iemand ook kunnen vragen van de Goddelijke *bedreigingen*, rakende deze of gene tijdelijke oordelen. *Indien ik mij, zal een goddeloze zeggen, niet onfeilbaar mag verzekeren, dat mij dat en dat particulier kwaad juist zal overkomen, dat mij bedreigd wordt, zoals hij zich gewis dat niet onfeilbaar mag verzekeren, wat nut hebben dan toch al die dreigementen?* Zij hebben immers waarlijk nog al grotelijks hun profijt, om namelijk de goddelozen af te schrikken, hun de verdiensten van hun zonden aan te wijzen, en te leren wat hun zowel als anderen rechtvaardig zou kunnen overkomen, enz.

Zover uitvoerig genoeg van de gehele gelegenheid der geestelijke wederinstorting, voor zoveel ze nog in de ware Godzaligen plaats kunnen hebben, en hetgeen daartoe behoort. De geheel heilige, alwijze en alvermogende God make het toch alles aan onzer aller zielen krachtig en vruchtbaar, en geve dat en daardoor en door al die menigvuldige genademiddelen die wij onder ons hebben, *onze geheel oprechte geest en ziel en lichaam, onberispelijk bewaard worden in de toekomst van Zijn Zoon onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus. Amen.*

TWEEDE DEEL

Van de heerschappij der zonde, voor zoveel die nog plaats kan hebben in de wedergeborenen

HOOFDSTUK I.

In het voorgaande gezien hebbende, hoe de wederingestorte ziel tégen haar geestelijke welstand pleit met het bewijs genomen van de heerschappij der zonde, waaronder ze nog meent te zijn, - omdat ze nog zo dikwijls daarvan overdwars en overweldigd wordt, - zal het niet ondienstig zijn, dat wij, boven hetgeen tevoren al gezegd is, die aanmerkingswaardige zaak nog wat uitvoeriger ophalen en verhandelen. Temeer, omdat dit, behalve in dit geval, ook doorgaans in de wandel van struikelende en strompelende zielen veel licht zal kunnen geven.

Over het woord *heerschappij der zonde*, of *heersende zonde*, gebruikt in opzicht van de ware wedergeborenen, willen wij met niemand twisten. Wij weten wel, dat sommigen, en onder deze bijzonder Zanchius, zich daaraan wat stoten en het liever niet gebruikt hadden. Nochtans, omdat het bij verre de meeste en geenszins de geringste Godgeleerden, als Gomarus, Rivetus, Ursinus, Paraeus, Amesius, enz. soms gevonden wordt, zien wij geen noodzaak, waarom het van ons zou geschuwd moeten worden. Temeer, omdat het niet geheel onschriftuurlijk schijnt te zijn. Zie Ps. 19 : 14 en 65: 3. Rom. 7: 23. En zuiver genomen zijnde, niet de minste zwaarigheid of gevaar met zich kan slepen.

Zes dingen zullen wij hier dan kort onderzoeken:

- I. Of er nog enige heerschappij der zonde in de wedergeborenen vallen kan?
- II. Hoeveer die in hen vallen kan?
- III. Waaruit zij weten kunnen, dat deze of gene bijzondere zonde enige heerschappij over hen heeft?
- IV. Waaruit zij weten kunnen, dat dezelfde heerschappij maar deels en niet geheel in hen is?
- V. Waaruit men weten kan of de ziel, tegen deze of gene zonde worstelende, en soms daaronder rakende, nochtans de gewoonlijke overhand over die zonde heeft, of niet?
- VI. Welk onderscheid er is tussen een geheel heersende zonde, en tussen een beminde zonde?

I. Of er nog enige heerschappij der zonde in de wedergeborenen vallen kan?

Wat het eerste betreft, *of er nog wel enige heerschappij der zonde in de wedergeborenen vallen kan?* Daarop zeggen wij *ja*. Dat het wel wezen kan, dat iemand, die werkelijk bekeerd is, van deze of gene zonde soms nog overweldigd en enigszins als een dienstknecht geleid en geregeerd wordt. Dat is, dat het vlees of de verdorvenheid, ten opzichte van deze of gene handeling, zodanig de overhand over een wedergeborene ziel soms nog hebben kan, dat ze het kwade, wat ze anderszins haat en niet doen zou, niet laat, maar doet; en het goede, dat ze anderszins liefheeft, en wel doen zou, niet doet, maar laat.

Merkt ondertussen in het voorbijgaan op, dat hier:

- ? De vraag niet is, of een ware wedergeborene wel eenvoudig tot enige zonde zou kunnen verrukt en vervoerd worden? Want dat staat bekend bij allen die rechtzinnig zijn.

- ? Ook niet, of hij uit zuivere verachting, met zijn ganse hart, zonder berouw, zich aan de zonde wel ten enenmale zou kunnen overgeven? Want dat wordt bij alle rechtzinnigen ontkend.

Maar dit is eigenlijk de vraag:

Of een kind van God, hebbende de Heilige Geest en de ware genade, waardoor hij de zonde zou kunnen weerstaan, soms zonder zulke dadelijke weerstand te bieden, nog wel tot het bedrijf van enige bekende zonde zou kunnen geraken en een korte tijd daaronder blijven liggen? Indien hij dadelijk al weerstand bood en daartegen streed, of dan, niettegenstaande dezelve weerstand, de zonde nog wel zulke kracht over hem zou kunnen gebruiken, dat zij hem evenwel overwinnen en terneer werpen zou? Ja hem soms zo onder haar geweld houden, dat hij, immers voor een korte tijd, daar niet goed uit zou kunnen geraken? Zoals wij dat daarna nog breder verhandelen en uitleggen zullen.

En hierop is het dat wij, als boven gezegd is, *ja* antwoorden. Wat dan ook op verscheiden wijzen bewezen kan worden, als:

1. Uit de *voorbeelden* van alle diegenen, die waarlijk bekeerd zijnde, nochtans van deze heerschappij niet vrij geweest zijn, ja soms deerlijk daarover geklaagd hebben. Leest de woorden van David, Ps. 19:14 en 65:4, *Ongerechte dingen hadden de overhand over mij*. Evenzo van Paulus: *Ik*, zegt hij, Rom. 7 : 14, *ben vleselijk, verkocht onder de zonde*. Vs. 19. *Het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik, en het goede, dat ik wil, doe ik niet*. En zeer nadrukkelijk vs. 23, *Ik zie een andere wet in mijn leden, enz. die mij gevangen leidt onder de wet der zonde, die in mijn leden is*. Zo ook vers 26: *Zo dan ik zelf dien wel met het gemoed de Wet Gods, maar met het vlees de wet der zonde*. Ziet ook Job 3 : 3, 4, Matth. 26: 70.

2. Uit *redenen*, want:

- (1) De wedergeborenen worden in Gods Woord ook gezegd *de Geest uit te blussen*, 1 Thess. 5 : 19. *De Geest te bedroeven*, Ef. 4: 30. *De Geest smart aan te doen*, Jes. 63:10. Wat noodzakelijk niet anders meebrengen kan, als dat ze dan, tegen de roeringen van de Geest aan, van de bewegingen van het vlees soms nog zodanig overdwars worden, dat ze de laatste opvolgen, en de eerste niet gehoorzamen, en bijgevolg voor die tijd de zonde meester over zich laten spelen.
- (2) Verlost te zijn van de heerschappij der zonde is een gedeelte van de heiligmaking; nu buiten alle tegenspreken, zo is de genade der heiligmaking in de bekeerden onvolkomen, zo moet dan die verlossing van de heerschappij der zonde ook onvolkomen wezen. En die onvolkomen zijnde, kan niet anders volgen, dan dat er dan nog een stuk van die heerschappij in hen moet over wezen.
- (3) De dadelijke bewegingen en werkingen van de Geest kunnen soms ook haar eclipsen en verduisteringen onderworpen zijn. In welk geval de verdorvenheid dan bewegende tot de zonde, en de Geest daar zo niet tegenwerkende, om de zonde te beletten. Wat wonder is het, dat dan voor die tijd de verdorvenheid boven staat, en de ziel ten kwade overwint en overweldigt?
- (4) Hoewel de Heilige Geest, terwijl wij van de verdorvenheid ten kwade bewogen worden, zonder ophouden ons, ook tot nalating van dat kwaad bewoog, is het nochtans, onzes oordeels, zeker en gewis, dat veel, ten minste enige van de bewegingen van de Geest in de gewoonlijke loop van ons leven alleen voor moreel en aanradende moeten gehouden worden. Dat wil zeggen voor zodanige, die de zaak waartoe ze strekken, juist niet altijd werkelijk teweegbrengen. Hoe dikwijls

worden Gods kinderen tot bidden bewogen, dat evenwel de gebeden juist zelf niet voortkomen? Hoe dikwijls niet tot het laten van deze of gene zonden, dat evenwel die zonden niet altijd gelaten worden, enz. Wat dan zo zijnde, kan het toch, niettegenstaande de tegenbewegingen van de Heilige Geest tegen de zonden, echter wel gebeuren, dat de zonde evenwel niet gelaten wordt, maar integendeel met zijn bewegingen boven staat, en zo de overhand heeft tegen de goede bewegingen, Gal. 5 : 17, Rom. 7 : 14, 19.

Tegenwerping. Hoe wordt hier gezegd, dat de bewegingen van de Heilige Geest niet altijd doorwerkende, maar soms alleen moreel en aanradende zijn, daar immers Gods Woord zo dikwijls het tegendeel schijnt te leren? Zie Hoogl. 1 :4, Jerem. 31:18, 19, Joh. 6 : 44, enz. En dit is immers het verschil tussen ons en alle oude en nieuwe Pelagianen, als die de Heilige Geest ook zo alleen een tegemoetkomende, een aanradende en morele kracht toeschrijven?

Antwoord.

De bewegingen en werkingen van de Heilige Geest zijn tweeërlei, of die Hij gebruikt in de eerste bekering, of die Hij gebruikt als de mens nu al bekeerd is. De bewegingen van de Geest in des menschen eerste bekering, waardoor Hij dezelve verandert, en van dood levend maakt, zijn altijd doorwerkende, onzichtbaar, en onoverwinnelijk. En daarop slaan de aangehaalde teksten, zoals ook daarover voornamelijk het verschil valt tussen ons en de genoemde Oude en Nieuwe Pelagianen. Maar aangaande de veelvoudige roeringen en bewegingen van de Heilige Geest, die Hij nog dagelijks in Zijn kinderen, nu alreeds bekeerd zijnde, komt te verwekken, daarvan zeggen nóch de bijgebrachte plaatsen, nóch onze leraren tegen onze wederpartijders, dat die alle juist altijd overwinnende en doorwerkende zouden moeten zijn. Ja ik meen, dat uit die tevoren bijgebrachte teksten, waarin Gods kinderen gezegd worden de Geest, dat is, de roeringen en werkingen van de Geest, uit te blussen en te bedroeven, enz., noodzakelijk het tegendeel besloten moet worden.

Aanhouding. Indien de Geest soms beweegt, en hetgeen, waartoe Hij beweegt, niet altijd gedaan of gelaten wordt, hoe kan men dan zeggen dat Hij altijd Zijn doel bekomt?

Antwoord.

Heel wel, als men maar onderscheid maakt, tussen het doel dat de Geest in die aanradende bewegingen voorheeft, en het doeleinde van de bewegingen zelf. 't Doel van de Geest is in dezelve niet altijd het dadelijk uitwerken van dit of dat goed, of het dadelijk nalaten van dit of dat kwaad. Want indien dat Zijn doeleinde was, zou het voorgestelde goed ook altijd volbracht, en het tegenstrijdige kwaad altijd nagelaten worden, Jes. 46 : 12, Ps. 115 : 3. Maar het doel van de Geest is dikwijls heel wat anders, namelijk, of de mens zijn plicht indachtig te maken, of hem te overtuigen, of zijn gehoorzaamheid te beproeven, of iets dergelijks. Welk doeleinde Hij ook altijd bereikt en bekomt.

Betreffende die aanradende bewegingen zelf, die kunnen wel gezegd worden het doen van het goede, en het nalaten van het kwade, dat ze dan vertonen, tot hun naaste doel te hebben. Maar of die dan dit hun einde juist niet altijd bekomen, dan volgt evenwel niet dat de Heilige Geest daarom van Zijn doel zou vervallen zijn. Het onderscheid tussen het doeleinde der werkers en het werk is bekend, en kan hier gepast toegepast worden. In de Goddelijke handelingen kan het einde van het werk wel mislukken, maar geenszins het doeleinde van de Werkmeester, dat is van God Zelf.

Aanhouding. Nochtans schijnt Gods Geest dan iets tevergeefs te doen, als Hij bijvoorbeeld beweegt tot het nalaten van het kwade, en dat kwaad evenwel niet gelaten wordt, enz.?

Antwoord.

Dit zou volgen, indien zulks juist in de bewegingen van de Geest Zijn doeleinde was, dat namelijk dat kwade nagelaten werd. Maar deze conclusie is onwaar omdat Hij dikwijls heel andere einden heeft, zoals even getoond is.

Aanhoud. Dat werk van de Geest is dan evenwel tevergeefs?

Antwoord.

1. Veel dingen, die God doet zijn enigszins tevergeefs, hoewel ze God niet tevergeefs doet. Neem het woord vergeefs hier in gezonde zin voor het niet bekomen van dat bijzondere doel waartoe die dingen in hun aard en natuur enige bekwaamheid en geschiktheid hebben, om te kunnen strekken. Zo is het voedsel dat God geeft voor vele mensen tevergeefs, die daardoor dikwijls niet alleen niet gesterkt, maar ook verzwakt worden. Zo zijn vele van zijn oordelen tevergeefs omdat velen daardoor niet beter, maar erger worden.
2. Dat werk van de Geest is in de mens dan wel tevergeefs ten aanzien van dat naaste en gewone doeleinde, de nalating van dat kwaad; maar niet ten aanzien van het verdere en algemene doel, *de verheerlijking van Gods Naam, zaligheid van 's mensen ziel*, enz.

Zover van het eerste, namelijk, dat nog wel enige heerschappij der zonde in de recht wedergeborenen vallen kan.

II. Nu volgt het 2^e te weten, op wat wijs en hoever dezelve in hen vallen kan.

Antwoord.

Het is waar, dat deze vraag tevoren ook enigszins aangeroerd is, maar alleen terloops, en voor zoveel toen tot oplossing van die tegenwerping nodig was. Wij zullen ze nu een weinig nader ontleden en verhandelen. Om dan in dezen wel onderricht te worden, zo moeten deze dingen in aanmerking komen:

1. Hoe de heerschappij der zonde in Gods kinderen niet kan zijn?
2. Hoe ze immers in hen kan zijn?

1. Aangaande het eerste, weet daarvan:

(1) Dat er geen volkomen geen algemene, of volmaakte heerschappij van de zonde in hen wezen kan. Dat is, zodanig een waardoor een wedergeborene niet alleen in zijn handelingen, maar ook in zijn verstand, wil, hartstochten en alles, wat in of aan hem is, ten enenmale van zijn verdorvenheden geleid en overheerst zou worden; zonder iets anders te doen, of te kunnen, of te willen doen, dan hetgeen de zonde gebiedt, of van het boze vlees aangeraden wordt. Zo'n gehele heerschappij is de onwedergeborene alleen eigen, en oordeelt D. Pareus niet verkeerd dat dan D. Zanchius, - loochenende alle heerschappij der zonde in Gods kinderen, - zodanige heerschappij bedoeld en verstaan moet hebben. Zij wordt ook op verscheiden betekenisvolle manieren in Gods Woord uitgedrukt; als: *door geheel in het boze te liggen*, 1 Joh. 5: 19; *zichzelf te verkopen, om kwaad te doen*, 1 Kon. 21: 37; *dienstknechten der zonde te zijn*, Joh. 8:34, Rom. 6 : 16, 17; *gevangen gehouden te worden van de satan tot zijn wil*, 2 Tim. 2:25; *dood te zijn in de misdaden*, Ef. 2: 2. Nu geen van al deze dingen zijn toepasselijk op de staat van de ware wedergeborenen. Beiden vromen en onvromen zijn wel onder de heerschappij der zonde, maar op een ongelijke wijze. De een geheel en in alles, de ander alleen stuksgewijs en in deze en gene bijzondere gevallen. De een doet wel zo iets naar de zin van de zonde, de ander

doet het niet alleen, maar *wil* het geheel ook zo doen, en verstaat het niet anders. De een onderwerpt alleen zijn handelingen onder de zonde, verstaat hier een gedwongen onderwerping, de ander niet alleen zijn handelingen, maar ook zijn ganse ziel, met alle haar genegenheden.

(2) Er kan ook geen algemene en gewoonlijke heerschappij van zonde in de wedergeborenen zijn. Zodat ze doorgaans in het algemeen de bewegingen van de Geest zouden tegenlopen, en doen wandelen naar de raad der zonde en het vlees. Dat is óók alleen de aard van de goddelozen. Die worden gezegd *te blijven in de zonde*, Ef. 2:2. Rom. 6: 1, 2; *te wandelen naar het vlees*, Rom. 8: 1, dat is, een gewoonlijke gang en weg van leven naar deszelfs lusten en begeerlijkheden aan te stellen. De zonde is meester in de Godzaligen, evenals een rover soms meester is in dit of dat gedeelte van een koninkrijk. Hij zit daar niet gewoonlijk op de stoel, maar valt er soms eens plotseling in, en haalt er een roof of buit uit, en daarmee vlucht hij weer heen. Zo klautert de zonde soms wel eens op de troon van ons hart, maar kan er niet lang standhouden. De kracht van genade licht haar weer lichtelijk de voet. En hoewel ze haar niet geheel uitstoot, brengt ze haar nochtans onder haar geweld en geestelijke heerschappij. In de Godzaligen is de zonde een heer voor een tijd; in de goddelozen voor altijd. Er is in de wedergeborenen wel een daad van heerschappij der zonde, maar geen staat van heerschappij.

(3) Er kan ook geen heerschappij der zonde in de wedergeborenen zijn, zonder zucht en verlangen, om daaruit te mogen wezen. De goddelozen leven in de zonde, als in huns vaders huis, Joh. 8:43, en als een vis in het water. Zij willen er niet uit, of zoeken geen anderen meester. Maar de Godzaligen zijn in de zonde, zoals een man, die in de zee ligt, hij ligt er wel in, ja raakt er wel eens onder, maar ploft en krabbelt en werkt evenwel gedurig, om er uit te komen. Of als een dief in het gevangenis, hij is er in, omdat hij er niet uit kan, maar ziet ondertussen aan alle kanten rond, om er door te breken of te ontsnappen. Hij wordt gevangen gelegd onder de wet der zonde die in zijn leden is. En ofschoon die weerstand en tegensparteling tegen die zonde werkelijk en inderdaad niet altijd werkzaam is, blijft nochtans altijd in hem die macht en gezindheid, om zich met alle ernst tegen dat geweld der zonde aan te kanten. Op de voornoemde wijs kan er dan geen heerschappij der zonde in Gods kinderen wezen.

Op wat wijze dan? Zult u zeggen.

Het antwoord daarop behelzen wij in de volgende besluiten.

I. Besluit. Zo ver kan het vlees soms over een wedergeborene de meester spelen, dat het hem niet alleen brengt tot het bedrijf van de zonde, maar ook soms enigszins tot het willen begeren en toestemmen van de zonde. *Het vlees*, zegt daarom de apostel, *begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees, en deze twee staan tegen elkaar, zodat gij niet doet hetgeen gij wilt*, Gal. 5:17. Ik zeg, dat het hem enigszins brengt tot het begeren en willen van de zonde. Om die reden niet volkomen, zodat zijn wil zich tot het begeren en toestemmen der zonde geheel en ten enenmale zou uitlaten. De Godzalige wil soms de zonde, evenals de schippers door storm gedrongen zijnde, hun waren en koopmanschappen in de zee willen werpen. Zij willen dat wel doen, want anders zouden ze het laten, en het schip liever in de grond laten zinken, maar met wat een gekrenkte, halve en als onwilligen wil zij dat willen, kan een ieder licht besluiten.

II. Besluit. De heerschappij van zonde in de wedergeborenen kan soms zover gaan, dat

de ziel daardoor tot het uitvoeren niet alleen van deze of gene zonde in het algemeen gebracht wordt, maar ook dikwijls gerukt en getrokken tot zo'n zonde, waar ze toch gans geen genegeheid toe heeft. Ja waartegen zij dikwijls de sterkste en ernstigste besluiten en voornemens heeft genomen. Zie dat in de val van de apostel Petrus, Matth. 26 : 70 enz., en in de woorden van Paulus, Rom. 7 :23. Ja in de dagelijkse bevinding van de beste christenen, die dikwijls van hun vlees tot zulke zonden het meest en krachtigst aangevoerd, ja vervoerd worden, die ze het meest voorgenomen hadden te vermijden.

III. Besluit. Soms kan de zonde Gods kinderen zover onder haar geweld krijgen, dat ze hen voor een geruime tijd verhinderd hun ellende terecht te zien en te beseffen. Dat is, zij weet hen zo te bedwelmen en te verdoven, dat ze dikwijls geheel geen merkwaardige of doordringende roeringen, tegenstrevingen of hartkloppingen tegen het geweld, dat hun ziel lijdt, vernemen of gewaar kunnen worden. Dit blijkt duidelijk in de voorbeelden van David, als hij zich in doodslag en overspel verlopen had, 2 Sam. 12 : 23. Zoals ook van de zonen van Jakob als zij hun broeder Jozef zo wreed mishandeld hadden, Gen. 42 : 21. Maar hiervan op een andere plaats.

IV. Besluit. Dikwijls gaat de heerschappij van zonde in Gods kinderen ook zó ver, dat, als ze de zonde al zien, gevoelen, verfoeien, ja op het ernstigste tegenspartelen, dat ze dan - zeg ik - evenwel die soms nog een lange tijd in zich moeten verdragen. En wat ze ook doen, noch uitdrijven, noch te boven kunnen komen. Dit besluiten wij uit de woorden van Paulus, 2 Kor. 12 : 9, waar hij klaagt *over die scherpe doorn, die in zijn vlees stak, en die engel van de satan, die hem met vuisten sloeg*. Waardoor wij, met sommige uitleggers, behalve andere kruisen, ook een sterke verdorvenheid, die hem voor die tijd op een bijzondere wijze overweldigde, menen te moeten verstaan *Hij had de Heere* zegt hij, *driemaal*, dat is, dikwijls, *gebeden*. Hij wilde hem daarvan verlossen, maar het had Hem niet gelieft. Paulus spartelde en worstelde dan wel, maar moest, zo het scheen, nog wat langer onder de dwingelandij van die zonde blijven liggen, eer hem de Heere de hand wilde lenen, om er hem uit te trekken.

V. Besluit. Zover bemachtigt de zonde Gods kinderen ook soms dat ze hun zielen niet alleen onder de knie houdt, maar ook dikwijls, zoals een harde cipier, zeer droevig mishandeld, ontrust, verschrikt, het gezicht van Gods genade in hen verduistert, en in plaats van die, allerlei vervaarlijke gedachten daarin verwekt en veroorzaakt. Dit bleek in David, als hij zich van die schrikkelijke onkuisheid had laten overweldigen. Och! wat al schrikken deed hem die zonde niet uitstaan, die hij tevoren zo zoet in zijn hart had laten insluipen, zoals hij dat niet duister te kennen geeft in het 14de vers van de 50ste Psalm, *Verheug, Heere, de beenderen, die Gij verbrijzeld hebt*. Daar is in de zonde niet alleen een verleidende kracht, om ons zeer listig onder haar geweld te brengen, maar ook een verontrustende, kwellende, pijnigende kracht, om ons, als hij eens meester geworden is, dan als een snode tiran en beul te plagen en te ontrusten.

VI. Besluit. Zover kan ten laatste de heerschappij van de zonde nog over de wedergeborenen gaan, dat ze de ziel zó onder haar geweld hebbende, de geestelijke krachten ervan soms ook erg kan krenken en verzwakken. Die doden kan ze niet, maar zo lang ze meester is, hen wel een arm of been in stukken breken. Zodat ze, als ze van het vlees besprongen worden veel lichter dan tevoren, daarvan neergestoten kunnen worden. Zie Ps. 77 : 11. Om welke reden dan ook tegen deze zondige heerschappij te ijveriger gewaakt dient te worden, omdat de ziel eens daaronder geweest zijnde, daar

gewoonlijk altijd zwakker en kreupelder uitkomt en veel vaardiger en gereeder tot wederinstortingen is dan tevoren. Uit dit alles kan dan blijken wat er geantwoord moet worden op de woorden van Paulus, Romeinen 6 : 14 waarin hij alle heerschappij van de zonde in de wedergeborenen schijnt tegen te spreken: “De zonde zal over u niet heersen; want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade.” Dat namelijk, de apostel zijn oog daar niet heeft op deelswijze en stukswijze heerschappij, maar op een totale, gehele en gewoonlijke macht, die de zonde over Gods kinderen zou komen te gebruiken. Die ontkent hij van hen, en wij met hem, zoals nu gezegd is. De eigen zin van die tekst is dan, dat de gelovige Romeinen, nu niet meer zijnde onder de bediening van het verbond der werken, - want dat verstaat hij door de wet, van welke hij in de volgende woorden spreekt, - maar onder het verbond der genade, niet alleen een gebod hadden om tegen de zonden te strijden, zonder belofte van kracht en hulp, om die strijd met overwinning te kunnen uitvoeren; maar dat ze nu, moettende tegen de zonden strijden, uit kracht van het genoemde genadeverbond ook de beloften hadden, dat hun God in die strijd helpen en bijstaan zoude. Bijgevolg, dat ze nu niet meer van de zonden geheel en al overwonnen zouden worden, maar dat zij de zonden meer en meer overwinnen zouden. *Want zij waren niet meer onder de wet, maar onder de genade*, dat is, niet meer onder een verbond, dat hun geen kracht kon geven; maar onder zo een, dat hun de strijd belastende, tegelijk ook de overwinning beloofde, enz. Vergelijkt de bekende tekst, Ezechiël 11:19, *En Ik zal hen, zegt de Heere, enerlei hart geven, en zal een nieuwe Geest in het binnenste van u geven, en Ik zal het stenen hart uit hun vlees wegnemen, en zal hen een vleses hart geven. Opdat ze wandelen in Mijn inzettingen*, enz. En nogmaals: *Ik zal mijn vrees in hun harten geven, dat ze niet van Mij afwijken*. Hierom werd de Heere Christus ook niet alleen een Rechtvaardigmaker, maar ook een Heiligmaker. Omdat Hij het Hoofd van een verbond was, dat vrij meer, dan het verbond der werken beloofde. Namelijk ook kracht, om te doen hetgeen Hij ons zou gebieden, en niet meer zo geheel van de zonde overmeesterd te worden. *Hij is, zegt de apostel, ons geworden wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing. Opdat hetzij zoals geschreven is: die roemt, die roeme in den Heere*, 1 Kor. 1 : 30, 31. En nog duidelijker Fil. 4 : 14. *Ik vermag alles door Christus, die mij kracht geeft*. Zodat die bekende tekst, die tegen hetgeen wij tevoren gezegd hebben, het meest scheen te strijden, zeer wel met hetzelfde overeengebracht kan worden.

HOOFDSTUK II

Waaruit een wedergeborene weten kan, of hij van deze of gene zonde nog overheerst wordt, of niet?

De twee eerste bedenkingen beantwoord hebbende, zo gaan wij nu voort tot de derde, zijnde van geen minder gewicht, dan de voorgaande.

III. Waaruit een wedergeborene weten kan, of hij van deze of gene zonde nog overheerst wordt, of niet?

Versta dit wel, wij vragen niet, waaruit men weten kan, of al de zonden over ons nog heersen of niet? Want dat kan men uit dezelfde dingen weten, waaruit men weet, of men wedergeboren is, of niet. Maar wij hebben hier het oog alleen op deze of gene buitengewone zonde, bijvoorbeeld haat, nijdigheid, geestelijke hovaardij, of iets dergelijks; en vragen: waaruit een wedergeborene weten kan, dat hij aan die bijzondere zonde vast is, én dat die ook met enige heerschappij en overheersing in hem is. Of, om het nog klaarder te zeggen: Waaruit hij, bijvoorbeeld, van de geestelijke hovaardij, weten kan dat die hem niet alleen verleidt en kwelt maar ook waarlijk enigszins overheerst en overweldigt? En dat die bijzondere zonde, of enige andere, voor die tijd niet onder hem ligt, maar hij onder die zonde?

Ik val, zegt dikwijls een vroom Christen, *zo nu en dan in deze of gene zonde, hoe weet ik nu of die zonde dan geen heerschappij over mij heeft, maar dat ik nog meester ben over die zonde?*

Dit tot opening van de rechte mening van deze vraag vooruitgesteld zijnde, dient tot antwoord:

Vooreerst, deze of gene zonde heeft enigszins de overhand over een wedergeborene, wanneer de wedergeborene eer hij nog tot de zonde komt, zich zeer onbekwaam en onmachtig bevindt, om zich tegen dezelve behoorlijk te wapenen en te sterken. 't Zij dan dat er zo een kleinachting van die zonde in hem begint op te rijzen, en dat hij daarom verslapt daartegen op zijn hoede te zijn; óf dat hij zich, ik weet niet waardoor, zeer licht laat verhinderen, van zodanige steekmiddelen daartegen te gebruiken, die hij weet goed te zijn; óf dat hij op enige andere wijze afkerig en ongezind is om daartegen te waken; óf wat er anders dergelijks zou mogen wezen. Zover de zonde hem de wapenen kan ontweldigen, zover is hij enigszins onder het geweld van die zonde. zoals het de aard van de overwinnende vijanden is, hun gevangenen terstond te ontwapenen, ja soms te kluisteren en te binden, opdat ze tegen hen niet weer opstaan mogen. *Hoe kan iemand*, zegt Christus, *in het huis eens sterken inkomen, en zijn vaten ontroven, tenzij dat hij eerst de sterke gebonden heeft? En dán zal hij zijn huis beroven*, Matth. 12:29.

Waarom het dan ook een zeer zorgelijk teken is, als een kind van God van deze of gene zonden soms zo onbekommerd begint voor te geven: *ik kan er mij zo niet tegen zetten. Wie kan altijd zo nauw op zijn hoede zijn? 'k Heb zulke nood van die zonde niet*, enz. Want dan begint hij al te tonen, dat hem zijn wapenen al enigszins afhandig gemaakt zijn. En die zonde, waarvan hij dat zo zegt, al meer en meer kracht tegen hem begint te krijgen.

Ten tweede. Dan is de wedergeborene ook enigszins onder de heerschappij van deze of gene zonde, wanneer hij daartoe gedwongen wordt, of in haar bedrijf reeds bezig is,

zichzelf, - in weerstand tegen die te bieden, - merkbaar slapper en flauwer bevindt, dan tevoren. Want daaruit blijkt dan reeds, dat die gezegde zonde zijn wil ook al enigszins ingenomen en overdwars heeft, uit welke wilsbeweging de rechte ijver van tegenstand anderszins gewoon is voort te komen, Gal. 5 : 17. Die zich in het worstelen zo niet meer opheffen kan dan tevoren, die is er voor die tijd gewis onder. Wordt u dan soms van haat, nijdigheid, ontuchtigheid, enz. besprongen, let wel, wat weerstand u daartegen in uzelf gewaar wordt. En indien géén, of zeer flauwe, denkt dan vrij dat u die zonden dan niet alleen in u hebt, maar dat ze ook enige heerschappij in u heeft. Verstaat dit evenwel van een christen die anders in zijn rechte gestalte leeft, buiten geestelijke flauwte en verlating. Want in dat geval is het zeker, dat men uit minderheid van tegenstand de meerderheid van heerschappij niet altijd kan besluiten.

Ten derde. Dan heeft de zonde in een wedergeborene ook enigszins de overhand, wanneer hij, niettegenstaande zijn ernstige en uiterste weerstand, evenwel nog gewoonlijk in zwakte valt en neer wordt geworpen. Ik zeg gewoonlijk, niet als hij voor een enkele keer eens ondervalt en de zonde bovenligt. Want dat kan wel wezen, al heerst de zonde geheel niet over de ziel, maar de ziel over de zonde. Maar als het doorgaans zo gebeurt, dat de ziel in het voetzand raakt, dan mag men wel denken, dat, zolang dit duurt, de zonde enige meesterschap heeft gekregen. Als er twee met elkaar worstelen, zo zal het misschien wel eens gebeuren, dat de zwakkere boven ligt, maar die *doorgaans* de overhand heeft zal men evenwel voor de sterkste houden. 't Is waar, dat die heerschappij dan wel gewelddadig is, en tegen wil en dank van de ziel, het is evenwel een heerschappij. Evenals een gevangen man wel ongraag en onwillig overheerst en gevangen wordt, nochtans is het geweld, waar hij onder komt een wezenlijk geweld en eigenlijk gezegde heerschappij.

Ten vierde. Dan heeft deze of gene zonde ook enige heerschappij over een waar Godzalige, wanneer die ware Godzalige, in het bedrijf van die zonde, enige ritselingen en kittelingen van plezier en vermaak begint te proeven en gewaar te worden. Dat is, als het hem niet alleen geen meerder smart doet dat hij hier of daartoe verrukt wordt, maar dat het hem integendeel als zoet en aangenaam begint te worden; dat hij de gelegenheid heeft, van deze of die bijzondere zonde te mogen bedrijven. Ik zeg niet, als hij een gezette en vaste vreugde in het zondige bedrijf begint te gevoelen, want dat meen ik, dat in een rechte bekeerde, - de zondigheid van het gemelde bedrijf kennende, en op zijn rechte dreef zijnde, - niet kan vallen. Maar als hij zo enige waarachtige, hoewel overgaande en doorwaaiende ritselingen en zielstrelingen in deze of gene zonde begint te vernemen. En dat temeer als hij weet ooit tevoren daarin gehad te hebben; of ook meer in die bepaalde zonde dan in enige andere. Dát zeg ik, is een kwaad teken. Indien iemand niet alleen eens tot dronkenschap vervalt, maar het hem als een lust en vermaak begint te worden, dat hij die zonde mag oefenen, voorwaar, zo een mag wel denken, dat hem die zijn zonde al zeer onder de knie begint te krijgen. 't Zelfde kan hier ook van alle andere bijzondere zonden, als ze het bovengenoemde bij zich hebben, gezegd, en tot waarschuwing waargenomen worden.

Ten vijfde. Een wedergeborene ligt dan ook enigszins onder de heerschappij van deze of gene zonde, wanneer hij begint te vernemen, dat de middelen die tot uitroeijing en overwinning van die zonde behoorden te strekken, hoe langer hoe meer tevergeefs en vruchteloos beginnen te worden. Als een ziekte met alle geneesmiddelen begint te spotten, dan mag men wel denken, dat de natuur begint te bezwijken en het geweld der ziekte de overhand te krijgen;. Het is hier ook zo gelegen. Daarom denkt vrij, dat

het al zorgelijk met u gesteld is, wanneer u niet alleen gevoelt dat u met nijd, geestelijke hovaardij of haat en wraakzucht tegen iemand wordt besprongen, maar dat het ook al hetzelfde met u blijft, wat vermaningen, bestraffingen, dreigementen, enz., hetzij van anderen of van uzelf daartegen gebruikt en aangewend mogen worden. Omdat dit alleszins een bewijs schijnt te zijn, dat die zonden al een bijzondere diepe wortel in uw hart geschoten hebben, en misschien wel zoetvoerig en als zonder gevoel zijn ingekomen, maar niet dan zeer bezwaarlijk weer verzet en uitgedreven zullen kunnen worden.

IV. Nu volgt de vierde bedenking, die wij hier op te lossen hebben. Welke deze is: ***Waaruit een wedergeborene, onder de heerschappij van deze of gene zonde liggende, weten kan, dat die gezegde heerschappij waaronder hij ligt, niet totaal en geheel, maar alleen stuksgewijs en ten dele is. Dat is zodanig een welke wel bestaan kan met de genade der bekering en wedergeboorte?***

Dit dient nodig onderzocht, omdat vele Godzaligen, de kracht van deze of gene zonde zo nu en dan in zich gewaar wordende, hun staat daarom dik wijls in twijfel beginnen te trekken. Zij menen dat ze in de staat van genade niet zijn, noch kunnen zijn, omdat ze zulke heerschappij van zonde nog in zich vernemen. En of men hen dan al antwoordt, dat die heerschappij der zonde, die in hen is maar ten dele en stuksgewijs is, blijft toch altijd de zwaarigheid, waaruit zij dat kunnen weten en zich verzekeren, dat dezelve maar ten dele, en niet geheel en volkomen is. En dus niet een en dezelfde met die, welke er in de onwedergeborene gevonden wordt?

Wij antwoorden daar dan op, op de volgende wijze :

1. Dat die gehele heerschappij der zonde niet alleen enige bijzondere macht stelt van deze of gene bijzondere zonden, maar een algemene macht van alle zonden. In Gods kinderen hebben sommige zonden de overhand, in de onherborenen álle zonden. Niet, dat juist alle zonden die macht in hen gelijkelijk gebruiken, of dat ze juist alle, als ze de mens bespringen, hem datgene doen, wat ze dan juist voorhebben. Nee, want ook een onwedergeborene kan soms laten hetgeen hem de zonde gebiedt, ja het tegendeel daarvan doen. Maar dat ze nooit, als hen de zonde aanvalt, uit enig geestelijk inwendig beginsel dezelve tegenstaan en het hoofd kunnen bieden. Maar altijd van dezelve, als maar die uitwendige inachtnemingen ophouden, ja ook zelfs wel van de minste overheerst en overwonnen worden. Indien niet altijd zo ver, dat ze tot de dadelijke uitvoering daarvan uitbarsten, toch ten minste zo ver, dat ze de wil en genegenheid daartoe geheel wegslepen. In de wedergeborenen daarentegen is het heel anders. Die hoewel zij soms van deze of gene zonden overweldigd worden, hebben nochtans tegen vele andere weer de overhand, en gebruiken hun geestelijke en inwendige macht daartegen, niet alleen met die doorgaans, - voornamelijk door kracht van enige van buiten komende overwegingen na te laten; - maar ook met die meer en meer te overwinnen door een inwonende kracht van Jezus Christus, die hen in de wedergeboorte meegedeeld is. *Want wij hebben, zegt de apostel, niet ontvangen de geest der vreesachtigheid, maar der gematigdheid en der kracht, 2 Tim. 1 : 7. En vermogen alle dingen door Christus, die hun kracht geeft, Fil. 4: 14.*
2. Waar een totale en gehele heerschappij der zonde is, daar gevoelt men geen last of moeilijkheid van die heerschappij. De reden is, omdat in die gehele heerschappij de ganse wil onder de macht der zonde is. Nu, als men niet alleen onder iemands macht is, maar ook wil zijn, dan kan men geen verdriet hebben, dat men onder dezelve is, omdat rechte verdriet en die moeilijkheid over die macht, nergens

anders uit voortspruiten kan, - ik spreek van een recht geestelijke moeilijkheid, - dan uit een ongenegenheid en ongeezindheid, die de geheiligde wil daartegen heeft. Omdat er dan in de wedergeborenen moeilijkheid, smart en verdriet is, omdat ze van de zonde soms nog zo overweldigd worden, kunnen ze daaruit dan genoegzaam weten, dat die heerschappij niet geheel, maar alleen stuksgewijs en gebroken in hen is. De onwedergeborenen weten van geen klagen over het geweld, dat de zonde over hen heeft. Ja achten zich dikwijls gelukkig, dat ze die zo gerust kunnen uitvoeren. Maar let aan de andere zijde eens op de ware Godzaligen, die zijn onder het geweld der zonde, niet zoals een vis onder het geweld van de baren, die daaronder zijn lust en vermaak heeft; maar als een mens onder een hete koorts, waar hij onder ligt en zucht en kermt. Of, zoals de maagden onder het geweld van hare verkrachters, al schreiende en schreeuwende, als in Deut. 22 : 24, 27 te zien is. Waarom ze dan ook dikwijls met de apostel moeten uitroepen: *Wij ellendige mensen! wie zal ons verlossen van het lichaam dezes doods*, Rom. 7 : 24.

3. Die onder een gehele heerschappij der zonde liggen, die zijn niet vergenoegd, als ze hun volle zwier in het uitvoeren van hun zonden zo niet mogen hebben. Zij slapen niet, indien ze geen kwaad gedaan hebben. De reden is, omdat de zonde hun vermaak is, hun ambacht, ja hun liefste tijdverdrijf, dan werken ze uit zichzelf, als ze de zonde doen mogen, Joh. 8 : 44. Zij zijn als de vissen die geen tier hebben, als ze buiten het water zijn, omdat hun gehele aard en gesteldheid waterachtig is. Maar die alleen ten dele van deze of gene zonde beheerst worden, daar is het anders mee gelegen. Die doen de zonde wel eens mede, maar maken er zo veel werk niet van, al worden ze daarin verhinderd. Ik zeg, zij maken er zo veel werk niet van. Dat wil zeggen, zij hebben zo groot ongenoegen daar niet over; want gewis de rechte bekeerden kunnen soms ook enig ongenoegen hebben, als ze hun zonden niet doen mogen, vooral als ze belet worden in hun beminde zonden. Maar dat ongenoegen gaat zo niet aan hun hart, het gaat licht weer over. En als ze op hun rechte dreef zijn, dan is het in het algemeen vergezelschap met ongenoegen over hun ongenoegen. Anderszins bedroeven ze zich niet zozeer omdat ze van de zonde verhinderd worden, als wel omdat ze tot dezelve nog zo menigmaal verrukt en vervoerd worden. *Het vlees strijdt tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees, en deze twee staan tegen elkaar, zodat gij niet doet hetgeen gij wildet*, Galat. 5: 17.
4. Waar de heerschappij van de zonde totaal en geheel is, daar worden al die middelen, die deze heerschappij het meest tegen zijn en omver zoeken te stoten, gewoonlijk gehaat en kwalijk opgenomen. Evenals de macht van een oppermachtig prins zonder zijn verontwaardiging niet bestreden of tegengesproken kan worden. Zie dat in Achab, die zichzelf verkocht had, om kwaad te doen. Wat raasde en tierde die man niet tegen Elia, omdat hij hem van zijn zonde zocht af te trekken, 1 Kon. 21: 13. Evenzo in Herodes en ontelbare anderen, die niet hebben kunnen verdragen, dat men hun zondige lusten beoorloogde. Een bewijs van dat ze daarvan geheel overmeesterd en overwonnen waren. En waarlijk dit kan wel niet anders wezen omdat iemand van een zonde, die hem geheel ten onder heeft, te willen beroven, even zoveel is, als hem handen en voeten te willen afsnijden, ja zijn rechteroog te willen uitsteken, wat hoe kwalijk het geleden kan worden, een ieder lichtelijk kan afleiden. Maar die alleen stuksgewijs onder zekere zonden liggen, die zijn beter geaard. Het kan door een sterke aanvechting gebeuren, dat ze tegen de middelen der verbetering ook eens moeilijk worden, maar gewoonlijk is het anders. Doorgaans worden ze er door overtuigd; en, hoewel ze er soms voor een korte tijd niet door gebeterd worden, nochtans zullen ze nooit van harte die

verachten, en nog veel minder bespotten en vervolgen.

Maar, zoals wij zeiden, als men zó ver begint te vervallen, dat men een gezette haat daartegen opneemt, en het vermanen, censureren, of andere kastedingen, die nodig en voorzichtig toegepast worden, niet wil verdragen, maar de medicijnen zoals dolle mensen, - als Calvijn ergens zegt, - de dokter in het aangezicht begint te werpen, dan is het zeker, dat de zonde geheel meester is, en de zondaar gevaarlijk ziek begint te worden.

Zoveel van de vierde bedenking.

HOOFDSTUK III.

V. Nu volgt de vijfde bedenking, namelijk: *waaruit men weten kan, of de ziel, tegen deze of gene zonde worstelende, en soms daaronder rakende, nochtans de gewoonlijke overhand over die zonde heeft, of niet? Of immers, waaruit zij weten kan, dat ze dezelve overhand al meer en meer begint te bekomen en te verkrijgen.*

Antwoord. Om hierop behoorlijk onderricht te geven, zullen wij:

- (1) De valse tekenen hiervan verwerpen.
- (2) De ware en zekere tekenen voorstellen.

(1) Vooreerst.

Men moet die overwinning niet besluiten uit het ophouden van de bewegingen en kwellingen van deze of gene zonde. Zodat wij zouden menen: die zonde zijn wij al meester geworden, want wij voelen ze nu niet meer, zij ligt nu stil, enz. O nee! Want de zonde stil ligt heerst ze dikwijls het meest, zoals de kanker in het lichaam dikwijls ten enenmale de overhand heeft, en het zelf geheel en al verteert, zonder dat men nochtans merkbare bewegingen daarvan gewaar kan worden. *'t Is een jager, zegt Bernardus, die met zijn hoorn niet blaast opdat hij niet gehoord worde, maar die zijn pijlen in het verborgen schiet.* Wat anders is de heersende, wat anders de kwellende kracht van de zonde; zij kan derhalve wel heersen zonder kwellen, zoals ook wel kwellen zonder heersen. De Turkse meesters kwellen hun slaven niet altijd even zeer, hoewel ze nochtans altijd over hen heersen. Ziet Matth. 22 : 43.

Ten tweede. Men kan die overwinning ook niet besluiten uit het nalaten van deze of gene zonde. Zodat men zou menen: men valt nu niet meer zo in de zonde, men doet ze zo niet meer, derhalve die zonde is er al onder, wij hebben nu de overhand al over die zonde, enz. Want dat niet-bedrijven van de bovengemelde zonde kan veel andere oorzaken hebben, behalve deze niet-heerschappij van dezelve. Die onder een heersende onkuisheid ligt, laat evenwel soms die zonde. Niet omdat hij zijn lusten overwonnen heeft, maar omdat hij misschien geen voorwerpen kan krijgen, om zijn vuiligheid mee te plegen. De arme dronkaard drinkt zich dikwijls niet dronken, niet omdat hij die beestachtige zonde overwonnen heeft; maar, omdat hij nóch wijn, nóch bier, nóch geld heeft. Zoals dat besluit dan niet deugt: *de genade wordt van een kind Gods voor die of die tijd niet geoefend, derhalve zij heerst in hem niet; die zonde wordt voor deze of gene tijd niet geoefend, derhalve zij heerst in de mens niet.*

Ten derde. Die overwinning kan ook niet besloten worden uit allerhande afkeer of haat, die men tegen deze of gene zonde zou mogen gevoelen. Zodat men zou zeggen: ik heb zulk en zulke lust niet meer tot onkuisheid, dronkenschap, gierigheid, enz., maar ik heb er een haat en een afkeer van; derhalve die zonden ben ik nu al te boven, ik heb er de overwinning al over gekregen. Dat volgt geenszins; omdat er vele andere beginselen zijn, waaruit die haat en afkeer, tegen deze of gene zonde oprijzen kan, al is het juist niet uit de overwinning die wij over dezelve hebben. Daar kan soms een natuurlijke tegenzin tegen deze of gene zonde wezen, zoals sommigen van nature, of door opvoeding zeer afkerig zijn van dronkenschap, gulzigheid ontucht, enz. Het kan gebeuren dat die afkeer tegen de een zonde voortkomt uit de lust die men heeft tot een andere heersende zonde. Zo is een gierig mens dikwijls een doodsvijand van

verkwisting of overdadigheid; en een eerzuchtig mens van gierigheid, enz. Met welke oorzaken van haat en afkeer tegen een zonde, de heerschappij van dezelve over de ziel evenwel staande kan blijven. Als men dan niet anders in zich gevoelt, dan hetgeen nu even gezegd is, zo is het maar enkel bedrog, dat men daaruit de overwinning van de ziel over deze of gene zonde zou willen vast maken.

(2) Het is om die reden nodig, dat wij enige zekerder tekenen daarvan aanwijzen. Deze zijn de volgende:

1. Dan begint de ziel over de zonde enigszins de overhand te krijgen, als ze besluiten kan tot de allersterkste en onbepaaldste beloften tegen dezelve zonde. Dat wil zeggen, dat ze zich op het allerernstigst, zonder beperking en bekorting voor de Heere kan verbinden, en als met ede verpanden, dat ze met alle ernst tegen die zonde, die haar zo overrompeld heeft, zal gaan strijden, en in Christus' kracht, indien het mogelijk is, die nimmermeer wil bedrijven. Als de ziel, zeg ik, zover kan beginnen door te breken, dat is al een aanvang van haar overwinning. Want zoolang de zonde nog geheel de meesterschap heeft, kan ze haar niet toelaten, dat ze zich zo geheel zou afzweren, en zo'n verbond met Christus haar doodsvijand tegen haar maken. Dan blijft de ziel hangen in enige voorwaardelijke en flauwe voornemens en vruchteloze pogingen. Maar als zij enigszins begint boven te komen, dan dringt ze krachtig door en ontziet haar tiran niet meer, als tevoren. Het is daarom nog een kwaad teken, als de ziel klaagt dat ze nog zo moeilijk tot beloften tegen haar zonde komen kan, wat evenwel nog dikwijls gehoord wordt. Dus heeft iedereen zich wel te onderzoeken, of dat niet uit enig al te groot vertrouwen of meesterschap, dat hij deze of gene zonde over hem nog geeft, gewoon is voort te komen. Want, wat zwaarigheid kan er anders wezen, zo enige zondedienst volstrekt af te zweren, die wij oordelen, dat noch in het minst, noch in het meest over ons te zeggen heeft?
2. Dan begint de ziel ook enigszins meester over haar zonde te worden, wanneer ze worstelende en strijdende met dezelve, licht en gewoonlijk kan boven blijven. Ik zeg gewoonlijk, want zo eens voor een enkele keer boven te raken, kan van de zwakste partij wel gebeuren. Verstaat ondertussen door dit bovenstaan boven de zonde, niet een blote inbinden van het dadelijk uitvoeren ervan, maar ook een verzwakking van de kracht der zonde. Zodat ze, óf zo stout haar niet meer durft bespringen, óf bespringende met veel minder moeite dan tevoren, kan afgezet worden. Als het zo met u begint te gaan, ten opzichte van deze of gene verdorvenheid, die u tevoren zeer placht te overweldigen, denkt dan vrij, dat u al enige winst op dezelve begint te krijgen, en zijn nederlaag en uw overwinning nabij is.
3. De ziel begint dan ook meester over hare zonde te worden, zo wanneer ze lichtelijk en met weinig moeite, de deugd, die tegen die zonde recht over staat, kan beoefenen en in het werk stellen. Reden is, omdat de aard van de heersende zonde is, niet alleen het bedrijf van het kwade met kracht voort te zetten, maar ook de uitvoering van de tegenovergestelde deugd met even zo'n geweld tegen te staan en te verhinderen. Als dan de ziel gemakkelijk tot het oefenen van die tegenovergestelde deugd begint te komen, dan moet dat een bewijs zijn, dat de kracht der tegengestelde zonde al enigszins gebroken en verminderd begint te worden. Begint iemand, die tevoren zeer door wraakgierigheid tegen iemand overwonnen is geweest, zover te komen, dat hij licht, zonder zichzelf groot geweld aan te doen, en uit vertrouwen van Gods gebod, liefde en weldadigheid aan zijn tegenpartij kan bewijzen; ... óf die tevoren zeer karig tegen de armen is geweest,

dat hij hun zeer licht enkele aalmoezen uit een recht bewogen en blijmoedig hart toedienen kan, de zodanige mag wel goede moed houden, en zich van enige overwinning over zijn wraakgierigheid en karigheid beginnen te verzekeren. Zie Rom. 8:13, "Indien gij door den Geest de werken des lichaams doodt, zo zult gij leven."

4. Hoewel de ziel de zonde niet meer laat als tevoren, en de tegenovergestelde deugd niet licht oefent, maar even sterk daarvan besprongen, en dikwijls neergeworpen wordt, is er evenwel nog één geval, waarin gezegd moet worden, nog enigszins de overhand en overwinning daarover te krijgen. Te weten, wanneer ze in oprechtheid alle mogelijke middelen tegen die zonde gebruikt hebbende, en hoewel zonder gewenste uitslag, nog gebruikende, meer en meer begint gewaar te worden, dat ze zich, ook blijvende onder die kwellingen en overweldingen van die zonde, vergenoegd kan houden in die goede, wijze en rechtvaardige toelating Gods, waardoor het Hem gelieft, haar voor die tijd, op die wijze, en op geen andere, te handelen en te leiden. Als de ziel zich zo kan houden omtrent haar zonde, dan is dat nog enigszins een overwinning van haar zonde. Want, hoewel de zonde dan even sterk in haar schijnt te blijven, wordt ze evenwel van de ziel voor zover nog overmeesterd, als ze van dezelve tot Gods eer geleid en bestuurd wordt, om, - hoewel ze een tiran is van de ziel, - evenwel door haar deugdzaamheid tot een slaaf en dienstknecht gemaakt wordt tot Gods verheerlijking. Die een kwade hond, die hem gedurig kwelt en bijt, nog daarheen trekken en leiden kan, waar hij hem hebben wil, die heeft gewis nog enige heerschappij over die hond. Zo is het ook hier. Als de ziel haar zonden die haar overweldigen, nog zó leiden en trekken kan, dat ze door haar kwellingen en overdwarsing God nog ere toebrengen kan, dan is het zeker, dat ze al enige meesterschap over die heeft, en nog meer en meer begint te krijgen. Zie 2 Kor. 12 : 9, 10. Daarbij komende, dat diegene zijn kruis ook enigszins overwint, die het graag en lijdzaam opneemt, en bijgevolg, dat diegene, die de overweldiging van de zonde geduldig draagt, *maar ondertussen ook met droefheid daarover, en ernstige hoop van vermeerdering van Gods genade in hem*, dan ook enigszins een overwinnaar van zijn geweldenaar geacht moet worden. *In stil zitten en vertrouwen zal hun sterkte zijn*, zegt Jesaja, hoofdstuk 30:15. Het is een van de hoogste trappen van geestelijke zelfverloochening in een begenadigde ziel, met de grootste haat en strijd tegen de zonde, nochtans hare overdwarsing te willen lijden, omdat het God gelieft haar voor die tijd daardoor te oefenen. Niet dat ze zin of lust heeft, - verstaat het wel! - in de zonde. Die vervloekt en verfoeit ze. Maar dat ze zich onderwerpt en rechtvaardigt, die rechtvaardige, wijze en gans onberispelijke beschikking Gods over haar, waardoor Hij haar, zoals wij terstond zeiden, door die wijze en geen andere, op die tijd naar de hemel wil leiden. Want ook dat, zoals boven getoond is, namelijk soms eens van de zonde neergeploft te worden, zal haar tot de zaligheid gedijen, 2 Kor. 12: 8, 9, 10.

Uit al het voorgezegde dan, kunt u nu genoegzaam zien, waaruit u, tegen deze of gene zonde worstelende, besluiten of niet besluiten mag of u de overwinning en overhand al enigszins tegen dezelve begint te verkrijgen. En is dit punt daarom te meer in acht te nemen, omdat het niet grondig verstaan zijnde, de zondaar lichtelijk óf zorgeloos, óf moedeloos kan maken. Zorgeloos, door de valse merktekenen; en moedeloos, door onkunde van die soort, die zeker en ontwijfelbaar zijn.

VI. Maar, om verder te gaan, het zesde of laatste, dat wij ons voorgesteld hadden te onderzoeken, is nu alleen nog over. Wij zullen ook kort daarop trachten te

antwoorden. De vraag is dan: ***Welk onderscheid is er tussen een geheel heersende zonde, en een beminde zonde?***

Antwoord. Het is niet ondienstig, dat wij hierover wat peinzen, omdat het zeker is, dat zo'n beminde zonde in een recht wedergeborene wel kan vallen, en dat een geheel heersende zonde in hem niet kan vallen. Als nu een kind van God in een beminde zonde zich bevindt, meent hij dikwijls onder een geheel heersende zonde geraakt te zijn, en begint daarom soms zijn genadestaat in twijfel te trekken. Daarom dient tot onderricht:

Vooreerst. Dat wel verstaan moet worden, wat eigenlijk een beminde of boezemzonde is. Namelijk zo een, die het hart van de mens het allermeest betoverd en ingenomen heeft, die het liefst bedreven, het meest verschoont, en het allerbezwaarlijkst tegengestaan en uitgedreven kan worden. Uit de volgende eigenschappen zult u ze het allerzekerst leren kennen:

1. Dat ze u het allermeest in de hersenen en in de gedachten speelt. Hetzij dat u bij uw werk, in ledigheid, of op uw bed ligt. Ja zelfs 's nachts en 's morgens, als u wakker begint te worden. Wat het liefst is wordt het meest gedacht en het minst vergeten. Ons hart is, waar onze schat is, en de liefste troetelkinderen staan het vast in het geheugen, Jes. 49: 15. Jer. 2:32.
2. Dat u er het mindste over berispt en bestraft wilt worden. Dat u alle verkleiningen, verschoningen, rechtvaardigingen en bewimpelingen daarvoor bedenkt, kwalijk neemt, als ze van anderen veroordeeld of lelijk afgeschilderd wordt. Het moet zeker een lieve pop zijn, die men zich zo ongraag uit de hand wil laten nemen. Handen en voeten worden ons bezwaarlijk afgesneden, omdat ze ons zo lief en dierbaar zijn.
3. Dat u haar aanvechtingen en aanvallen het minst tegenstaan en overwinnen kunt. Die men liefheeft, laat men zelden iets lang verzoeken, zonder toestemming te dragen. Het is ook zo met de beminde zonde, omdat ze bemind is, kan men haar begeerte niet als bezwaarlijk afwijzen. Zij overreedt te lichter tot de daad, omdat ze het hart door liefde al overwonnen heeft.
4. Dat u in haar bedrijf het meeste vermaak en het minste ongenoegen hebt. Wie handelt niet graag hetgeen hij liefheeft? De kittelingen van vreugde in het doen van de zonde zijn in Gods kinderen wel zeer belemmerd en gebroken, maar evenwel zijn ze er soms. En waar ze zich het meest opdoen, is de liefste zonde. Hoe meer haat tegen een zonde, hoe minder zoetigheid in haar bedrijf. Maar aan de andere kant, hoe meer zoetigheid in het bedrijf, hoe meer liefde tot de zonde.
5. Dat ze u in de ure der bezoeking het allermeest belast, en het zwaarst op het hart ligt, het geweldigst tot vertwijfeling drijft en het bezwaarlijkst de Heere Jezus doet aangrijpen. Want dat is de aard der zonde, dat ze uit de grootste lieveling de meeste vijand wordt; en de meeste liefde van de mens, als hij niet meer vermag, met de wreedste bitterheden beloont en vergeldt.

Waar deze dingen zijn (verstaat niet één daarvan, maar gewoonlijk allen te gelijk), daar hebt u een waarachtig en levendig uitdrukkel van een beminde en geliefkoosde zonde.

Ten tweede. Ondertussen moet ik in het algemeen dit hier ook zeggen: dat men tot geruststelling van Gods kinderen niet altijd juist stipt moet blijven staan op het nette onderscheid tussen deze of gene verdorvenheid of zonde die in hen is. Maar dat men dikwijls en voornamelijk deze twee dingen omtrent hen behartigen moet:

- (1) Dat men hen altijd leert zich slechts met alle ernst tegen allerlei zonden te stellen

en aan te kanten, om die, waar het mogelijk is, te overwinnen en uit te drijven; hetzij ze dan met de genade bestaan of niet bestaan kunnen. Daar is op zichzelf weinig aan gelegen, of de beminde zonde van de geheel heersende onderscheiden is of niet. Zonde is zonde; de ziel moest maar arbeiden om er van ontlast en ontslagen te worden. Zoals een tuinman weinig onderzoek doet van welke aard dit of dat onkruid is, dat hij in zijn hof vindt; maar zoekt het, als het onkruid is, slechts te ontwortelen en uit te werpen.

- (2) Als de zielen evenwel door het aanwijzen van enig onderscheid merkkelijk kunnen geholpen worden, zoals in dit geval, dat men zich dan juist daar niet aan bindt, om altijd enig doorlopend wezenlijk onderscheid tussen de zonden en zonden aan te wijzen, omdat dit dikwijls zeer fijn en verborgen is. Maar dat men zich dan dikwijls houdt aan het onderscheid van de personen, waarin de ene en andere zonde, waarvan men het onderscheid begeert te weten, gevonden wordt. Bijvoorbeeld: om zich van zijn geestelijke welstand te verzekeren, wordt hier gevraagd: *Welk onderscheid is er tussen een beminde en geheel heersende zonde?* Om daarop de ziel nu te voldoen, is juist precies niet nodig, dat men effen en net aanwijst dat ware en wezenlijke, waardoor de ene opgenoemde zonde van de andere verschilt en onderscheiden is; maar aan die vraag wordt genoeg gedaan, wanneer men toont dat er in zo iemand die een beminde zonde heeft, nog zulke dingen gevonden worden, welke met de ware bekering bestaan kunnen. En dat deze dingen in zo iemand die een geheel heersende zonde heeft, niet gevonden kunnen worden. Want dat is genoeg om die bekommerde ziel tevreden te stellen, als haar doel alleen is, verzekerd te mogen worden dat haar haar beminde zonde niet uitsluit buiten de staat der genade. Wat in der waarheid dan genoeg getoond is, wanneer men haar aangewezen heeft, dat bij haar zonde ook zulke dingen zijn, die bij een zonde die geheel buiten de genade sluit, - zoals de geheel heersende zonde, - niet gevonden kunnen worden.

Ten derde. Tussen zo iemand die een beminde zonde heeft, en zo iemand die een geheel heersende zonde heeft, kan het volgende onderscheid dan aangemerkt worden:

- (1) Dat een beminde zonde bestaan kan met een gewoonlijke gang van verootmoediging, wat nochtans van een geheel heersende zonde niet gezegd kan worden, daar deze ten enenmale uitsluit alle recht geestelijke tegenstand van de wil tegen zichzelf, of van het geheiligde deel van de wil tegen het ongeheiligde deel. Wat nochtans ten aanzien van de mens het gewone beginsel van alle rechte verootmoediging moet wezen. Niet dat zich de ziel altijd over die beminde zonde juist naar wens kan verootmoedigen, maar dat ze evenwel in haar gewone loop van belijdenis, vernedering, enz. over haar zonden, doorgaans die bijzondere zonde niet uitsluit, maar wel openbaar insluit, en niet alleen naast andere, maar dikwijls bóven andere verfoeit en veroordeelt.
- (2) Dat een beminde zonde bestaan kan met een geheel volstrekt voornemen, zonder veelvoudige voorwaarden en beperkingen, om zelfs die beminde zonde te beoorlogen. En was het mogelijk, te overwinnen en uit te drijven. Wat in een geheel heersende zonde, als geen oorlog kunnende of willende tegen zichzelf aannemen, niet kan gevonden worden. Niet, dat die een beminde zonde heeft, zeer graag daaraan wil, om zijn Delila de dood aan te zeggen, maar dat het evenwel oprecht in zijn voornemen en bedoeling zodanig kan liggen, met ongenoegen daarover, dat hij er niet beter en vaardiger toe geraken kan.
- (3) Dat die een beminde zonde heeft, Christus boven alle dingen kan achten en schatten, niettegenstaande hij weet, dat Christus de krachtigste vijand en

- onderbrenger is van zijn beminde zonde. Wat evenwel heel anders is in diegenen, die onder een gehele heerschappij der zonde liggen. Die haten in hun hart alles, wat tegen Christus' soevereiniteit is, hoewel zij dikwijls met de mond anders voorgeven. Christus kan hen niet dierbaar zijn, dan voor zoveel Hij hen zalig maken kan, maar niet voor zoveel Hij hun zonden van de troon afstoten wil. 1 Petrus 2: 7.
- (4) Die een beminde zonde heeft, vreest dikwijls, en is bekommerd voor de heerschappij der zonde. Dat wil zeggen, zoals hier blijkt, hij is beducht, of zijn beminde zonde niet wel een geheel heersende is. Welke bekommring inderdaad betoont, dat hij nog geenszins is onder de gehele heerschappij der zonde. Omdat zulks noodzakelijk vergezelschap moet gaan met een bekommring, dat hem zijn hart zou kunnen bedriegen, en hem een heersende zonde in plaats van een beminde in de hand stoppen; met een kennis van de lelijkheid van de heerschappij der zonde; met een haat en afkeer van die heerschappij; met een begeerte tot het tegendeel, dat is, met een oprechte zucht, dat Christus alleen Koning over zijn hart mag zijn; ja met een besef van zijn eigen boosheid en broosheid, van lichtelijk onder het geweld van de zonde te zullen en te kunnen geraken, indien God hem door Zijn genade niet geliefde te bewaren. Nu, wie kan daaraan twijfelen, of waar al deze genoemde dingen zijn, daar is de ziel nog geheel ver van ten enenmale van de zonde geregeerd en overmeesterd te worden.

HOOFDSTUK IV

Bezwaren beantwoord

Dit zij nu genoeg gezegd van de heerschappij van zonde, voorzover ze vallen en niet vallen kan in de ware wedergeborene. Nu blijven nog over enige bekommelingen daaromtrent, die wij ook kort wegnemen zullen.

1. Bekommering. *Welke weg de ziel moet inslaan, om de zonde nog meer en meer te overwinnen, en van haar heerschappij verlost te worden?*

Antwoord. Boven de middelen, die tegen de wederinstortingten tevoren bijgebracht zijn, en hier ook kunnen gebruikt worden, kunnen de volgende nog waargenomen worden.

1ste middel. De ziel moet zorgvuldig toezien, dat ze in de strijd tegen de zonde haar partij het voordeel van de tijd mag afzien. Dat is, dat ze juist niet altijd zo lang wacht, totdat ze van deze of gene verdorvenheid eerst besprongen en aangevallen wordt. Want dan gebeurt het licht, dat ze van dezelve, eer ze het weet, al zulke nepen en duwen krijgt, dat ze daarna te machtelozer is, om behoorlijk weerstand te bieden. Het is hier zoals in een uiterlijke strijd: éérst in het veld is veel gewonnen. Zodra als er dan maar gemerkt wordt, dat er deze of gene zonde in het hart verborgen ligt, dan moet terstond het harnas daartegen aangetrokken worden. Bijzonder als zich een geschikte gelegenheid voor de zonde schijnt op te doen, om de ziel aan te vallen en te bespringen. Men moet dan, indien men voordeel op zijn partij verkrijgen zal, juist zijn aanvallen niet eerst afwachten, maar liever zelfs de eerste trachten te wezen. Hij wint veel, die men door de eerste slag te geven, zijn voordeel kan voortzetten.

2° middel. De ziel moet ook in het bevechten en tuchtigen van haar zonden goede orde gebruiken. 't Is niet genoeg, dat een krijgsman moedig is, hij moet ook wijsheid en beleid in zijn vechten betonen, of anders zal hij, door de moedigste aanvallen, dikwijls meer verliezen dan winnen. Gods kinderen zijn in het bestrijden van hun gebreken dikwijls vrij wat te voorbarig, zij wilden ze met één ruk wel alle tegelijk uittrekken. Maar, hoewel die genegenheid in hen niet onprijselijk is, moet er nochtans in de uitvoering een opvolging van tijd wezen, en bijgevolg zedigheit en bescheidenheit, wat men eerst of laatst zal beginnen. 't Is wel waar, dat men hier niet goed een algemene regel kan voorschrijven, die nooit zijn uitzondering zou kunnen lijden. Toch kan men iets zeggen van hetgeen gewoonlijk en meest behoorde te geschieden, latende in buitengewone gevallen iedereen zijn vrijheit, om dan zo'n weg in te gaan, als hij om tot de overwinning te komen, met een goed geweten de nuttigste en zekerste zal oordelen. De wijze, die wij voor deze tijd aanbevelen, is deze:

- (1) De zonden, die de algemenen plicht van tuchtiging meest tegen zijn, moeten eerst aangepakt worden. Deze zijn licht te kennen, omdat iedereen weldra vernemen kan, wat hem dan meest in de weg ligt, wanneer hij eens een bijzonder voornemen tot dat werk wil gaan nemen. De voornaamste zijn geestelijke gemakkelijheid, hovaardij, liefde tot stille gerustheit, ongelovigheit of inbeelding van toch niet te zullen vorderen, enz. Deze of dergelijke moeten dan eerst gekrenkt en gekreukt worden, of zij zullen u telkens slap en moedeloos maken.
- (2) Dit gedaan zijnde, moeten voorts de zwaarste zonden gewoonlijk eerst aangevallen en besprongen werden. Dat zijn die, welke de allerliefste, allerergelijkste en allerschadelijkste zijn, zoals men in de oorlog in het algemeen

- dat bolwerk waarvan het woedendste en felste in het leger geschoten wordt, het eerst onder de voet zal trachten te lopen.
- (3) Die zonden, waar wij het lichtst en het eerst bij kunnen, moet men gewoonlijk ook eerder zoeken weg te helpen, dan die, welke geestelijker, meer inwendig en verder van ons afgelegd zijn. De ziel van een wedergeborene is nog aan verscheiden slag van zonden onderworpen. Daar zijn in haar vleselijke zonden, die zo een gevoelig en zinnelijk vermaak in enige zinnelijke voorwerpen hebben; als dronkenschap, gulzigheid, ontuchtigheid, enz. Ook heeft ze geestelijke zonden, welke haar vermaak hebben over geestelijke dingen, zoals geestelijke hovaardij, enz. Daar zijn ook nog zonden van een middelslag, die tussenbeide zijn, als gierigheid, wraaklust, staatszucht enz. Nu is het alleszins geraden, indien men in zijn tuchtiging goede voortgang maken wil, dat men in orde van de eerste slag, (indien het niet gelijk kan wezen, zoals het dikwijls niet kan) zijn begin en aanvang neme. Want de ervaring leert, dat degenen, die hier alles met één sprong, met veel dingen die eerst aangetast moesten worden, over willen springen, in het algemeen hun hoofd deerlijk stoten. Wie zal in het bevechten van een stad, de eerste aanval op het bezettingsleger dat er binnen is, zoeken te doen en niet liever op de buitenwerken, die tot de stad de toegang moeten maken? Uit gebrek van dit beleid in het bestrijden van de zonden, menen wij het dikwijls voort te komen, dat velen zo weinig in hun tuchtigingen vooruitgaan, ja, dikwijls met groot nadeel van hun zielen teruggedreven worden. Zij willen al aan de benedenste trap breken, eer ze de bovenste behoorlijk afgeworpen hebben.
- (4) Men moet ook gewoonlijk meer aan de wortel kappen dan aan de takken; meer aan de wortelzonden, dan aan de uitgesproten zonden, om zo te spreken. Tenzij het mocht zijn, dat die laatste op een bijzondere wijs ergerlijk en schadelijk waren. *Wortelzonden* noem ik hier die verscheiden zaden en genegenheden, die als leden van de oude mens door de ziel verspreid zijn, veel andere zondige bewegingen en handelingen voortbrengen. *Uitgesproten zonden* noem ik, die de bewegingen, handelingen of daden, die uit die genegenheden en zaden voortkomen en gebaard worden. Het eerst en meest moet gewoonlijk tegen de eerste aangegaan en gearbeid worden, omdat in de overwinning van die ook ingesloten is de overwinning van de andere, maar niet in het tegendeel. De wortel van een stinkende boom uitgeworpen zijnde, zo moeten ook de takken omvallen en verdorren; maar de takken alleen afgekapt zijnde, zo kan de wortel, en bijgevolg de hele boom nog overblijven. Ik zeg niet, dat u de uitgesproten zonden ongemoeid en onbeoorloofd moet laten. Geenszins; maar als het beide niet tegelijk kan geschieden, dan wijs ik maar aan, waar begonnen en hoe verdergegaan moet worden. Neemt eens, dat er te bestrijden is de zonde van hovaardij of praalzucht, waarin twee dingen aan te merken zijn: de inwendige hoogmoed des harten, en de uitwendige pronkerijen door strikken, flikken en haarvlechten, enz. Beide is het zonde en grote zonde, maar in orde van tuchtiging is het evenwel nodig, dat u eerst en meest arbeidt tegen het inwendige, dan tegen het uitwendige; meer tegen die trotsheid en verheffing des harten, dan tegen die strikken en flikken, hoewel die geenszins verschoond moeten worden. En niet alleen om de reden die nu bijgebracht is, dat de wortel weg zijnde, de takken en bladeren ook wel zullen afvallen, maar omdat ook dat inwendige, - daar nog liggende, - een broeinest is van allerlei zelfrechtvaardigingen, verontschuldigungen, bewimpelingen, enz., voor het uitwendige. En bijgevolg al uw arbeid, op die wijze, als wij gezegd hebben, niet goed belegd zijnde, tevergeefs en vruchteloos zal maken.
- (5) In de bestrijding der zonden moet men zich juist niet altijd zo lang met de ene

zonde bezig houden, totdat die ten enenmale dood en ontworteld is, eer men zich tot het bestrijden van een andere begeeft. Ja men moet het genoeg laten zijn, dat men de één zo krenke, verzwakke, en ontwapene, dat zij, - hoewel nog enigszins levend, - ons evenwel geen merkelijke schade meer kan toebrengen. Versta dit van de dadelijke bestrijding, niet van de ongezindheid, die wij tegen de zonde moeten hebben, want *die* moet nimmermeer ophouden. Let maar op de gewoonte van soldaten in een veldslag: die zullen zich met een mens om te brengen niet alleen bezig houden, maar van iemand die een arm of been gebroken is, of het hoofd verwond, dan laten ze hem zodanig, als hij dan is, voor die tijd slechts spartelen, en keren zich tegen anderen, waar ze meer gevaar van te verwachten hebben. Waarom het dan een schandelijke misslag van velen is, dat ze al hun krachten soms zo aan één zonde ten koste leggen, om er die maar uit te krijgen, zonder dat ze intijds ook tot het bestrijden van andere, die hen meer schade doen, - of immers kunnen doen, - voortvaren. De strijd moet tegen die ene bevochten zonde daarna wel weer hervat, maar evenwel al onze tijd met die ene niet versleten worden. Dusver het tweede middel, om de zonde meer en meer te overwinnen.

3^e middel. De ziel moet zich ook, al valt haar de zond nog zo sterk aan, altijd dapper en moedig daartegen houden. Nooit het hart in de schoenen laten zinken, maar sterk zijn, en elke ontmoediging uitbannen. *Hoe minder moed bij de ziel, hoe meer bij de zonde*, zei eens iemand. Wie heeft toch ooit, met zich onder zijn vijand neer te werpen, de overwinning gekregen? God klaagt daarover, dat men zo licht de handen slap laat worden. *Daar is niemand, die zich opricht, dat hij Mij aangrijpe*, Jes. 64: 7. *Vertoont gij u slap ten dage der benauwdheid, uw kracht is nauw*, Spreuk. 24: 10. Zo groot onze moed in Christus is, zo groot is onze sterkte. *In God zullen wij kloeke daden doen*, Ps. 108: 5. De belofte van overwinning voor de moedigen is duidelijk, 1 Kor. 15 : 58, *Ik bid u, broeders, zegt de apostel, zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig in het werk des Heeren, wetende, dat uw arbeid niet ijdel zal wezen in den Heere*. Doe e bij 1 Kor. 16 : 3 en 1 Petrus 5 : 9.

4^e middel. Hoe klein en zwak de krachten van de ziel ook zijn, om de zonden weerstand te bieden, moeten ze evenwel te werk gesteld worden. De minste tegenstand heeft de belofte van overwinning, Jak. 4: 7. Die in dezen niet kan wat hij wil, moet ten minste willen wat hij kan. De uiterste poging moet hier altijd gedaan worden, Pred. 9 : 10.

Uitvlucht. *Ja maar, het zal toch niet helpen?*

Antwoord.

- (1) Het opgeven en stil staan zal nog veel zekerder niet helpen
- (2) Waarom zal het niet helpen? Immers hangt de overwinning niet aan uw krachten, maar aan Gods belofte. Is het niet evenveel bij Hem te helpen door veel of door weinig?
- (3) Ja, omdat u zo zwak bent, zal Hij misschien te meer helpen, om Zichzelf te meer te verheerlijken, de duivel en zonde te beschamen, en uw hart te moedigen.

5^e middel. De ziel moet dankbaar zijn over de allerminste overwinning. *Die het kleinste*, zegt ons spreekwoord, *versmaadt, is het grote niet waard*. God houdt dikwijls Zijn verdere hulp thuis, omdat we de voorgaande te klein geacht hebben. Ons hart moet wel verlangen naar de hoogste trap van victorie, maar evenwel vergenoegd zijn in het minste. *Gode zij dank*, zei Paulus, *die ons de overwinning heeft gegeven door Jezus Christus*, 1 Kor. 15:26.

2de bekommering. *Ik voel zo'n strijd niet in mij tegen de zonde, hoe zou ik ze dan overwinnen, en haar heerschappij ontworstelen?*

Antwoord.

- (1) U wilt zo strijden tegen de zonde, of u wilt niet? Dat u niet wilt, kunt u niet zeggen, omdat ik mij hier zo'n ziel voorstel, die over haar niet-strijden bekommerd is. Wilt u zo strijden, wel u strijdt reeds. Want u moet niet menen, dat dit alleen strijden tegen de zonde is, dat men zich onmiddellijk of dadelijk zo tegen deze of gene zonde aankant en opstelt. O nee; maar dat is ook strijden tegen de zonde, dat men zo'n recht vijandelijke genegenheid en gezindheid tegen de zonde in zich heeft en behoudt, waardoor men geaard en geneigd is, - waar men slechts kan of mag, - de zonde altijd te vervolgen, en naar vermogen aan te vallen. Zo oorlogen dikwijls koningen en mogendheden al tegen elkaar, zelfs als ze hun soldaten nog in de garnizoenen hebben. Niet omdat ze juist altijd dadelijk deze of gene plaats bestormen of bespringen, maar omdat die genegenheid in hen ligt, om elkaar waar ze maar kunnen, te beoorlogen en schade aan te doen, en door alle mogelijke middelen meester over elkaar te worden.
- (2) Voelt u zulke strijd niet in u tegen uw zonden, u voelt ten minste strijd tegen dat gebrek van strijd, want dat kan men uit uw klagen over uw niet-strijden besluiten. Nu zulke strijd tegen het gebrek van strijd, is reeds het zaad en beginsel van de rechte strijd.
- (3) Een Christen kan soms in zo'n staat zijn, dat hij geen strijd tegen de zonde in zich gevoelt, en die evenwel toch werkelijk heeft. En dat bijzonder in de volgende gevallen :
 - a. Wanneer hem Gods Geest tot strijden niet aanpoort noch opwekt, en de zonde ook stil ligt en hem niet bespringt. Daar ligt evenwel dan nog die vijandelijke genegenheid, hoewel ze voor die tijd als in de rust is, en niet gemerkt kan worden.
 - b. Wanneer hij in de bestrijding van deze of gene zonde ten enenmale de overhand heeft. Het is dan zoals als in een overwonnen stad; die ze overwint gaat dikwijls nogal verder in het doden en strijden, maar weet evenwel weinig daarvan, omdat hij overwinnaar is, en geen tegenstand meer ontmoet, waaruit anderszins het gevoel van de strijd het meest gewoon is voort te komen.
 - c. Wanneer hij met een zonderlinge mate van geestelijke vreugde vervuld is, dan kan hij dikwijls zo dronken en opgetrokken daardoor zijn, dat hij van zijn strijden geen of weinig moeilijkheid kan gevoelen; en geen moeilijkheid voelende, ook de strijd zelfs niet schijnt te gevoelen.

3^e bekommering. *De ziel meent dikwijls, dat haar strijd en tegenstand tegen de zonde al te koel en te flauw is, en daarom meent ze, zij kan de overwinning niet bekomen.*

Antwoord.

- (1) Flauw strijden is ook strijden, evenzo langzaam gaan ook werkelijk gaan is.
- (2) Misschien bent u ook ziek naar de ziel, en strijdt dan evenwel naar evenredigheid van uw krachten. Nu het is bij God evenveel, zo groot is Zijn genadige schatting, dat een zwakke zwakkelijk, als dat een sterke krachtig strijdt, als ze maar beiden naar hun uiterste vermogen strijden.
- (3) Zie wel toe, dat u de waarschijnlijkheid van overwinning niet zoekt in de ernst van uw strijden, maar in de belofte, zoals boven gezegd is, gedaan op de oprechtheid van uw strijden.
- (4) Verwart flauw strijden ook niet met licht en gemakkelijk strijden. U kunt menen,

dat u flauw strijdt, maar dat het geen flauwheid is, maar gemak wat u geniet in uw strijden. Nu, dan is de strijd gemakkelijk:

- a. Wanneer de ziel enig merkkelijk voordeel op de zonden heeft, zodat ze niet veel tegenstand meer kunnen bieden. Een half overwonnen man is gemakkelijk en met weinig kracht daaronder te krijgen.
 - b. Wanneer men tot het strijden zeer gewend is. Want, wat men gewoon is te doen, valt buiten alle tegenspreken, gemakkelijker.
 - c. Als de ziel veel bijstand en hulp heeft in haar strijden, hetzij door Gods Geest, of van buiten door vertroosting, onderrichtingen, enz. Die voor wind en stroom roeit, roeit wel zeer gemakkelijk, maar daarom niet te minder, of maakt ook geen minder voortgang.
- (5) Oordeelt de ijver en vurigheid van uw strijden ook niet uit de gevoelige roering en beweging, die u daarin gewaar wordt, want dan zult ge u bedriegen, omdat het zeker is, dat een nieuw soldaat meer ontsteltenis in zijn vechten zal hebben, als een die oud en ervaren is. Zodat men niet moet oordelen, dat een soldaat die jong en onbedreven is, ijveriger zou vechten dan een oud en goed bedrevene. Maar schat en oordeelt veeleer de kracht en ijver van uw strijden, uit dat volstrekke voornemen, dat u tot deze twee dingen in u hebt:
- a. Om de zonde, zoals wij boven zeiden, door alle bedenkelijke middelen, de een zowel als de ander, de kleine zowel als de grote, hoewel ten aanzien van de orde van tuchtiging met vurigheid aan te vallen en alle afbreuk te doen.
 - b. Om nimmermeer of vrede of verdrag of enige stilstand van wapenen met haar te maken, maar uw haat en strijd tegen haar nooit, dan met haar en uw dood af te breken en te eindigen.

ERNST DER ZIEL
om de heerschappij der zonde geheel af te zweren, en die van de Heere Jezus
alleen aan te nemen.

WIJZE Psalm 77.

*'k Wilde laatst mijn hartedriften
 Eens van het vlees'lijk af gaan schiften;
 Maar ik had zulks nauw begeerd,
 Of ik werd teruggekeerd,
 Door een ganse zwerm van lusten,
 Die mij streelden, die mij kusten;
 Ja, mijn vlees, met al zijn kracht,
 Riep daartegen: zacht, zacht, zacht!*

*Mij zo lieven vriend te derven!
 Zeid' het, mij zo af te sterven!
 En te schoppen met de voet!
 Die u zo veel vroolijk goed
 Zo gerust hebt doen genieten;
 Mij zo haast nu op te schieten!
 Ach! uw opzet is niet goed,
 Denk eerst ernst'lijk, wat u doet.*

*Nochtans al dat listig flemen
 Kon die lust mij niet benemen:
 het Was te vast bij mij gezet,
 Om zo licht te zijn belet.
 'k Zie, ik ben genoeg bedrogen
 Door uw helse toverogen,
 het Moet eens zijn, en 'k wil er deur,
 'k Blijf om u in geen getreur.*

*Stoft u van het bewijs van goedheid,
 Dat mij van het ware goed leidt?
 Is dát goedheid? houd die vrij;
 'k Acht het maar verraderij.
 Wilt u daardoor mij, verbinden?
 Weg, weg, weg met zulke vrinden!
 'k Ben zo blind niet, als weleer,
 Kwel mij daarom toch niet meer.*

*'k Heb een ander goed gevonden,
 Dan uw helse goed der zonden,
 Dat niet anders dreigt dan vloek.
 het Is wat beters, wat ik zoek.
 Zou 'k dan nog uw flemen horen?*

*Zwijg, is alles toch verloren.
Foei mij! dat ik immermeer
U erkend heb voor mijn heer.*

*'k Heb mijn zieldeur nu ontsloten,
Om met kracht daaruit te stoten
U, met al uw hels gebroed;
En het volmaakte hemelgoed
In uw plaats daarin te sluiten;
'k Zpl ook nooit dat zoeken stuiten,
V oór uw bitterste partij
In uw plaatse meester zij.*

*'k Meen U, Jezus, u allene
Zult mijn Heer zijn, anders gene;
'k Zweer van nu af U mijn trouw:
'k Wil geen ander: Ja, al wou
Zelfs de hemel met de aarde
Voor mij zijn, het is niet van waarde;
'k Acht dat alles voor geen goed, .
Als ik U nog missen moet.*

*'k Weet, om al mijn etterbuilen
Diend' ik wel schier weg te schuilen
Durf ik nietig zondig wicht
Komen onder uw gezicht?
Ja, ik durve, want uw wonden
Zijn de balsem voor mijn zonden;
'k Weet, dat u geen ziel verstoot,
Die haar troost zoekt in Uw dood.*

*Als ik mar in U gelove,
Kom ik al mijn kwaad te boven.
'k Werp op niemand ook, o Heer!
Dan op U, mijn ziele neer.
Sterk mij maar in mijn vertrouwen,
Houd mij vast, opdat ik houwe;
Dood ook in mijn vlees en bloed,
Wat mij U mishagen doet.*

*'k Zoek mij zelf nu af te sterven,
Om uw leven te verwerven:
Kom maar, Jezus, in mijn hert;
Of mijn vlees schoon toornig werd,
'k Acht zijn vleien noch zijn tieren;
'k Wil nu onder uw banier;
'k Ben niet langer op mijn dreef,
Zo ik zonder Jezus leef.*

Zie dan, Heer, daar is mijn harte,

*Neem het aan, dan durf ik tarten
 Al die lusten, die weleer
 Mij zo wierpen op en neer,
 Om mij van U af te rukken;
 het Zal haar nu niet meer zo lukken.
 Buigt en schikt u het naar uw zin,
 'k Geef U het ganse rijk nu in.*

*'k Wil nu nimmer van U scheiden;
 'k Kan ook niet; u moogt mij leiden:
 Zo het U goeddunkt, het is mij wel;
 'k Volg U zelfs tot in de hel.
 Om geen doorn of distelstraten
 Zal ik U, . mijn, God, verlaten;
 Neen, mijn Jezus is te trouw,
 Dat ik Hem verlaten zou.*

*'k Weet ook, als ik U zo houwe,
 Dan zal het vlees vanzelf' verflauwen,
 En verkwijnen meer en meer.
 Of verroert het zich eens weer,
 'k Zal mij, met zo harde steken,
 Van zijn boze streken wreken,
 Dat ik het , of het mij schoon kweld'
 Echter houd in mijn geweld.*

*Fluks! er uit dan wielverderver.
 Welkom! Jezus, Heilverwerver.
 Weg vervloekte zondenlust!
 Jezus is alleen mijn rust.
 Jezus zal ik altijd roemen,
 En mij lijnen dienstknecht noemen.
 'k Acht het voor mijn hoogste kroon,
 Dat 'k een slaaf ben van Gods Zoon.*

W. SALDENUS.